

वार्षिक अहवाल

२०१७-२०१८

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ

राहुरी - ४१३ ७२२, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र)

www.mpkv.ac.in

वार्षिक अहवाल

२०१७ - २०१८

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ
राहुरी - ४१३ ७२२, जिल्हा - अहमदनगर (महाराष्ट्र)
www.mpkv.ac.in

संपादकीय मंडळ

अध्यक्ष	:	डॉ. शरद गडाख संचालक, विस्तार शिक्षण, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी - ४१३ ७२२, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र)
सदस्य	:	डॉ. अशोक फरांदे अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. शरद गडाख संचालक, संशोधन इंजि. विजय कोते नियंत्रक इंजि. मिलिंद ढोके विद्यापीठ अभियंता
संकलन	:	डॉ. पंडित खर्डे , प्रभारी अधिकारी, प्रसारण केंद्र डॉ. सचिन सदाफल , सहाय्यक प्राध्यापक, प्रसारण केंद्र डॉ. संग्राम काळे , सहाय्यक प्राध्यापक, संशोधन संचालनालय श्री. अदिनाथ आंधळे , व.सं.स., शिक्षण संचालनालय श्री. सुनिल राजमाने , कृषि सहाय्यक, प्रसारण केंद्र
प्रकाशक	:	श्री. सोपान कासार कुलसचिव, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी - ४१३ ७२२, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र)

मफुकृवि / विप्र/ क्र. २२८० / २०१९

डॉ. के.पी. विश्वनाथा

कुलगुरु

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ

राहुरी - ४१३ ७२२, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र)

प्रस्तावना

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचा सन २०१७-१८ चा वार्षिक अहवाल मी सादर करत आहे. सादर वार्षिक अहवाल सादर करतांना विलंब होत आहे. सादरचा वार्षिक अहवाल म्हणजे एकुण कार्याचे केवळ एकत्रीकरण नसून एकुणच विद्यापीठाने केलेला विकास व त्यामध्ये विद्यापीठातील अधिकारी, प्राध्यापक, कर्मचारी व विद्यार्थी यांचे योगदान आहे. महाराष्ट्र राज्याचे महामहिम राज्यपाल तथा विद्यापीठाचे कुलपती यांनी वेळोवेळी केलेल्या मौलिक मार्गदर्शनाबद्दल मी त्यांचा अत्यंत ऋणी आहे. विद्यापीठाचे सन्माननीय प्रतिकुलपती तथा कृषिमंत्री महाराष्ट्र राज्य यांचे वारंवार मिळणारे प्रोत्साहन व सहाय्य याबाबतही मी त्यांचा शतशः आभारी आहे. तसेच महासंचालक, भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली, विद्यापीठ कार्यकारी परिषदेचे सन्माननीय सदस्य, विद्यापरिषदेचे सदस्य आणि विद्यापीठाच्या इतर वैधानिक संस्थांचे सदस्य यांनी वेळोवेळी केलेल्या अनमोल सहकार्याबद्दल मी त्यांचे आभार व्यक्त करतो.

सन २०१७-१८ या वर्षात एकुण ४४२६ विद्यार्थ्यांनी पदवी, पदव्युत्तर पदवी व आचार्य पदवी संपादन केली आहे. शिवाय ११३५ विद्यार्थ्यांनी विविध संस्थेची शिष्यवृत्ती मिळवली आहे. याच बरोबर महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत महाराष्ट्र शासनाच्या प्रशासकीय सेवेमध्ये विविध विभागात महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत अनेक विद्यार्थ्यांची विविध पदांवर निवड झाली. तसेच खाजगी क्षेत्रातही अनेक विद्यार्थी विविध पदांवर नियुक्त झाले आहेत. काही विद्यार्थ्यांनी स्वयंरोजगाराची निर्मिती केली आहे.

विद्यापीठाच्या संशोधन कार्यामध्ये यावर्षी विविध विभाग, संशोधन प्रकल्प, योजना यांचे मार्फत एकुण सहा नवीन वाण, एक नवीन अवजारे तसेच ४० तांत्रिक शिफारशी शेतकरी बांधवांसाठी प्रसारित केल्या गेल्या. त्याचबरोबर एकुण ४१,००० क्विंटल बियाण्याचे उत्पादन करण्यात आले. विद्यापीठाच्या विस्तार कार्यामध्ये यावर्षी एकुण ४१७ प्रशिक्षण कार्यक्रम, १३१ कार्यशाळा व चर्चासत्रे शेतकरी, तरुण, महिला शेतकरी व कर्मचारी यांचेसाठी आयोजित करण्यात आली. त्याचबरोबर शेतकरी कर्मचारी यांच्यासाठी विविध प्रकाशने त्यामध्ये कृषिदर्शनी, श्रीसुगी तसेच विविध प्रकारच्या घडीपत्रिका प्रकाशित करण्यात आल्या.

कृषि विद्यापीठाच्या विविध प्रक्षेत्रांवर अनेक शेतकऱ्यांनी भेटी दिल्या. भेटी दरम्यान शेतकऱ्यांचे जीवनमान उंचावण्यासाठी विद्यापीठाचे शास्त्रज्ञ, प्राध्यापक, अधिकारी, कर्मचारी यांनी शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले. विद्यापीठ तंत्रज्ञानाचा प्रभावी प्रसार करण्यासाठी विद्यापीठ नविण्यपूर्ण उपक्रम राबवित आहे यामध्ये भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद व राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेतर्गत शेतकरी प्रथम प्रकल्प, किसान आधार संमेलन, तंत्रज्ञान सप्ताह इ. विद्यापीठ शेतकरीभिमुख संशोधन करीत आहे. हे विद्यापीठ शेतकरी स्नेही विद्यापीठ आहे.

(के. पी. विश्वनाथा)

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	तपशील	पृष्ठ क्र.
१.	विद्यापीठ उपलब्धी	१
	१.१ शिक्षण	१
	१.२ संशोधन	७
	१.३ विस्तार शिक्षण	७
२.	शिक्षण	८
३.	संशोधन	१८
४.	विस्तार शिक्षण	२७
५.	प्रमुख घडामोडी	३८
६.	पारितोषिके/पुरस्कार	५९
७.	मनुष्यबळ	६१
	७.१ कार्यकारी अधिकारी	६१
	७.२ कार्यकारी परिषद सदस्य	६१
	७.३ विद्या परिषद सदस्य	६३
	७.४ विद्याविषयक अधिकारी	६५
	७.५ विभाग प्रमुख व पीक विशेषज्ञ	६६
	७.६ इतर अधिकारी	६७
	७.७ विद्यापीठ मनुष्यबळ	६८
८.	पायाभुत सुविधा निर्मिती	७३
९.	विद्यापीठाचे आर्थिक समालोचन	८२

१. विद्यापीठ उपलब्धी

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाची स्थापना २० ऑक्टोबर, १९६८ मध्ये झालेली असून राज्य तसेच देशाकरीता कृषि क्षेत्रात प्रशिक्षित मनुष्यबळ सातत्याने निर्माण करण्याचे हे एक प्रमुख केंद्र आहे. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरीच्या कार्यक्षेत्रामध्ये पश्चिम महाराष्ट्रातील कोल्हापुर, नाशिक, धुळे, सांगली, सातारा, सोलापूर, पुणे, अहमदनगर, जळगाव व नंदुरबार या दहा जिल्ह्यांचा समावेश आहे. महाराष्ट्रातील नऊ कृषि हवामान विभागापैकी चार कृषि हवामान विभाग विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्रात येतात. महाराष्ट्र राज्याच्या एकुण जमीन क्षेत्रापैकी ३७.५ टक्के जमीन क्षेत्र विद्यापीठाच्या अखत्यारितील दहा जिल्ह्यांमध्ये (११६.१२ लाख हेक्टर) आहे. यापैकी ७२.४५ लाख हेक्टर जमीन लागवडीयोग्य असून बागायती क्षेत्र १३.१७ लाख हेक्टर (८०%) आहे.

कृषि शिक्षण, संशोधन व विस्तार शिक्षण या तिनही क्षेत्रातील अहवाल वर्षातील ठळक वैशिष्ट्ये.

१.१ शिक्षण

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठामध्ये पदविकेपासून आचार्य पदवीपर्यंतचे शिक्षण कृषि आणि संलग्न विषयांमध्ये अनुदानित व विनाअनुदानित शाळा आणि महाविद्यालयांच्या माध्यमातून प्रदान करण्यात येते.

सन २०१७-१८ च्या शैक्षणिक वर्षातील काही ठळक

शैक्षणिक घडामोडी खालीलप्रमाणे :

- विद्यापीठांतर्गत कृषि महाविद्यालय, पुणे, धुळे, कोल्हापूर, कराड, नंदुरबार, मुक्ताईनगर आणि हाळगांव तसेच डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, मफुकृवि, राहुरी आणि उद्यानविद्या महाविद्यालय, पुणे या सरकारी अनुदानित महाविद्यालयांद्वारे स्नातक स्तरावरचे शिक्षण दिले जाते. सरकारी अनुदानित महाविद्यालयांची स्नातक स्तरांची एकुण प्रवेश क्षमता ७८४ एवढी होती.
- पदव्युत्तर महाविद्यालय, मफुकृवि, राहुरी तसेच कृषि महाविद्यालय, पुणे, धुळे, कोल्हापूर, आणि डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, मफुकृवि, राहुरी यांच्याद्वारे पदव्युत्तर स्तरावरचे शिक्षण दिले जाते. पदव्युत्तर पदवीचे शिक्षण घेण्यासाठी सर्व विषयांची मिळून प्रवेश क्षमता ३७२ होती; तर आचार्य पदवीची प्रवेश क्षमता ७८ आहे.
- शासकीय अनुदानित महाविद्यालयांव्यतिरिक्त महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाशी ६४ कायमस्वरूपी विनाअनुदानित महाविद्यालये आहेत. यामध्ये बी. एस्सी. (कृषि) २७, बी. एस्सी. (उद्यान)

५, बी. एस्सी. (अन्नशास्त्र व तंत्रज्ञान) ८, कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन ९, कृषि जैवतंत्रज्ञान ६, बी. टेक (कृषि अभियांत्रिकी) ८ व पशुसंवर्धन व दुग्धशास्त्र १ या महाविद्यालयांचा समावेश आहे.

- विनाअनुदानित महाविद्यालयांमध्ये विषयानुसार पदवीची प्रवेश क्षमता प्रथम वर्षासाठी पुढीलप्रमाणे होती.
बी. एस्सी. (ऑनर्स) कृषि : २८२०, बी एस्सी. (ऑनर्स) उद्यान: २४०, बी. टेक (कृषि अभियांत्रिकी): ४४०, बी. टेक (कृषि जैवतंत्रज्ञान): ३६०, बी. टेक (अन्न तंत्रज्ञान): ४००, बी. एस्सी (ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन : ४४० व बी. एस्सी (ऑनर्स) पशुसंवर्धन व दुग्धशास्त्र: ३० (एकुण ४७३०)
- सन २०१७-१८ या शैक्षणिक वर्षामध्ये खालीलप्रमाणे निरनिराळ्या शिष्यवृत्ती विद्यार्थ्यांस प्राप्त झाल्या:

अ. क्र.	शिष्यवृत्तीचे नांव	विद्यार्थी संख्या
१	इनस्पायर फेलोशिप (आचार्य)	३३
२	राजीव गांधी शिष्यवृत्ती (आचार्य)	३६
३	बारटी शिष्यवृत्ती	०८
४	जे. आर. एफ फेलोशिप (पदव्युत्तर)	०७
५	एन. टी. एस शिष्यवृत्ती (आचार्य)	५३
६	भारत सरकार मेरीट शिष्यवृत्ती (पदव्युत्तर)	१२६
७	आय.सी.ए.आर. (मेरीट कम मीन्स शिष्यवृत्ती) नवीन	०१
८	आय.सी.ए.आर. (मेरीट कम मीन्स शिष्यवृत्ती) नवीन	२३
९	मेरीट कम मीन्स शिष्यवृत्ती (आचार्य)	०३
१०	अपंगासाठी शिष्यवृत्ती	०४
११	सेंट्रल सेक्टर स्कॉलरशीप	१४
१२	एस आर एफ शिष्यवृत्ती (आचार्य)	०२
१३	महा डिबीटी शिष्यवृत्ती (पदव्युत्तर व आचार्य)	२०७
१४	इबीसी शिष्यवृत्ती (आचार्य)	०२
१५	शेड्युल्ड कास्ट फ्रीशीप	२८
१६	केंद्र सरकार शेड्युल्ड कास्ट शिष्यवृत्ती (SC)	९०
१७	शेड्युल्ड जमात फ्रीशीप	०८
१८	केंद्र सरकार शेड्युल्ड जमात शिष्यवृत्ती (ST)	३३
१९	केंद्र सरकार DT/NT शिष्यवृत्ती	००
२०	केंद्र सरकार (SBC) शिष्यवृत्ती	०९
२१	केंद्र सरकार (SBC) फ्रीशीप	०१
२२	केंद्र सरकार (OBC) शिष्यवृत्ती	१६८

२३	केंद्र सरकार (OBC) फ्रीशीप	३५
२४	केंद्र सरकार (VJNT) शिष्यवृत्ती	११५
२५	केंद्र सरकार (VJNT) फ्रीशीप	१३
२६	केंद्र सरकार वसतिगृह सवलत (OBC सोडून सर्व)	००
२७	केंद्र सरकार मोफत शिक्षण शिष्यवृत्ती (सर्व कॅटेगरी)	४४
२८	प्राथमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षकांचे पाल्य	००
२९	माजी सैनिकांचे पाल्य	००
३०	राष्ट्रीय बुध्दीमत्ता शिष्यवृत्ती (पुणे)	५२
३१	भारतीय कृषी अनुसंधान परिषद राष्ट्रीय बुध्दीमत्ता शिष्यवृत्ती (इतर राज्यांसाठी)	१४
३२	फिनोलेक्स रौप्य महोस्तवी चषक शिष्यवृत्ती	०३
३३	अॅण्डीयाज स्टीहल	०३

६. विद्यापीठांत ४८ विद्यार्थी राष्ट्रीय पात्रता परीक्षा सन २०१७-१८ या शैक्षणिक वर्षात उत्तीर्ण झाले.

७. डॉ. व्ही. व्ही. भावसार, सहाय्यक प्राध्यापक, कृषि वनस्पतीशास्त्र आणि डॉ. के. के. ब-हाटे, सहयोगी प्राध्यापक, कृषि वनस्पतीशास्त्र, कृषि महाविद्यालय, धुळे यांना सर्वोत्तम संशोधन पेपर सादरीकरण पुरस्कार मिळाला.

शिक्षक क्षमता विकास होण्यासाठी १४७ विद्यार्थी व शिक्षक वर्गीय कर्मचाऱ्यांना निरनिराळ्या हिवाळी/उन्हाळी कार्यशाळांसाठी तसेच राज्य, राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय परिषदेसाठी देशातील वेगवेगळ्या ठिकाणी पाठविण्यात आले.

८. डॉ. एस. आर. भोंडे, माजी अतिरिक्त संचालक, एन. एच.आर. डी. एफ. नाशिक यांनी कांदा लागवडीचे आधुनिक तंत्रज्ञान या विषयावर दिनांक ३१.०१.२०१७ ते ०४.०२.२०१७ या दरम्यान एकुण नऊ व्याख्याने आयोजित करण्यात आले होते.

९. स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड येथे दिनांक २७ ते २९ जानेवारी, २०१७ रोजी आयोजित ११ व्या 'महाराष्ट्र राज्य अंतरविद्यापीठ संशोधन स्पर्धा, अविष्कार - २०१६' मध्ये श्री प्रतापसिंग चौहान, आचार्य विद्यार्थी, विस्तार शिक्षण विभाग, पदव्युत्तर महाविद्यालय, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी यास कृषि व पशुसंवर्धन या विषयगटामध्ये प्रथम पारितोषिक मिळाले.

१०. कृषि अर्थशास्त्र विभाग व महाराष्ट्र सोसायटी ऑफ अॅग्रीकल्चर इकोनॉमिक्स यांनी संयुक्तपणे दुसरे आंतरराष्ट्रीय परिषद २०१७ महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे दिनांक १०-११ फेब्रुवारी, २०१७ रोजी आयोजित केले होते. यामध्ये विद्यार्थी व शिक्षकवर्गाने सहभाग नोंदविला.

११. कृषि अर्थशास्त्र विभाग, म.फु.कृ.वि., राहुरी व महाराष्ट्र सोसायटी कृषि अर्थशास्त्र यांनी दिनांक १० ते ११ फेब्रुवारी, २०१७ रोजी आयोजित केलेल्या दुसऱ्या आंतरराष्ट्रीय परिषदेमध्ये कु. गोसावी दिपाली प्रफुल्ला, विद्यार्थीनी, विस्तार शिक्षण विभाग हिस झुल्लकृष्ट भितीपत्रक सादरीकरणाचे 'श्रीमती ज्योती सुरेश मारवार पारितोषिक' मिळाले.

१२. माजी कुलगुरू डॉ. आर. सी. माहेश्वरी, सरदार कृषि नगर दंतिवाडा कृषि विद्यापीठ, दंतिवाडा आणि डॉ. पी. एस. पांडे, सहाय्यक महानिर्देशक (इपी आणि एच एस) यांचे अध्यक्षतेखाली मुल्यमापन व पुनर्विलोकन समिती, शिक्षण विभाग, भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांनी दिनांक ०४-०७ मार्च, २०१७ रोजी पदव्युत्तर महाविद्यालयास भेट दिली.

१३. दिनांक ११-१३ मार्च, २०१७ रोजी क्वालालंपूर, मलेशिया येथे संपन्न झालेल्या आंतरराष्ट्रीय परिषदेत डॉ. सी. डी. देवकर, प्रमुख, कृषि वनस्पती रोगशास्त्र व अनुजीवशास्त्र विभाग यांना 'इनोव्हेटीव्ह अॅकॅडमीक रिसर्च अॅण्ड डेडीकेटेड प्रोफेसर अॅवार्ड २०१७' प्रदान करण्यात आला.

१४. डॉ. किरणसिंग सेवाक्रमसिंग रघुवंशी, सहयोगी प्राध्यापक, कृषि वनस्पती रोगशास्त्र व अनुजीवशास्त्र विभाग आणि डॉ. संतोष रामचंद्र कुलकर्णी, सहयोगी प्राध्यापक, कृषि किटकशास्त्र विभाग यांना पुणे येथे दिनांक १८.०३.२०१७ रोजी 'डॉ. वि. व. रत्न-२०१७' पुरस्कार प्रदान करण्यात आला.

१५. वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभ दिनांक ११ एप्रिल, २०१७ रोजी संपन्न झाला. या मध्ये पदव्युत्तर अभ्यासक्रम करीता उत्कृष्ट विद्यार्थी पुरस्कार श्री. चव्हाण पी. एम यांना प्रदान करण्यात आला तर आचार्य अभ्यासक्रमामध्ये संयुक्तीक पारितोषिक कु. गुरवे एस. एस व श्री. अलेकर एन. आर. यांना प्रदान करण्यात आला.

१६. सचिव, महाराष्ट्र राज्य श्री. वेणुगोपाल रेडडी यांनी दि. १८ जून, २०१८ रोजी मध्यवर्ती परिसर, मफुकृवि, राहुरी भेट दिली. भेटीदरम्यान डॉ. आर. डी. बनसोड यांनी पाणलोट क्षेत्राचे सादरीकरण केले.

१७. दि. २१ जून, २०१७ रोजी आंतरराष्ट्रीय योग दिवस मध्यवर्ती परिसर, मफुकृवि, राहुरी व घटक व विनाअनुदानित कृषि व सलंगन महाविद्यालयांमध्ये साजरा करण्यात आला.

१८. राष्ट्रीय सेवा योजना, मफुकृवि, राहुरी ची २६ वी बैठक मफुकृवि, राहुरी येथे मा. कुलगुरू व अध्यक्ष, राष्ट्रीय सेवा योजना सल्लागार मंडळ, मफुकृवि, राहुरी यांचे अध्यक्षतेखाली दि. २७.०६.२०१७ रोजी पार पडली. सर्व सहयोगी अधिष्ठाता,

- प्राचार्य, उपाध्यक्ष, विद्यार्थी परिषद, विद्यार्थी कल्याण अधिकारी आणि कार्यक्रम समन्वयक बैठकीस उपस्थित होते. सदर बैठकीत शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ या वर्षाचे कार्यक्रम पत्रिका निश्चित करण्यात आली.
१९. दि. १ जुलै, २०१७ ते ३१ जुलै, २०१७ दरम्यान कृषी दिवस व वनमहोत्सव-२०१८ कार्यक्रम मध्यवर्ती परिसर, मफुकृवि, राहुरी व घटक व विनाअनुदानित कृषि व सलंग्न महाविद्यालयांमध्ये साजरा करण्यात आला
२०. भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्लीच्या भारतीय जल व्यवस्थापन संस्था, भुवनेश्वर तसेच त्या अंतर्गत येणाऱ्या अखिल भारतीय जलसिंचन व्यवस्थापन या समन्वयीत संशोधन प्रकल्पाच्या पंचवार्षिक पुनर्विलोकन समितीमध्ये मा. महासंचालक, भाकृअप, नवीदिल्ली यांनी डॉ. सुनिल गोरंटीवार, प्राध्यापक व विभाग प्रमुख यांची नेमणूक केली.
२१. श्री. अखिलेश जैन, प्रशिक्षण प्रमुख, मे. क्लास कृषि यंत्रे प्रा. लि. यांनी द्विपक्षीय करार करण्यासाठी शेतकरी व कंबाईन हार्वेस्टर चालकांचे प्रशिक्षणासंदर्भात महाविद्यालयास दि. १३/१०/२०१७ रोजी भेट दिली.
२२. दि. १२.१०.२०१७ ते दि. १४.१०.२०१७ दरम्यान कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथे कृषि तंत्रज्ञान सप्ताह साजरा करण्यात आला. त्यामध्ये विविध कृषि विभागातील शेतीवरील प्रात्याक्षिके प्रदर्शित करण्यात आली. तसेच शेतक-यांसाठी विविध विषयावरील चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले.
२३. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ येथे दिनांक २५.१०.२०१७ रोजी आयोजित करण्यात आलेल्या '३२ व्या पदवीदान समारंभामध्ये कु. गायकवाड अश्विनी पंडीत हिंस पीकशास्त्र विषयात तसेच कु. गुरवे स्वाती साहेबराव हिंस पिकसंवर्धन विषयात प्रथम पारितोषिक' प्रदान करण्यात आले.
२४. डॉ. वाय. जी. फुलपगारे, प्रमुख, पशुविज्ञान व दुग्धशास्त्र विभाग यांना जळगाव येथे दिनांक ०४.११.२०१७ रोजी अँग्रोवन मार्फत 'अँग्रो-वर्ड कृषि गौरव अँवार्ड पुरस्कार' प्रदान करण्यात आला.
२५. दि. २६.११.२०१७ रोजी ४८ महाराष्ट्र बटालियन, राष्ट्रीय छात्रसेना, कृषि महाविद्यालय, धुळे यांनी महाविद्यालयात राष्ट्रीय छात्रसेना दिवस साजरा केला. त्यामध्ये २२ तुकड्या व ले. पंकज बी. देवरे, ऐएनओ, कृ.म., धुळे यांना सहभाग नोंदवला.

२६. विविध क्रिडा प्रकारांमध्ये आंतर महाविद्यालयीन क्रिडा स्पर्धा आयोजित करण्यात आल्या.

अ. क्र.	आंतरमहाविद्यालयीन स्पर्धा	तारीख	ठिकाण	विजेता	उपविजेता	तृतीय
१	बुध्दीबळ (मुले)	दि. १५ ते १६ जुलै, २०१७	कृ.म., आंबी	प. म., मफुकृवि, राहुरी	कृ. म., जैनापूर	कृ.म., बारामती
	बुध्दीबळ (मुली)	दि. १५ ते १६ जुलै, २०१७	कृ.म., आंबी	कृ. म., पुणे	कृ. व्य. व्य. म. नारायणगांव	कृ.म., मालदाड
	मल्लखांब	दि. १५ ते १६ जुलै, २०१७	कृ.म., आंबी	कृ. म., बारामती	कृ. म., पुणे	कृ.म., कोल्हापुर
२	टेबल टेनिस (मुले)	दि. २५ ते २६ जुलै, २०१७	म.वि.प्र.कृ. म., नाशिक	कृ. म., पुणे	प. म., मफुकृवि, राहुरी	कृ. म., पुणे
	टेबल टेनिस (मुली)	दि. २५ ते २६ जुलै, २०१७	म.वि.प्र.कृ.म., नाशिक	कृ. म., पुणे	कृ. म., धुळे	कृ. म., कोल्हापुर
	बॅडमिंटन(मुले)	दि. २५ ते २६ जुलै, २०१७	म.वि.प्र.कृ.म., नाशिक	कृ. म., पुणे	कृ. म., कोल्हापुर	के.के.वाघ, कृ.म., नाशिक
	बॅडमिंटन(मुली)	दि. २५ ते २६ जुलै, २०१७	म.वि.प्र.कृ.म., नाशिक	कृ. म., पुणे	कृ. म., मालदाड	कृ. म., रेठरे बु.
३	फुटबॉल (मुले)	दि. १८ ते १९ ऑगस्ट, २०१७	एम.आय. टी., लोणी काळभोर	कृ. म., लोणी	कृ. म., तळसंदे	कृ. म., सोनई

४	कब्बड्डी (मुले)	दि. १२ ते १३ सप्टेंबर, २०१७	कृ.म.,बाभुळगाव, येवला	कृ. म., बारामती	कृ. म.,पानीव	कृ. म., राजमाची
	कब्बड्डी (मुली)	दि. १२ ते १३ सप्टेंबर, २०१७	कृ.म.,बाभुळगाव, येवला	कृ. म., पुणे	कृ. म., अकलुज	व्ही.एस.बी.टी. बारामती
५	बास्केट बॉल (मुले)	दि. ३० ते ३१ ऑगस्ट, २०१७	कृ. म.,अकलुज	कृ. म., कोल्हापुर	कृ. अभि. म.,तळसंदे	प. म., मफुकुवि, राहुरी
	बास्केट बॉल (मुली)	दि. ३० ते ३१ ऑगस्ट, २०१७	कृ. म.,अकलुज	कृ. म., पुणे	कृ. म., अकलुज	व्ही.एस.बी.टी. बारामती
६	व्हॉलीबॉल (मुले)	दि. २६ ते २७ सप्टेंबर, २०१७	कृ. म.,राजमाची	कृ. म., बारामती	डॉ.अ.शिं. कृषि अभि. म.,राहुरी	के.के.वाघ, कृ.म.,नाशिक
	व्हॉलीबॉल (मुली)	दि. २६ ते २७ सप्टेंबर, २०१७	कृ. म., राजमाची	कृ. म., अकलुज	कृ. म.,वडाळा	कृ. म., कोल्हापुर
७	अॅथलेटिक्स (मुले)	दि. २४ ते २७ ऑक्टोबर, २०१७	के. के. वाघ, कृ. म., नाशिक	कृ. म.,धुळे	कृ. म., बारामती	कृ. म.,शहादा
	अॅथलेटिक्स (मुली)	दि. ०६ ते ०७ ऑक्टोबर, २०१७	के. के. वाघ, कृ. म., नाशिक	कृ. म., बारामती	कृ. म., तळसंदे आणि कृ. म., पुणे	कृ. म., रेंठरे बु.
८	खो-खो (मुले)	दि. १२ ते १३ ऑक्टोबर, २०१७	कृ. म., कडेगांव	कृ. म., तळसंदे	कृ. म., कडेगाव	कृ. म., रेंठरे बु.
	खो-खो (मुली)	दि. १२ ते १३ ऑक्टोबर, २०१७	कृ. म.,कडेगांव	कृ. म.,धुळे	कृ. म., पुणे	कृ. म., अकलुज
९	वेट लिफ्टिंग अॅन्ड बेस्ट फिजीक्स	दि. १४ ते १५ डिसेंबर, २०१६	कृ. व्य. व्य. म. नारायणगांव	कृ. म., कोल्हापुर	कृ. म., तळसंदे	कृ. म., अकलुज
१०	कुस्ती	दि. १४ ते १५ डिसेंबर, २०१६	कृ. व्य. व्य. म. नारायणगांव	कृ. म., मिरजगांव	कृ. म., सोनई	कृ. म., बारामती
११	हॉकी	दि. २१ ते २२ डिसेंबर, २०१६	व्ही.एस.बी.टी. बारामती	व्ही.एस.बी.टी. बारामती	कृ. व्य. व्य. म., नारायणगांव	कृ. म.,धुळे
१२	क्रिकेट	दि. ३० डिसेंबर, २०१७ ते ०२ जानेवारी, २०१८	कृ. म., लोणी	कृ. म., पुणे	कृ. म.,लोणी	कृ. म.,धुळे

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे दि. १६ डिसेंबर, २०१७ दरम्यान आंतर-महाविद्यालयीन वादविवाद व वक्तृत्व स्पर्धा आयोजित करण्यात आल्या होत्या. त्यांचे निकाल खालीलप्रमाणे वादविवाद स्पर्धा

अ) सहकार प्रशिक्षण

अ. क्र.	विद्यार्थ्यांचे नांव	महाविद्यालयाचे नांव	विजेता / उपविजेता
१	डसाळे हिमांशू देवीदास	कृ. म., धुळे	विजेता
२	गवांडे राज साहेबराव	डॉ. अ.शिं.कृ.अ. व तं. महाविद्यालय, राहुरी	उपविजेता

ब) लोकसंख्या व पर्यावरण

अ. क्र.	विद्यार्थ्यांचे नांव	महाविद्यालयाचे नांव	विजेता / उपविजेता
१	नागे रितेश राजेंद्र	डॉ. अ.शिं.कृ.अ. व तं. महाविद्यालय, राहुरी	विजेता
२	श्रीवास्तव हिमांशू रंजण	डॉ. अ.शिं.कृ.अ. व तं. महाविद्यालय, राहुरी	उपविजेता

क) अंग्रियुनिफेस्ट-२०१७

अ. क्र.	विद्यार्थ्यांचे नांव	महाविद्यालयाचे नांव	विजेता / उपविजेता
१	फटांगरे अनित सुधाकर	डॉ. अ.शिं.कृ.अ. व तं. महाविद्यालय, राहुरी	विजेता
२	संकपाळ दत्तात्रय लक्ष्मण	कृ. म., धुळे	उपविजेता

ड) राष्ट्रीय आंतर विद्यापीठ वादविवाद स्पर्धा-पंतनगर

अ. क्र.	विद्यार्थ्यांचे नांव	महाविद्यालयाचे नांव	विजेता / उपविजेता
१	शिरसाठ शुभम प.	डॉ. अ.शिं.कृ.अ. व तं. महाविद्यालय, राहुरी	विजेता
२	बधाने प्रसाद दिपक	कृषि व्यव. व्यवस्थापन महाविद्यालय, नारायणागांव	उपविजेता

वकृत्व स्पर्धा निकाल

अ) शिक्षा मंडळ, वर्धा

अ. क्र.	विद्यार्थ्यांचे नांव	महाविद्यालयाचे नांव	विजेता / उपविजेता
१	पाटील प्राजक्ता संदेश	कृ. म., धुळे	विजेता
२	गवांडे राज साहेबराव	डॉ. अ.शिं.कृ.अ. व तं. महाविद्यालय, राहुरी	उपविजेता

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरीच्या विद्यार्थी खालीलप्रमाणे विविध आंतर विद्यापीठ क्रिडा स्पर्धांमध्ये सहभागी झाले.

अ. क्र.	स्पर्धा प्रकार	तारीख	विजेता
१	बुध्दीबळ (मुले)	दि. २७ ते ३१ ऑक्टोबर, २०१७	जागरान लेकसीटी विद्यापीठ, मुगलीयाछाप, भोपाल (म. प.)
२	बुध्दीबळ (मुली)	दि. ०४ ते ०८ नोव्हेंबर, २०१७	जागरान लेकसीटी विद्यापीठ, मुगलीयाछाप, भोपाल (म. प.)
३	कुस्ती	दि. ०८ ते १० नोव्हेंबर, २०१७	महर्षी दयानंद विद्यापीठ, रोहतक, राजस्थान
४	बॅडमिंटन (मुली)	दि. १९ ते २३ डिसेंबर, २०१७	उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव(म.रा.)
५	बॅडमिंटन(मुले)	दि. १९ ते २३ डिसेंबर, २०१७	उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव(म.रा.)
६	फुटबॉल (मुले)	दि. २१ ते २८ डिसेंबर, २०१७	जागरान लेकसीटी विद्यापीठ, मुगलीयाछाप, भोपाल (म. प.)
७	बेस्ट फिजीक्स (मुले)	दि. २० ते २३ डिसेंबर, २०१७	चंदीगढ विद्यापीठ, मोहाली, पंजाब
८	वेट लिफ्टिंग	दि. २० ते २३ डिसेंबर, २०१७	चंदीगढ विद्यापीठ, मोहाली, पंजाब
९	मल्लखांब	दि. १५ ते १९ जानेवारी, २०१८	पंजाब कुरुक्षेत्र विद्यापीठ, कुरुक्षेत्र
१०	टेबल टेनिस (मुले)	दि. २३ ते २६ जानेवारी, २०१८	सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर
११	टेबल टेनिस (मुली)	दि. ०१ ते ०५ फेब्रुवारी, २०१८	जागरान लेकसीटी विद्यापीठ, मुगलीयाछाप, भोपाल (म. प.)
१२	क्रिकेट (मुले)	दि. १४ ते २७ फेब्रुवारी, २०१८	बारकतुल्लाह विद्यापीठ, भोपाल

२७. दि. १२ ते १६ फेब्रुवारी, २०१८ रोजी व्हेटनरी विद्यापीठ, तिरुपती, आंध्र प्रदेश येथे आयोजित केलेल्या १८ व्या आंतर भारतीय कृषि विद्यापीठे युवा महोत्सव अंग्रियुनिफेस्ट-२०१७ स्पर्धेमध्ये मफुकृवि, राहुरीच्या २५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

ब) माजी कुलपती, पी. सी. अलेक्झान्डर भाषण स्पर्धा- इंग्रजी

अ. क्र.	विद्यार्थ्यांचे नांव	महाविद्यालयाचे नांव	विजेता / उपविजेता
१	पवार श्रध्दा राजेंद्र	डॉ. अ.शिं. कृषि अभि. व तंत्र. महाविद्यालय	विजेता
२	शिवाळे भास्कर दिलीप	कृषि व्यव. व्यवस्थापन महाविद्यालय, नारायणागांव	उपविजेता

क) हुंडा विरोधी चळवळ, मुंबई

अ. क्र.	विद्यार्थ्यांचे नांव	महाविद्यालयाचे नांव	विजेता / उपविजेता
१	पवार श्रध्दा राजेंद्र	डॉ. अ.शिं. कृषि अभि. व तंत्र. महाविद्यालय	विजेता
२	भरंगे अरुण भगवान	डॉ. अ.शिं. कृषि अभि. व तंत्र. महाविद्यालय	उपविजेता

२८. डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली येथे दि. २७ नोव्हेंबर ते १ डिसेंबर, २०१७ दरम्यान २१ वा महाराष्ट्र राज्य आंतर-विद्यापीठ क्रिडा महोत्सव आयोजित करण्यात आला. त्यामध्ये महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी विद्यापीठाचे पुढीलप्रमाणे संघ सामील झाले. (१) खो-खो (मुले) २) खो-खो (मुली) ३) बास्केट बॉल (मुले) ४) बास्केट बॉल (मुली) ५) व्हॉलीबॉल (मुले) ६) व्हॉलीबॉल (मुली) ७) कबड्डी (मुले) ८) कबड्डी (मुली) ९) अॅथलेटीक्स (मुले) १०) अॅथलेटीक्स (मुली)
२९. दि. १५ ते १७ जानेवारी, २०१८ दरम्यान मध्यवर्ती परिसर, मफुकृवि, राहुरी येथे १२ वी महाराष्ट्र राज्य आंतर विद्यापीठ संशोधन परिषद 'अविष्कार-२०१७-१८' स्पर्धा आयोजित करण्यात आली. सदर स्पर्धेत महाराष्ट्रातील २० महाविद्यालयातील जवळपास ६०० विद्यार्थी, २०० संघ व्यवस्थापक, पंच व अधिकारी यांनी सहभाग घेतला.
३०. दि. ३० जानेवारी, २०१८ ते दि. फेब्रुवारी, २०१८ दरम्यान युनिव्हर्सिटी ऑफ अॅग्रीकल्चरल सायन्सेस, जीकेव्हीके, बेंगलुरु येथे १८ वी अखिल भारतीय आंतर कृषी विद्यापीठे स्पोर्ट अॅण्ड गेम्स मीट-२०१७-१८ आयोजित करण्यात आली होती.
३१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरीचे खालीलप्रमाणे संघ या क्रिडा स्पर्धांमध्ये सहभागी झाले. या विद्यापीठाने वैयक्तिक व सांघिक पातळीवर चांगली कामगिरी नोंदविली व स्पर्धेच्या अंतिम फेरीत स्थान पटकावले. खालील स्पर्धा प्रकारात या विद्यापीठाच्या संघानी व विद्यार्थ्यांनी पारितोषिके पटकावली.

अ. क्र.	क्रिडा प्रकार/ विद्यार्थ्यांचे नांव		विजेता/ उप विजेता
१.	खो-खो (मुले)	---	विजेता
२.	खो-खो (मुली)	---	उप विजेता
३.	कबड्डी (मुले)	---	विजेता
४.	कबड्डी (मुली)	---	उप विजेता
५.	व्हॉलीबॉल	--	विजेता
६.	अॅथलेटीक्स (मुले)		
	चि. कुणाल सुजित माणिक	उंचउडी	उप विजेता
७.	अॅथलेटीक्स (मुली)		
	कु. कोल्हे मितल लालासाहेब	थाळी फेक	उप विजेता
	कु. सांगळे शिल्पा बाळासाहेब	८०० मी.	तृतीय

३२. दि. १५ ऑगस्ट, २०१७ रोजी मध्यवर्ती परिसर, मफुकृवि, राहुरी येथे सिव्हील सर्जन, अहमदनगर यांच्या सहयोगाने रक्तदान शिबीर आयोजित करण्यात आले. मा. कुलगुरु, मफुकृवि, राहुरी यांनी सदर कार्यक्रमाचे उद्घाटन केले. एकूण १७० विद्यापीठाच्या

अधिकारी, कर्मचारी आणि विद्यार्थ्यांनी रक्तदान केले. मध्यवर्ती परिसर, मफुकृवि, राहुरी येथे कर्मचारी व विद्यार्थ्यांमध्ये मैत्रीपूर्व क्रिकेट सामना आयोजित करण्यात आला.

३३. डिझाइन आणि मॅनेजमेंटच्या आंतरराष्ट्रीय पदाधिकाऱ्यांनी डॉ. अ. शि. कृषि अभि. व तंत्र. महाविद्यालय, मफुकृवि, राहुरी येथे दि. १५.०२.२०१८ रोजी भेट दिली.
३४. दि. २२ ते २३ मार्च, २०१८ रोजी एस.ए.ई. (इंडिया) च्या सहयोगाने 'तिफण' स्पर्धा आयोजित करण्यात आली. स्वयंचलित कांदा काढणी यंत्र या थीमवर ही स्पर्धा आयोजित केली व डॉ. अ. शि. कृषि अभि. व तंत्र. महाविद्यालय, मफुकृवि, राहुरीचा संघाने अंतिम फेरी गाठली.
३५. महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत घेण्यात आलेल्या परिक्षेत ४२ विद्यार्थी कृषि अधिकारी या पदासाठी उत्तीर्ण झाले.

१.२. संशोधन

१. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने अहवाल वर्षात विविध पिकांचे सहा सुधारित वाण प्रसारित केले. प्रसारित वाण हरभरा (फुले विक्रांत), संकरीत कापूस (फुले चेतना), ऊस (व्हीएसआय १२१२१), केळी (फुले प्राईड), पपई (फुले विजया) आणि चेरी टोमॅटो (फुले जयश्री).
२. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने अहवाल वर्षात एक कृषि यंत्र-फुले कैरी फोडणी यंत्र विकसीत केले आहे. पीक उत्पादनामध्ये पीक पद्धती, पीक संरक्षण या बाबींना अनन्यसाधारण महत्व आहे. याबाबत विद्यापीठाने ४० शिफारशी अहवाल वर्षात शेतकरी बांधवांसाठी प्रसारित केल्या आहेत.
३. शेतकऱ्यांना सुधारित बियाणाचा सुरळीत पुरवठा होण्याकरिता विद्यापीठात मोठ्या प्रमाणावर बिजोत्पादन कार्यक्रम राबविण्यात आला. अहवाल वर्षात ४१,००० क्विंटल बियाण्यांचे उत्पादन करण्यात आले.
४. फळबागांची महाराष्ट्रात जास्त प्रमाणात लागवड होत आहे. याकरिता विद्यापीठातर्फे एकूण ११.०२ लाख फळझाडे, शोभिवंत झाडे यांची रोपे व कलमे पुरविण्यात आली.
५. अहवाल वर्षात एकूण ८०३३ लिटर व ६१ क्विंटल जैविक किटकनाशके तर २५ मे. टन आणि ४१ लिटर जैविक खते उत्पादित करण्यात आली.

१.३. विस्तार शिक्षण

कृषि विद्यापीठाकडे विस्तार शिक्षण कार्यक्रमाची जबाबदारी देण्यात आलेली आहे. विस्तार कार्यक्रम सरकारी संस्था, बिगर शासकीय संस्था, सहकारी स्वयंसेवी संस्था, खाजगी संस्था इत्यादींच्या मदतीने राबविण्यात येतात.

१. विद्यापीठांतर्गत असलेली कृषि महाविद्यालये, संशोधन केंद्रे, कृषि विज्ञान केंद्रे, विभागीय आणि जिल्हा विस्तार केंद्रे येथे ४१७ प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले.
२. अहवाल वर्षात ११ जिल्हा मासिक कार्यशाळा आयोजित करण्यात आले व त्याचा ३४८१ लाभार्थींना फायदा झाला.
३. अहवाल वर्षात ९५० कृती प्रात्याक्षिक, ६६६ परिणाम प्रात्याक्षिक व शेतकऱ्यांच्या शेतावर १२६६ चाचण्या व ५७४ निदान चाचण्या घेण्यात आलेल्या होत्या, याचा ५८३९ शेतकऱ्यांना लाभ झाला.
४. विस्तार शिक्षणाचे १९८६ कार्यक्रमांमध्ये उदा. गटचर्चा, शिवारफेरी, शेतीदिन, शेत आणि घरांना भेटी, शेतकरी मेळावे, शेतीविषयक प्रदर्शन, शेतकऱ्यांची अभ्यास सहल, निदान चमुच्या भेटी, विद्यापीठ शास्त्रज्ञांचे विस्तार शिक्षण कार्यक्रमातून मार्गदर्शनाचा लाभ शेतकऱ्यांना, शेती खात्यातील कर्मचाऱ्यांना, बिगर सरकारी संस्थांना व कर्मचाऱ्यांना झालेला आहे.
५. विद्यापीठातील शास्त्रज्ञांच्या निदान चमूने २१७ ठिकाणी शेतात शेतकऱ्यांच्या भेटी घेऊन मार्गदर्शन केले.
६. विद्यापीठामार्फत कृषिदर्शनीच्या १५,००० प्रति, श्रीसुगीच्या ६,००० प्रति, घडीपत्रिका २०,००० प्रति व शेतीविषयावरील वेगवेगळी पुस्तके, मफुकृवि घडामोडी शेतकऱ्यांना उपलब्ध करून देण्यात आले आहे.
७. अहवाल वर्षात १,००,१२६ प्रतिष्ठित, विद्यार्थी, शेतकरी, अधिकारी यांनी विद्यापीठास भेट दिली तर ५०,००० शेतकऱ्यांनी कृषि संशोधन केंद्र व कृषि महाविद्यालयास भेटी देऊन अहवाल वर्षात शेतीविषयक माहिती मिळवली.
८. एकूण ३२,४१६ शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांचे निराकरण हेल्पलाईन दूरध्वनीमार्फत करण्यात आले.
९. फिरते पीक चिकित्सालयाद्वारे शेतकऱ्यांच्या शेतावर १४७६ मातीचे नमुने, ३४९ पाण्याचे नमुने, २३४ रोगांचे तर ४५६ किडींचे नमुने तपासून त्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले. एकूण ५०९६ मृदा आरोग्य पत्रिकांचे शेतकऱ्यांना वाटप करण्यात आले.

२. शिक्षण

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात कृषि संलग्न शिक्षण देण्याकरीता दोन प्रमुख शाखा आहेत.

१. कृषि शाखा

२. कृषि अभियांत्रिकी

२.१ कृषि शाखा

कृषि शाखेत विविध विषयांबद्दल ज्ञानदान करण्यात येते. यात प्रामुख्याने कृषिविद्या, उद्यानविद्या, कृषि जैवतंत्रज्ञान, अन्नतंत्रज्ञान, काढणी पश्चात तंत्रज्ञान, मृद शास्त्र व कृषि रसायनशास्त्र, वनस्पती संरक्षण, कृषि वनिकी, कृषि व्यवसाय, व्यवस्थापन, सूक्ष्म सिंचन पध्दती, सामाजिक शास्त्र इ. शाखांचा अभ्यासक्रम राबविला जातो. कृषि शाखे अंतर्गत पदव्युत्तर व आचार्य अभ्यासक्रम राबविले जातात. कृषि शाखेच्या अंतर्गत खालील पदवी अभ्यासक्रम आहेत.

२.१.१ बी. एस्सी. (ऑनर्स) कृषि

शाश्वत कृषि विकासासाठी प्रशिक्षित मनुष्यबळ उपलब्ध व्हावे तसेच शेतक-यांच्या तांत्रिक व अर्थिक सबळीकरणासाठी कृषी शिक्षणाचा कार्यक्रम आखण्यात आला आहे. बी. एस्सी. (कृषि) चार वर्षांचा अभ्यासक्रम ८ सत्रात शिकविला जातो. सदर पदवी अभ्यासक्रमामध्ये १८३ श्रेयांक भार आहे. एकूण १८३ श्रेयांक भारा पैकी १६३ श्रेयांक भार पहिल्या ६ सत्रात पूर्ण होतात. सातव्या सत्रात विद्यार्थ्यांना २० श्रेयांक भार, ग्रामीण कृषि कार्यानुभव आणि कृषी औद्योगिक प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविला जातो. या सत्रात विद्यार्थी ग्रामीण भागात शेतक-यांच्या शेतावर राहतात व शेतीचे आधुनिक तंत्रज्ञान प्रसार करण्याकरीता शेतक-यांना मार्गदर्शन करतात. तसेच शेती करताना येणा-या अडचणी समजावून घेतात. प्रत्येक विद्यार्थी हा कृषिदूत म्हणून कार्य करतो. आठव्या सत्रात विद्यार्थ्यांसाठी कोणतेही दोन १० (०+१०) श्रेयांक भार असलेले कार्यानुभवधिष्ठीत शिक्षण, प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविला जातो. महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ शिक्षण मंडळ, पुणे मार्फत प्रत्येक सत्राची लेखी परीक्षा घेतली जाते. विद्यापीठांतर्गत बी. एस्सी. (ऑनर्स) कृषि पदवीकरीता ६ घटक कृषि महाविद्यालये व २७ विनाअनुदानित तत्वावरील कृषि महाविद्यालये कार्यरत आहेत.

२.१.२ बी. एस्सी. (ऑनर्स) उद्यानविद्या

सन १९७० पर्यंत उद्यानविद्या हा कृषि अभ्यासक्रमाचा एक भाग होता. उद्यानविद्याचे सुरक्षित जीवनमान, आर्थिक सबलीकरण आणि अन्न सुरक्षा यातील महत्व लक्षात घेता, उद्यानविद्या ही एक स्वतंत्रशाखा म्हणून उदयास आली. विद्यापीठ अंतर्गत पहिले उद्यानविद्या महाविद्यालय १९८४ साली कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे

स्थापन करण्यात आले. बी. एस्सी. (ऑनर्स) उद्यानविद्या चार वर्षांचा अभ्यासक्रम आठ सत्रात उपलब्ध आहे. सदर अभ्यासक्रम पूर्ण करण्याकरीता १८२ श्रेयांक भाराची आवश्यकता असते. सातव्या सत्रात ग्रामीण उद्यानविद्या कार्यानुभव व कृषि उद्योग प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविला जातो. विद्यापीठांतर्गत बी. एस्सी. (ऑनर्स) उद्यानविद्या अभ्यासक्रम कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे आणि ५ विनाअनुदानित महाविद्यालयात सुरु आहे.

२.१.३ बी. टेक. (अन्न तंत्रज्ञान)

बी. टेक. (अन्न तंत्रज्ञान) हा चार वर्षांचा अभ्यासक्रम आठ सत्रात शिकविला जातो. एकूण १८३ श्रेयांक भारापैकी, १४५ क्रेडिट हे ६ व्या सत्रात पूर्ण होतात. ७ व्या सत्रात १८ (३+१५) श्रेयांक भार हे Student READY कार्यानुभवधिष्ठीत शिक्षण १ आणि २ प्रत्येकी ७ (०+७) श्रेयांक भार व ४ (०+४) श्रेयांक भार संशोधन प्रकल्प व सेमिनार यांच्यासाठी शिफारशीत आहेत. आठव्या सत्रात २० आठवड्याचे २० (०+२०) श्रेयांक भार असलेले अन्न उद्योग/संस्थांमध्ये Student READY, In-plant Training कार्यक्रम राबविला जातो.

याचा मुख्य उद्देश व्यावसायिक अन्नप्रक्रिया उद्योग संशोधन आणि विकास विभाग, संशोधन व शिक्षण संस्था आणि दर्जा नियंत्रण विभाग यांना प्रशिक्षित मनुष्यबळ पुरविणे आणि नवीन अन्नप्रक्रिया उद्योग स्थापन करून युवकांना स्वयंरोजगाराच्या संधी निर्माण करणे हा आहे. हा कार्यक्रम विद्यापीठांतर्गत ८ विना अनुदानित महाविद्यालयांमध्ये चालविला जातो.

२.१.४ बी. एस्सी. (ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन

बी. एस्सी. (ऑनर्स) कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन चार वर्षांच्या अभ्यासक्रम आठ सत्रात उपलब्ध आहे. सदर अभ्यासक्रम, विविध संस्थातील कृषि निगडीत गरजा लक्षात घेऊन, विशेषकरून कृषि व्यवस्थापन या क्षेत्राचा जास्तीत जास्त अंतर्भाव अभ्यासक्रमात करण्यात आलेला आहे. सदर अभ्यासक्रमामुळे विद्यार्थ्यांस कृषि अर्थशास्त्र, विपणन व व्यवसाय व्यवस्थापन या मध्ये प्राविण्य मिळेल. एकूण १८० श्रेयांक भारापैकी, १४० श्रेयांक भार हे ६ सत्रात पूर्ण होतात. ७ व्या सत्रात प्रत्येकी १० (०+१०) श्रेयांक भार असलेले कोणतेही दोन कार्यानुभवधिष्ठीत शिक्षण, प्रशिक्षण मोडूल राखीव आहेत. मोडूल प्रामुख्याने कृषि निगडीत उद्योगसमूह, कृषि निगडीत उद्योगसमूह व्यवस्थापन काढणी पश्चात व्यवस्थापन किंमती पिकांचे प्रकल्प तयार करणे, त्याची अंमलबजावणी व मूल्यमापन व कृषि विपणन व्यवस्थापन या विषयांवर आधारित आहेत. आठव्या सत्रात २० श्रेयांक भार असलेले In-plant Training राबवले जाते. सदर अभ्यासक्रम विद्यापीठांतर्गत ९ विना अनुदानित महाविद्यालयांमध्ये राबविला जातो.

२.१.५ बी. टेक. (जैव तंत्रज्ञान)

बी. टेक. (जैव तंत्रज्ञान) चार वर्षांच्या अभ्यासक्रम आठ सत्रात प्रदान करण्यात आलेला आहे. सदर पदवी अभ्यासक्रम १८६ क्रेडिट आहे. जैवतंत्रज्ञान हा विषय इतर कृषि विभागांशी निगडित असून, पदवी अभ्यासक्रम चार विभाग उदा. पशु जैवतंत्रज्ञान, पीक जैवतंत्रज्ञान, जीव आणि पर्यावरण रसायनशास्त्र आणि जैव माहिती मध्ये उपलब्ध आहे.

एकूण आठ सत्रापैकी, पहिले सहा सत्रामध्ये विद्यार्थी शैक्षणिक अभ्यासक्रम पूर्ण करतात. सातव्या सत्रात २० श्रेयांक भार असलेले Student READY कार्यानुभवधिष्ठीत शिक्षण, प्रशिक्षण राबविला जातो. तर आठव्या सत्रामध्ये २० श्रेयांक भार असलेले Student READY प्रकल्प आखणी आणि जैवतंत्रज्ञान स्वयं रोजगार विकास प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविला जातो. सदर अभ्यासक्रम विद्यापीठांतर्गत सहा विना अनुदानित महाविद्यालयात कार्यरत आहे.

२.१.६ बी.एस्सी. (पशुसंवर्धन व दुग्धशास्त्र)

बी.एस्सी. (पशुसंवर्धन व दुग्धशास्त्र) हा चार वर्ष कालावधीचा अभ्यासक्रम ८ सत्रात विभागलेला आहे. पशुसंवर्धन हा कृषि व संलग्न व्यवसायाचा एक भाग असल्याकारणाने सदर पदवी अभ्यासक्रम महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत एक विना अनुदानित महाविद्यालयात राबविला जातो.

२.२ घटक महाविद्यालये

२.२.१ कृषि महाविद्यालय, पुणे

भारतातील पहिल्या पाच कृषि महाविद्यालयापैकी, कृषि महाविद्यालय, पुणे हे एक आहे. त्याची स्थापना १९०७ ला झाली. आद्य समाजसुधारक महात्मा जोतिबा फुले यांनी ब्रिटीश सरकारकडे देशात कृषि संशोधन आणि शिक्षण देणारी संस्था सुरु करण्याची भूमिका मांडली. त्याला अनुसरून विज्ञान महाविद्यालयात १८७९ साली कृषि विभाग सुरु करण्यात आला. याच विभागाचे पुढे रूपांतर स्वतंत्र कृषि महाविद्यालयात १९०७ मध्ये झाले. १९६९ मध्ये महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाची स्थापना झाल्यानंतर पुणे कृषि महाविद्यालय विद्यापीठाकडे हस्तांतरीत झाले. या महाविद्यालयात विद्यार्थी प्रवेश

क्षमता १९० व शेतजमीन ९० हेक्टर आहे. महाविद्यालयात शिक्षण व संशोधनाकरीता अनेक प्रकल्प कार्यरत असून त्यात प्रामुख्याने उच्च तंत्रज्ञान फुले व भाजीपाला उत्पादन प्रकल्प आहे तसेच, आळिबी संशोधन प्रकल्प, एकात्मिक कीड नियंत्रण, लोकरी मावा नियंत्रण, अखिल भारतीय समन्वयित कापूस मररोग प्रकल्प, अणुजैविक प्रकल्प, बाजरी रोग नियंत्रण प्रकल्प, संकरीत फुलांचे वाण निर्मिती प्रकल्प, मस्त्य प्रकल्प कार्यरत आहेत. तसेच कृषि व्यवस्थापन प्रशिक्षण केंद्र व अत्याधुनिक रोप वाटिका आहे. महाविद्यालयामध्ये एम.बी.एम. (कृषि) अभ्यासक्रम नव्याने सुरु करण्यात आलेला आहे.

२.२.२ कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर

प्रगतशील शेती, शेतीपुरक उद्योग आणि सरकारी संस्था यामध्ये अग्रेसर असणा-या भारतातील अनेक जिल्ह्यापैकी कोल्हापूर हा एक दक्षिण महाराष्ट्रातील जिल्हा आहे. या महाविद्यालयाची स्थापना शिवाजी विद्यापीठ अंतर्गत १९६३ मध्ये झालेली आहे. १९६९ मध्ये महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरीची स्थापना झाल्यानंतर कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर विद्यापीठाकडे हस्तांतरीत झाले. महाविद्यालयाची विद्यार्थी प्रवेश क्षमता १९० आहे. महाविद्यालयाचे एकूण जमीन क्षेत्र ८५.५५ हेक्टर आहे. विद्यार्थ्यांना शिक्षण व संशोधनाकरीता गांडूळ खत प्रकल्प, जैविक खत प्रकल्प, जैविक किडनाशके उत्पादन प्रकल्प, फुले ड्रिक्स, माती व पाणी पृथक्करण, बिजोत्पादन, रोपवाटिका, जमीन व पाणी अभियांत्रिकी शेतावर, प्रयोगशाळा, क्षारपड जमीन सुधारणा प्रकल्प इत्यादी प्रकल्प कार्यरत आहे.

२.२.३ कृषि महाविद्यालय, धुळे

मुंबई - आग्रा आणि सुरत- नागपूर या राष्ट्रीय महामार्गावर कृषि महाविद्यालय, धुळे आहे. १९६० मध्ये या कृषि महाविद्यालयाची स्थापना झाली. प्रशस्त इमारत, नयनरम्य परिसर ही या महाविद्यालयाची वैशिष्ट्ये आहेत. उत्तर महाराष्ट्रातील कृषि शिक्षण, संशोधन व कृषि विस्तार करीता महाविद्यालय कार्यरत आहे. कोरडवाहू शेती, कापूस आणि भुईमूग यावर येथे जास्त प्रमाणात संशोधन केले

जाते. महाविद्यालयाची विद्यार्थी प्रवेश क्षमता १२८ आहे. विद्यार्थ्यांना शिक्षणाकरीता प्रशस्त प्रयोगशाळा, वाचनालय बरोबरच माती व पाणी पृथःकरण प्रयोगशाळा, गांडूळ खत प्रकल्प, सेंट्रीय शेती प्रात्याक्षिके, जैविक खत प्रकल्प, जैविक किडनाशके उत्पादन प्रकल्प, बिजोत्पादन कार्यक्रम, रोपवाटीका, पाणलोट क्षेत्र विकास, प्रात्यक्षिक युनिट, शेळी-मेंढी व पशुधन प्रकल्प, पाणी व्यवस्थापन प्रात्यक्षिक प्लॉट कार्यरत आहेत.

२.२.४ उद्यानविद्या महाविद्यालय, पुणे

उद्यानविद्या अंतर्गत फळे, भाजीपाला, मसाल्याची पिके, शोभिवंत झाडे, सुगंधी वनस्पती, काढणी पश्चात तंत्रज्ञान इ. बाबींचा समावेश होतो. परंपरागत शेतीला चांगला पर्याय याद्वारे उपलब्ध झाला आहे. महाराष्ट्र राज्य मुख्यतः पश्चिम महाराष्ट्र विभाग हा उद्यान विद्यामध्ये भारतात सर्वोच्च स्थानी आहे. कृषि महाविद्यालयाच्या परिसरात १९८४ साली उद्यानविद्या महाविद्यालयाची स्थापना करण्यात आली. १९९५ मध्ये ते स्वतंत्र इमारतीमध्ये सुरू झाले. सर्वसोयी सुविधांनी परिपूर्ण असी प्रशस्त इमारत हे या महाविद्यालयाचे वैशिष्ट्ये म्हणता येईल. सर्व विभागांकरीता प्रयोगशाळा, संगणक, इंटरनेट आदी सुविधा महाविद्यालयात उपलब्ध आहे. महाविद्यालयाची विद्यार्थी प्रवेश क्षमता ३२ आहे.

२.२.५ कृषि महाविद्यालय, कराड

स्वर्गीय यशवंतराव चव्हाण, यांचे जन्मशताब्दी वर्ष २०१२-१३ साजरे करण्याच्या निमित्त्याने मा. माजी मुख्यमंत्री महोदय

यांच्या संकल्पानुसार कराड येथे अद्यावत कृषि शिक्षण संकुल (Agriculture Education Hub) निर्माण करण्याचे नियोजित आहे. त्याप्रमाणे महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे महाविद्यालय स्थापनेसाठी प्रस्ताव सादर केले शासनाने या तीन प्रस्तावांपैकी निर्णय क्रमांक मकृवि, २०११/प्र.क्र १०/७ अ, दिनांक: १६.०७.२०१३ कराड येथे महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी अंतर्गत कृषि महाविद्यालय मंजूर केले. या महाविद्यालयाचे अभ्यास क्रमांचे कामकाज हे शैक्षणिक वर्ष २०१३-१४ पासून कृषि संशोधन केंद्र, कराड येथे दि. १६.०८.२०१५ पासून नियमितपणे सुरू झाले. विद्यार्थी प्रवेश क्षमता ६० इतकी आहे.

२.२.६ कृषि महाविद्यालय, नंदुरबार

नंदुरबार जिल्हयाची निर्मिती दि. ०१.०७.१९९८ रोजी धुळे जिल्हयातून झाली आहे. नंदुरबार जिल्हयामध्ये एकूण सहा तालुके आहेत. महाराष्ट्राच्या उत्तरेला आदिवाशी भागामध्ये नंदुरबार जिल्हा वसलेला आहे. नंदुरबार जिल्हयातील २८.३० टक्के जमिन ओलीताखाली आहे. कृषि महाविद्यालय, नंदुरबारची स्थापनी सन २०१३-१४ साली होऊन विद्यार्थ्यांची प्रवेश क्षमता ६० इतकी आहे. प्रवेश प्रक्रियेमध्ये आदिवासी जमातीतील विद्यार्थ्यांसाठी ८० टक्के प्रवेश राखीव आहेत.

२.२.७ कृषि महाविद्यालय, मुक्ताईनगर

सन २०१५-१६ साली कृषि महाविद्यालय, मुक्ताईनगर, जि. जळगांव हे नविन घटक महाविद्यालय स्थापन होवून विद्यार्थी प्रवेश क्षमता ६० इतकी आहे. या महाविद्यालयात बी. एस्सी (ऑनर्स) कृषि हा पदवी अभ्यासक्रम शिकविला जातो.

२.२.८ विना अनुदानित कृषि महाविद्यालय

कृषि क्षेत्रातील प्रशिक्षित मनुष्यबळाची कमतरता लक्षात घेऊन सन २००१ पासून महाराष्ट्र शासनाने विना अनुदानित तत्वावर कृषि व संलग्न पदवी महाविद्यालयांना मान्यता दिलेली आहे. अहवाल सालात विद्यापीठांतर्गत कृषि-२७, उद्यानविद्या -०५, अन्नतंत्रज्ञान-०८, कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन-०९, जैवतंत्रज्ञान-०६, कृषि अभियांत्रिकी-०८, पशुसंवर्धन महाविद्यालय-०१ असे एकूण ६४ विना अनुदानित कृषि व कृषि संलग्न पदवी महाविद्यालयांमधून विद्यार्थ्यांना प्रवेश दिला जातो.

२.३ पदव्युत्तर शिक्षण कार्यक्रम

माहात्मा फुले कृषि विद्यापीठ अंतर्गत पदव्युत्तर कार्यक्रम राहुरी, पुणे, धुळे व कोल्हापूर येथे आहे. विद्यापीठात एम. एस्सी (कृषि) व आचार्य (पी.एच.डी) पदवी २० विषयांत उपलब्ध आहे. एम. एस्सी. (कृषि) प्रवेशाकरीता महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ परीक्षा मंडळ, पुणे मार्फत सामुदायिक प्रवेश परीक्षा घेतली जाते.

२.३.१ एम. एस्सी. (कृषि)

एम. एस्सी.(कृषि) दोन वर्षांचा अभ्यासक्रम असून चार सत्रात विभागलेला आहे. एम. एस्सी.(कृषि) करीता एकूण ५५ क्रेडिट आहेत. यातील ३५ क्रेडिट विषय अभ्यासक्रमाकरीता व २० क्रेडिट संशोधना करीता आहेत. या अभ्यासक्रमात प्रत्येक विद्यार्थी त्यास मिळालेल्या विषयात प्राविण्य मिळवतो. प्रत्येक विद्यार्थ्याकरीता ४-५ प्राध्यापकांची एक विद्यार्थी सल्लागार समिती असून ती विद्यार्थ्यांना संशोधनाचा विषय निवडण्यास व संशोधनाकरीता मार्गदर्शन करते. सर्व क्रेडिट पूर्ण केल्यानंतर व संशोधन प्रबंध सादर केल्यानंतर विद्यार्थी एम. एस्सी.(कृषि) पदवीकरीता पात्र ठरतो. एम. एस्सी. पदवी पदव्युत्तर महाविद्यालय, राहुरी येथे १८८ विद्यार्थी, कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे ९० विद्यार्थी, कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथे ५४ विद्यार्थी व कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे २८ विद्यार्थी पदवीसाठी प्रवेश दिला जातो.

२.३.२ आचार्य (पीएच.डी)

आचार्य पदवी अभ्यासक्रम ३ वर्षांचा असून सहा सत्रात विभागलेला आहे. पीएच.डी करीता एकूण ७५ क्रेडिट आहेत. यातील ३० क्रेडिट विषय अभ्यासक्रमाकरीता व ४५ क्रेडिट संशोधना करीता आहेत. आचार्य पदवी मध्ये संशोधन हा मुख्य गाभा असून विद्यार्थी प्रयोगशाळेत, शेतावर विविध पिकांवर संशोधन कार्य हाती घेतात तसेच काही विषयात शेतकऱ्यांच्या शेतावर सर्वेक्षण करून माहिती जमा करतात. विद्यार्थ्यांस मार्गदर्शन करण्याकरीता पाच प्राध्यापकांची एक विद्यार्थी सल्लागार समिती असते. विद्यार्थ्यांचा संशोधन प्रबंध भारतातील कृषि विद्यापीठातील संबंधित विषयातील दोन कृषि तज्ज्ञांकडे मुल्यांकनासाठी पाठविण्यात येतो. पीएच.डी पदवी पदव्युत्तर महाविद्यालय, राहुरी येथे ७० विद्यार्थी, कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे २ विद्यार्थ्यांना प्रवेश दिला जातो.

२.४ पदव्युत्तर महाविद्यालय, राहुरी

पदव्युत्तर महाविद्यालयाची स्थापना १९७२ मध्ये झाली. या संस्थेत कृषि संलग्न १८ विषयांमध्ये एम.एस्सी. (कृषि) अभ्यासक्रम उपलब्ध आहेत. त्याचबरोबर पीएच.डी अभ्यासक्रम उपलब्ध आहे. पदव्युत्तर अभ्यासक्रम कृषि विद्या, अनुवंश व रोप पैदास शास्त्र, वनस्पती शरीर क्रिया शास्त्र, बियाणे शास्त्र व तंत्रज्ञान, कृषि जैवतंत्रज्ञान, मृदशास्त्र व कृषि रसायन, कृषि अर्थशास्त्र, विस्तार शिक्षण, कृषि कीटकशास्त्र, उद्यानविद्या, (फळशास्त्र, भाजीपालाशास्त्र) वनस्पती रोगशास्त्र, कृषि अनुजीवशास्त्र, पशुविज्ञान, दुग्धशास्त्र, अन्नशास्त्र, जीवसायन शास्त्र, आंतरविद्याशाखा जलसिंचन या विषयात उपलब्ध आहे. प्रत्येक विषयाकरीता सोयी सुविधा युक्त प्रशस्त प्रयोगशाळा आहे. विद्यार्थी संशोधनाकरीता जैवतंत्रज्ञान संशोधन केंद्र, सुक्ष्म अन्नद्रव्य प्रयोगशाळा, अखिल भारतीय उर्वरित कीडनाशक अंश पृथः करण प्रयोगशाळा, काढणी पश्चात प्रयोगशाळा, बेकरी प्रकल्प, जैविक कीडनाशक उत्पादन प्रकल्प, ऊतीसंवर्धन, जैविक खत उत्पादन प्रयोगशाळा, गोठीत वीर्य प्रयोगशाळा इत्यादींचा वापर करतात. या व्यतिरिक्त शेतावर संशोधन करण्याकरीता संस्थेकडे ५६.२१ हेक्टर क्षेत्र आहे. तसेच उद्यानविद्या, औषधी व सुगंधी वनस्पती, जलसिंचन व्यवस्थापन प्रक्षेत्राचा उपयोग संशोधनाकरीता विद्यार्थी करतात.

२.५ कृषि महाविद्यालय, पुणे

पदव्युत्तर अभ्यासक्रम सन १९८४ पासून सुरु करण्यात आला. एम.एस्सी (कृषि), एम.एस्सी. (उद्यानविद्या) आणि एम. बी. ए. (कृषि) करिता अनुक्रमे ५४, ३० व ६ विद्यार्थ्यांना प्रवेश दिला जातो.

२.६ कृषि महाविद्यालय, धुळे

कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे २००९-१० पासून पदव्युत्तर अभ्यासक्रम सुरु करण्यात आला. एम. एस्सी. (कृषि) करिता २४ व एम.एस्सी. (उद्यानविद्या) करिता ४ विद्यार्थ्यांना प्रवेश दिला जातो.

२.७ कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर

कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथे २००९-१० पासून पदव्युत्तर अभ्यासक्रम सुरु करण्यात आला. एम.एस्सी (कृषि) करिता ४८ व एम.एस्सी. (उद्यानविद्या) करिता ६ विद्यार्थ्यांना प्रवेश दिला जातो.

२.८ कृषि अभियांत्रिकी शाखा

कृषि अभियांत्रिकी शाखामार्फत विविध क्षेत्रातील शैक्षणिक गरज भागविली जाते. यात प्रामुख्याने सुक्ष्म जलसिंचन, कृषि यंत्रे व शक्ति, मृद व जलसंधारण, कृषि प्रक्रिया, फळे व भाजीपाला साठवणूक व प्रक्रिया, पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, हरितगृह, पॉलिहाउस उभारणी व देखभाल, संगणकाचा कार्यक्षम वापर, रिमोट सेन्सिंग, इत्यादी बाबींवर ज्ञानदान करण्यात येते. या शाखेअंतर्गत एक घटक व आठ विनाअनुदानित महाविद्यालय कार्यरत आहेत. या सर्व महाविद्यालयात चार वर्षांचा बी.टेक (कृषि अभियांत्रिकी) अभ्यासक्रम उपलब्ध आहे. सदर अभ्यासक्रम १८३ क्रेडिटचा आहे. या व्यतिरिक्त घटक महाविद्यालयामध्ये चार शाखांमध्ये पदव्युत्तर अभ्यासक्रम एम. टेक. (कृषि अभियांत्रिकी) उपलब्ध आहे. याचबरोबर सन २०११ पासून तीन शाखांमध्ये पीएच.डीचा अभ्यासक्रम सुरु करण्यात आला आहे.

२.८.१ डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, राहुरी

कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, राहुरी १९६९ मध्ये स्थापन झाले. कृषि अभियांत्रिकी हा अभ्यासक्रम चार वर्षांचा असून तो आठ सत्र पध्दतीमध्ये घेतला जातो. सन १९९६ मध्ये या महाविद्यालयास माजी केंद्रीय राज्यमंत्री, कृषि व हरित क्रांतीचे शिल्पकार कै. डॉ. अण्णासाहेब शिंदे यांचे नाव देण्यात आले. सुरुवातीस या अभ्यासक्रमाची विद्यार्थी प्रवेश क्षमता २० होती. कृषि अभियांत्रिकी, मृद व जलसंधारण विभाग, पाणी व्यवस्थापन, शेतीचे यांत्रिकीकरण, काढणी पश्चात तंत्रज्ञान इत्यादी क्षेत्रातील मनुष्यबळाची कमतरता लक्षात घेऊन विद्यार्थी संख्या ३२ करण्यात आली व सध्या विद्यार्थी प्रवेश क्षमता ६४ आहे. या व्यतिरिक्त सन १९८२ पासून कृषि यंत्रे व शक्ती विभाग, मृद व जलसंधारण अभियांत्रिकी विभाग, जलसिंचन व निचरा अभियांत्रिकी विभाग, व कृषि प्रक्रिया अभियांत्रिकी हा चार विभागांमध्ये एम.टेक. (कृषि अभियांत्रिकी) पदव्युत्तर अभ्यासक्रम उपलब्ध आहे. या व्यतिरिक्त महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना शिक्षणाकरीता खालील प्रकल्पांचा उपयोग होतो. अखिल भारतीय जमिनीखालील पाण्याचा विहिरी व पंपसेट द्वारे वापर, कृषि

यंत्रे व औजारे प्रकल्प, रिमोट सेन्सिंग प्रयोगशाळा, ट्रॅक्टर प्रशिक्षण प्रयोगशाळा, शाश्वत शेती सुधार प्रकल्प इत्यादी.

निम्नस्तर कृषि शिक्षण

निम्नस्तर कृषि शिक्षणांतर्गत, कृषि तंत्र पदविका अभ्यासक्रम हा मराठी व कृषि तंत्रज्ञान पदविका अभ्यासक्रम अर्ध-इंग्रजी माध्यमातून राबविला जातो. या विद्यापीठांतर्गत १० घटक व ७७ विनाअनुदानित कृषि तंत्र विद्यालये/ निकेतने आहेत. सदर अभ्यासक्रमास ६० विद्यार्थ्यांस प्रवेश दिला जातो. या शिक्षणामधून उत्कृष्ट शेती करण्यासाठी खते, बियाणे, औषधे यांच्या कारखानदारीसाठी लागणारे कुशल मनुष्यबळ तयार होत आहे. तसेच स्वयंरोजगार निर्मितीसाठीच्या आत्मविश्वास या कृषि पदविकाधारकांमध्ये निर्माण झाला आहे.

प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

एक वर्षांचा माळी प्रशिक्षण प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम विद्यापीठांतर्गत एक शासकीय व चार विनाअनुदानित ठिकाणी शिकविला जात असून त्याची एकूण प्रवेश क्षमता २०० आहे.

कृषि तंत्रज्ञान व्यवस्थापन केंद्र

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राहुरीच्या कार्यक्षेत्रात मध्यवर्ती परिसर, घटक कृषि महाविद्यालय व संशोधन केंद्र येथे व्ही-सॅट व लिज लाईन १ जी.बी. क्षमतेची संचार सेवा उपलब्ध आहे. यामध्ये ई-पुस्तकालय सेवा अठरा तास विद्यार्थ्यांना २०० नोट्स मधून अव्याहतपणे टेबल सेवा उपलब्ध आहे. तसेच मध्यवर्ती परिसर येथे व्हीडीओ कॉन्फरन्सिंग ३ व इतर ८ ठिकाणी (कृषि महाविद्यालय, पुणे, धुळे, कोल्हापूर, विभागीय कृषि संशोधन केंद्र, इगतपूरी व सोलापूर व कृषि संशोधन केंद्र, कसबे डिग्रज, पाडेगाव व जळगाव) उपलब्ध आहे. संपूर्ण प्रकल्प महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथून कृषि ज्ञान व्यवस्थापन केंद्रातील एकात्मिक संगणकाने नियंत्रित केला जातो. कृषि ज्ञान व्यवस्थापन केंद्र पूर्णतः विद्यापीठ आख्यारित असल्याने कोणत्याही वेळी ५०० शास्त्रज्ञ / शेतकरी प्रशिक्षित करता येतात. याच केंद्रामधून विद्यार्थ्यांना संगणकीय शिक्षण व संशोधनात्मक उपयोगिता वाढविता येते. वरील सर्व सेवा अद्ययावत, गतिमान व प्रसारमाध्यमात सांगड घालणाऱ्या आहेत. या सर्व सेवा भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली येथून विशेष अनुदान प्राप्त आहे.

विद्यापीठ ग्रंथालय

विद्यार्थ्यांना व वाचकांच्या शिक्षण, संशोधन व प्रसारण कार्यामध्ये ज्ञानदान व माहिती पुरविण्याचे महत्वाचे कार्य ग्रंथालय करते. वाचकांच्या गरजा पुरविण्यासाठी सन १९७१ पासून मध्यवर्ती परिसरात ग्रंथालय कार्यरत झाले. गेल्या चार दशकापासून मा. अध्यक्ष, ग्रंथपाल सल्लागार समिती यांच्या मार्गदर्शनाखाली ग्रंथालयाची समृद्धी होत असून शास्त्रज्ञ, वाचक, शिक्षक यांना अविरत सेवा देत आहे.

सध्याच्या माहिती व तंत्रज्ञान युगात ग्रंथालयाच्या सेवेमध्ये आमलाग्र बदल झालेले आहेत. पारंपारिक सेवेसोबत सध्या ग्रंथालयाच्या इंटरनेट, ई-मेल सेवा, साडी रोम शोध सेवा, ई नियतकालिके, सेरा, माहिती व तंत्रज्ञानावर आधारित सेवा देण्यात येतात.

ग्रंथालय अनुदान

मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील ग्रंथालयासाठी सन २०१७-१८ मध्ये महाराष्ट्र शासनाकडून वेतनसाठी रु. ४७.०३ लक्ष व आकस्मिक खर्चासाठी रु. २.१४ लक्ष आणि विद्यापीठ अनुदान रु. १०.७८ लक्ष इतके अनुदान प्राप्त झाले. एकूण रु. ५९.९५ लक्षचे अनुदान ग्रंथालयास अहवाल वर्षात उपलब्ध झाले.

नियतकालिके व पुस्तक खरेदी

अहवाल वर्षात २४८ पुस्तके, २१९ प्रबंधे यांची ग्रंथ संग्रहात भर पडली आणि ३१.३.२०१८ रोजी एकूण ग्रंथ संख्या १,११,७३१ इतकी झाली. जर्नल ऑफ महाराष्ट्र अँग्रीकल्चरल युनिव्हर्सिटीच्या अदलाबदल कार्यक्रमातर्गत १८ नियतकालिके प्राप्त झाली आहेत. तसेच ४० नियतकालिके भेट म्हणून प्राप्त झाली आहेत.

ग्रंथालय सेवा

- मुक्तद्वार पध्दत
- वाचनासाठी पुस्तके
- आंतर ग्रंथाकालीन आदान-प्रदान
- पुर्नआलेख सेवा (झेरॉक्स)

माहिती तंत्रज्ञान सेवेअंतर्गत खालील सुविधा उपलब्ध आहेत-

- इंटरनेट सेवा
- सीडी रोम डेटाबेसेस
- सेरा (कन्सारशियम ऑफ इ-रिसोर्ससेस इन अँग्रीकल्चर)
- ई- जर्नल्स, ऑनलाईन ई-जर्नल्स
- सांख्यिकी डेटाबेस
- ई-थेसीस अॅब्सट्रॅक्ट्स डेटाबेस
- दुरदर्शन संच/ कव्ह.सी.आर
- कृषि प्रभा- कृषि कोष, ई-ग्रंथ इ.
- ओपीएसी (ऑनलाईन पब्लीक अॅसेस कॅटलॉग)

विद्यापीठाच्या शैक्षणिक संस्था

अ.क	संस्थेचे नाव	अभ्यासक्रम	प्रवेशक्षमता
अ) घटक महाविद्यालय			
१.	पदव्युत्तर महाविद्यालय, राहुरी	पीएच.डी (कृषि) एम.एस्सी. (कृषि) एम.एस्सी.(उद्यानविद्या) एम.एस्सी. (जैव तंत्रज्ञान)	७२ १६८ १२ ८
२.	कृषि महाविद्यालय, पुणे	एम.एस्सी. (कृषि) एम.एस्सी.(उद्यानविद्या) एम.बी.ए. (कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन) बी.एस्सी. (कृषि)	५४ ६ ३० १९०
३.	कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर	एम.एस्सी. (कृषि) एम.एस्सी.(उद्यानविद्या) बी.एस्सी. (कृषि)	४८ ६ १९०
४.	कृषि महाविद्यालय, धुळे	एम.एस्सी. (कृषि) एम.एस्सी.(उद्यानविद्या) बी.एस्सी. (कृषि)	२४ ४ १२८
५.	कृषि महाविद्यालय, कराड	बी.एस्सी. (कृषि)	६०
६.	कृषि महाविद्यालय, नंदुरबार	बी.एस्सी. (कृषि)	६०
७.	कृषि महाविद्यालय, मुक्ताईनगर	बी.एस्सी. (कृषि)	६०
८.	उद्यानविद्या महाविद्यालय, पुणे	बी.एस्सी.(उद्यानविद्या)	३२
९.	डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय, राहुरी	पीएच.डी (कृषि अभि) एम.टेक (कृषि अभि) बी.टेक (कृषि अभि)	१२ १२ ६४
ब) विना अनुदानीत महाविद्यालय			
१.	कृषि महाविद्यालय, शिक्षण प्रसारक मंडळ, अकलूज, ता.माळशिरस, जि.सोलापूर	बी.एस्सी.(कृषि)	१२०
२.	डॉ. आप्पासाहेब पवार, कृषि महाविद्यालय, ता. बारामती, जि. पुणे	बी.एस्सी.(कृषि)	१८०
३.	लोकनेते मोहनराव कदम कृषि महाविद्यालय, भारती विद्यापीठ, कडेगांव, जि.सांगली.	बी.एस्सी.(कृषि)	१२०
४.	कृषि महाविद्यालय, कर्मयोगी दुलाजी सिताराम पाटील मराठा विद्या प्रसारक, नाशिक,शिवाजीनगर, गंगापूर रोड, नाशिक	बी.एस्सी.(कृषि)	१२०
५.	जयंतराव भोसले कृषि महाविद्यालय, रेंठरे बु.॥, मु.पो. शिवनगर, ता. कराड, जि.सातारा	बी.एस्सी.(कृषि)	१२०
६.	कृषि महाविद्यालय, मूळा एज्युकेशन सोसायटी, सोनई, ता.नेवासा, जि.अहमदनगर	बी.एस्सी.(कृषि)	१८०
७.	कर्मवीर काकासाहेब वाघ कृषि महाविद्यालय, अमृतधाम, पंचवटी, नाशिक	बी.एस्सी.(कृषि)	१२०
८.	दादासाहेब मोकाशी कृषि महाविद्यालय, राजमाची, ता.कराड, जि.सातारा	बी.एस्सी.(कृषि)	१२०
९.	डॉ. उल्हास पाटील कृषि महाविद्यालय, जळगांव, जि. जळगांव	बी.एस्सी.(कृषि)	१२०
१०.	डॉ. डी.वाय. पाटील एज्युकेशन सोसायटी, कृषि महाविद्यालय, आंबी, ता. मावळ, जि.पुणे	बी.एस्सी.(कृषि)	१२०
११.	कृषि महाविद्यालय, पुज्य साने गुरुजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, शहादा, ता.शहादा, जि.नंदूरबार	बी.एस्सी.(कृषि)	१२०

१२.	कृषि महाविद्यालय, श्रीराम ग्रामीण व विकास प्रतिष्ठाण, मु.पो.वडाळा, ता.उत्तर सोलापूर, जि.सोलापूर	बी.एस्सी.(कृषि)	१२०
१३.	डॉ. डी.वाय. पाटील एज्युकेशन सोसायटी, कृषि महाविद्यालय, तळसंदे ता. हातकणंगले, जि.कोल्हापूर	बी.एस्सी.(कृषि)	१२०
१४.	कृषि महाविद्यालय, फलटण एज्युकेशन सोसायटी, फलटण, जि. सातारा	बी.एस्सी.(कृषि)	१२०
१५.	कृषि महाविद्यालय, नवलभाऊ प्रतिष्ठाण, नवलनगर, मु.पो. अमळनेर, जि. जळगांव	बी.एस्सी.(कृषि)	६०
१६.	कृषि महाविद्यालय, सेवा संस्कार संस्था, श्रमीक प्रतिष्ठाण, मु.पो. मालदाड, ता. संगमनेर, जि. अहमदनगर	बी.एस्सी.(कृषि)	१२०
१७.	कृषि महाविद्यालय, श्री. संत गजानन महाराज ग्रामिण विकास प्रतिष्ठाण, मु.पो. मिरजगांव, ता. कर्जत, जि. अहमदनगर	बी.एस्सी.(कृषि)	१२०
१८.	कृषि महाविद्यालय, दोंडाईचा, जि. धुळे	बी.एस्सी.(कृषि)	१८०
१९.	कृषि महाविद्यालय, बाभुळगाव, ता.येवला, जि. नाशिक	बी.एस्सी.(कृषि)	६०
२०.	कृषि महाविद्यालय, प्रवरा ग्रामीण शिक्षण संस्था, लोणी, ता.राहाता, जि.अहमदनगर	बी.एस्सी.(कृषि)	६०
२१.	साईकृपा कृषि महाविद्यालय, धारगाव, ता. श्रीगोंदा, जि. अहमदनगर	बी.एस्सी.(कृषि)	६०
२२.	कृषि महाविद्यालय, जैनापूर, जि. कोल्हापूर	बी.एस्सी.(कृषि)	६०
२३.	कृषि महाविद्यालय, पानीव, ता. माळशिरस, जि. सोलापूर	बी.एस्सी.(कृषि)	६०
२४.	डॉ. विठकृषि महाविद्यालय, विळदघाट, जि. अहमदनगर	बी.एस्सी.(कृषि)	६०
२५.	रोशनजी शमनजी कृषि महाविद्यालय, नेसरी, ता. गडहिंग्लज, जि.कोल्हापूर	बी.एस्सी.(कृषि)	६०
२६.	कृषि महाविद्यालय, मालेगांव, जि. नाशिक	बी.एस्सी.(कृषि)	६०
२७.	कृषि महाविद्यालय,भानसहिवरा, नेवासा, अहमदनगर	बी.एस्सी.(कृषि)	६०
२८.	उद्यानविद्या महाविद्यालय, फलटण एज्युकेशन सोसायटी ता.फलटण, जि.सातारा	बी.एस्सी. (उद्यानविद्या)	८०
२९.	उद्यानविद्या महाविद्यालय, कडेगाव, जि. सांगली	बी.एस्सी. (उद्यानविद्या)	४०
३०.	क.का. वाघ उद्यानविद्या महाविद्यालय, नाशिक	बी.एस्सी. (उद्यानविद्या)	४०
३१.	मुरलीधर स्वामी उद्यानविद्या महाविद्यालय, मालेगांव, जि. नाशिक	बी.एस्सी.(उद्यानविद्या)	४०
३२.	उद्यानविद्या महाविद्यालय,पानीव, ता. माळशिरस, जि. सोलापूर	बी.एस्सी.(उद्यानविद्या)	४०
३३.	कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, गोदावरी फौंडेशन जळगांव, गोदावरी हॉस्पिटल बिल्डींग, ता.जि. जळगांव	बी.टेक.(कृषि अभि.)	८०
३४.	कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, पद्मश्री डॉ.डी.वाय. पाटील एज्युकेशन सोसायटी, तळसंदे ता.हातकणंगले, जि.कोल्हापूर.	बी.टेक.(कृषि अभि.)	८०
३५.	कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, कर्मवीर काकासाहेब वाघ एज्युकेशन सोसायटी, नाशिक, हिराबाई हरिदास विद्यानगरी, अमृतधाम, पंचवटी, नाशिक	बी.टेक.(कृषि अभि.)	८०
३६.	सह्याद्री कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, यशवंतनगर, कराड, जि. सातारा	बी.टेक.(कृषि अभि.)	४०
३७.	कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय,मिरजगांव, ता कर्जत. जि. अहमदनगर	बी.टेक.(कृषि अभि.)	४०
३८.	कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, पानीव, ता. माळशिरस, जि. सोलापूर	बी.टेक.(कृषि अभि.)	४०
३९.	कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, सेवा संस्कार संस्था, श्रमीक प्रतिष्ठाण, मु.पो. मालदाड, ता. संगमनेर, जि. अहमदनगर	बी.टेक.(कृषि अभि.)	४०
४०.	कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय,राजमाची, ता कराड. जि. सातारा	बी.टेक.(कृषि अभि.)	४०
४१.	माईर्स एम आय टी अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, लोणी काळभोर, जि.पुणे	बी.टेक.(अन्न व तंत्रज्ञान)	-
४२.	मोकाशी अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, राजमाची, ता. कराड, जि.सातारा	बी.टेक.(अन्न व तंत्रज्ञान)	८०

४३.	अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, के.के. वाघ एज्युकेशन सोसायटी, अमृतधाम, पंचवटी, नाशिक	बी.टेक.(अन्न व तंत्रज्ञान)	८०
४४.	अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, सेवा संस्कार संस्था, श्रमीक प्रतिष्ठाण, मु.पो. मालदाड, ता. संगमनेर, जि. अहमदनगर	बी.टेक.(अन्न व तंत्रज्ञान)	८०
४५.	डॉ. उल्हास पाटील अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, जळगांव. जि. जळगांव.	बी.टेक.(अन्न व तंत्रज्ञान)	४०
४६.	अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, दिवानमळा (लळींग), धुळे, जि. धुळे	बी.टेक.(अन्न व तंत्रज्ञान)	४०
४७.	अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, वाघोली, ता. मोहोळ, जि.सोलापूर	बी.टेक.(अन्न व तंत्रज्ञान)	४०
४८.	अन्न तंत्रज्ञान महाविद्यालय, घारगांव, ता.श्रीगोंदा, जि. अहमदनगर	बी.टेक. (अन्न व तंत्रज्ञान)	४०
४९.	जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, प्रवरा ग्रामीण शिक्षण संस्था, लोणी, ता.राहाता, जि.अहमदनगर	बी.टेक. (जैवतंत्रज्ञान)	८०
५०.	जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, के.के. वाघ शिक्षण संस्था, हिराबाई हरिदास विद्यानगरी, अमृतधाम, पंचवटी, जि. नाशिक	बी.टेक. (जैवतंत्रज्ञान)	८०
५१.	कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, श्रीराम ग्रामीण व विकास प्रतिष्ठाण, मु.पो. वडाळा, जि. सोलापूर	बी.टेक. (जैवतंत्रज्ञान)	४०
५२.	कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी, मु.पो. पौड, ता. मुळशी, जि. पुणे	बी.टेक. (जैवतंत्रज्ञान)	४०
५३.	कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, राजलक्ष्मी फाउंडेशन, मदडगाव, पो. भातोडी, जि. अहमदनगर	बी. टेक. (जैवतंत्रज्ञान)	८०
५४.	कृषि जैवतंत्रज्ञान महाविद्यालय, विद्या प्रतिष्ठाण, विद्यानगरी, भिगवण रोड, बारामती, जि.पुणे	बी.टेक. (जैवतंत्रज्ञान)	४०
५५.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, डॉ. डी. वाय. पाटील प्रतिष्ठाण, आकुर्डी, जि. पुणे	बी.एस्सी.(कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन)	८०
५६.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, मु.पो. नारायणगांव, ता. जुन्नर, जि. पुणे	बी.एस्सी.(कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन)	८०
५७.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, डेक्कन एज्युकेशन सोसायटी, विलींगडन कॉलेज कॅम्पस, विश्राम बाग, सांगली	बी.एस्सी.(कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन)	४०
५८.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, गुंजाळवाडी, ता. संगमनेर, जि. अहमदनगर	बी.एस्सी.(कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन)	४०
५९.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, लोणी, ता. राहाता, जि. अहमदनगर	बी.एस्सी.(कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन)	४०
६०.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, के.के. वाघ शिक्षण संस्था, हिराबाई हरिदास विद्यानगरी, अमृतधाम, पंचवटी, नाशिक	बी.एस्सी.(कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन)	४०
६१.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, श्रीराम ग्रामीण व विकास प्रतिष्ठाण वडाळा, जि. सोलापूर	बी.एस्सी.(कृषि पणन व्यवसाय व्यवस्थापन)	४०
६२.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, बारामती, जि. पुणे	बी.एस्सी.(कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन)	४०
६३.	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, पानीव, ता. माळशिरस, जि. सोलापूर	बी.एस्सी.(कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन)	४०
६४.	पशुसंवर्धन महाविद्यालय, बारामती, जि.पुणे	बी.एस्सी. (पशुसंवर्धन)	३०
क) कृषि पदविका			
१.	घटक कृषि तंत्र महाविद्यालय, मांजरीफार्म (पुणे), कोल्हापूर, धुळे, बोरगांव (सातारा), सोलापूर, डिग्रस (सांगली), पुणतांबा (अहमदनगर), मालेगांव (नाशिक), जळगांव	कृषि पदविका	६० (प्रत्येकी)

२.	कृषि तंत्र विद्यालय, मांजरीफार्म (पुणे) (मुर्लीचे)	कृषि पदविका	६०
३.	मान्यता प्राप्त खाजगी कृषि तंत्र निकतने (एकूण- ७७)	कृषि पदविका	६० (प्रत्येकी)
४.	माळी प्रशिक्षण केंद्र, गणेशाखंड, पुणे	प्रमाणपत्र	४०
५.	मान्यता प्राप्त माळी प्रशिक्षण केंद्र (एकूण- ०४)	प्रमाणपत्र	४० (प्रत्येकी)

सन २०१७-१८ मध्ये अभ्यासक्रम पूर्ण केलेले विद्यार्थी		
अ.क्र.	पदवी अभ्यासक्रम माचे नांव	सन २०१७-१८ मध्ये अभ्यासक्रम पूर्ण केलेले विद्यार्थी
पदवी अभ्यासक्रम		
१	बी.एस्सी (कृषि)	२६१९
२	बी.एस्सी (उद्यानविद्या)	१७८
३	बी.टेक (कृषि अभि)	३४९
४	बी.टेक (अन्नशास्त्र)	३१५
५	बी.एस्सी (जैव तंत्रज्ञान)	२४४
६	बी.एस्सी (कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन)	२८५
	एकूण	३९९०
पदव्युत्तर अभ्यासक्रम		
७	एम.एस्सी . (कृषि)	२५९
८	एम.एस्सी . (उद्यानविद्या)	२४
९	एम.टेक (कृषि अभियांत्रिकी)	०९
१०	पीएच.डी	४५
११	एम.बी.ए. (कृषि)	५८
१२	एम.एस्सी. (कृषि जैव तंत्रज्ञान)	०६
	एकूण	४३६
कृषि पदविका अभ्यासक्रम		
१३	कृषि पदविका (तंत्र विद्यालय)	५९५
१४	कृषि पदविका (तंत्र निकेतन)	७९५

३. संशोधन

पश्चिम महाराष्ट्रातील दहा जिल्हे हे महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कार्यक्षेत्र असून ते कोकणलगतचा पश्चिम घाट, पूर्वेकडील डोंगरउताराचा उपपर्वतीय विभाग, मैदानी विभाग आणि सोलापूरपासून धुळ्यापर्यंत विखुरलेला अवर्षणप्रवण विभाग असे चार कृषि हवामान विभाग आहेत. शिवाय मध्यवर्ती पठारी विभागातील हमखास पावसाचा जळगांव जिल्हा या विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्रात येतो. या दहा जिल्ह्यातील जमीन, हवामान, पीक पद्धती, पशुधन आणि शेतीशी निगडित इतर जोडधंद्यांसंबंधीच्या समस्यांवरील कृषि हवामान विभागातील २७ संशोधन केंद्रांवर संशोधन केले जाते, या विद्यापीठाच्या मध्यवर्ती परिसराशिवाय चार विभागीय कृषि संशोधन केंद्रे, इगतपूरी, पुणे, कोल्हापूर व सोलापूर, ४ राज्यस्तरीय विषय विशेषज्ञ जळगाव-तेलबिया, पाडेगांव-ऊस, निफाड-गहू आणि सोलापूर-मृद आणि इतर १८ संशोधन केंद्रे आणि कृषि महाविद्यालये येथे राज्य शासन अनुदानित ८२ योजनेतर योजना राबविल्या जात आहेत. तसेच अखिल भारतीय समन्वीत योजनेअंतर्गत एकूण ४४ संशोधन प्रकल्प विद्यापीठात कार्यरत आहेत. शिवाय केंद्र पुरस्कृत १०० टक्के अनुदानित १ संशोधन प्रकल्प या विद्यापीठात चालू आहेत.

गेल्या ४९ वर्षात महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने भरीव संशोधन करून विविध अन्नधान्ये, कडधान्ये, गळीतधान्ये या पिकांचे तसेच कापूस, ऊस, भाजीपाला, फळे, फुले आणि चारा पिकांचे अनेक वाण (२६३ पेक्षा जास्त) विकसीत केले आहेत. यापैकी अनेक वाण राज्यातच नव्हे तर राज्याबाहेरही प्रसारीत करण्यात आले. मृद व जलसंधारण, विविध पिके आणि पीक लागवड पध्दती, खते आणि पाणी व्यवस्थापन, आंतरम शागत, तण, रोग आणि किडींचे एकात्मिक व्यवस्थापन, सुधारीत औजार, हरीतगृहातील शेती, प्रक्रिया आणि विपणन याविषयी सखोल संशोधन करून अनेक शिफारशी देण्यात आल्या. राज्यातील मर्यादित सिंचन सुविधा लक्षात घेऊन कोरडवाहू शेती तंत्रज्ञान विकसित करण्यावर भर देण्यात आला. मृद आणि जलसंधारणाच्या पध्दती, जमीन, पाऊसमान आणि हंगामानुसार पीक व्यवस्थापन, मध्य हंगाम दुरुस्ती, पडणाऱ्या पाऊस पाण्याचा अधिक कार्यक्षमतेने वापर करणाऱ्या पिकांचे सुधारित वाण आणि पीक पध्दती विकसित करणे आणि पाणलोट क्षेत्रातील पाणी अडवून त्याचा उत्पादन वाढीसाठी जास्तीत जास्त क्षमतेने वापर करणे याविषयी बहुमोल संशोधन करण्यात आले.

विद्यापीठाने जैवतंत्रज्ञान क्षेत्रात भरीव कार्य केले असून वनस्पती ऊती संवर्धन, अणुजीवशास्त्र, जैविक कीड नियंत्रण व जीवाणू खते यामध्ये जैवतंत्रज्ञानाचा वापर करण्याकडे विशेष लक्ष देण्यात येत आहे.

अहवाल वर्षात विद्यापीठाने विकसीत केलेले निरनिराळ्या ६ वाण व १ कृषि औजारे प्रसारीत केले असून शेतकऱ्यांकरीता वेगवेगळ्या पिकांवर पीक पध्दतीवर, संरक्षण आणि प्रक्रियावर आधारित ४० तंत्रज्ञानाच्या शिफारशी दिल्या.

विद्यापीठात कार्यरत विभागीय, राज्य पातळीवरील प्रमुख कृषि संशोधन केंद्रे व तपासणीसाठीची संशोधन केंद्रे

अ.क्र.	कृषि संशोधन केंद्र	मुख्य कार्य	तपासणी कार्य
अ. पश्चिम घाट विभाग			
१.	विभागीय कृषि संशोधन केंद्र, इगतपूरी, जि. नासिक	भात, कारळा, वनीय कुरण, मृद व जलसंधारण	रबी कडधान्ये, फलोद्यान, रागी, कॉफी, हळद
२.	कृषि संशोधन केंद्र, लोणावळा, जि. पुणे	भात (रोग व निदान)	-
३.	कृषि संशोधन केंद्र, महाबळेश्वर, जि. सातारा	गहू (तांबेरा रोग)	भाजीपाला
४.	कृषि संशोधन केंद्र, राधानगरी, जि.कोल्हापूर	कोरडवाहू भात	गहू, वाल
ब. उप-पर्वतीय विभाग			
१.	विभागीय कृषि संशोधन केंद्र, कोल्हापूर	ऊस, मका	गवत, कोरडवाहू फळे, भाजीपाला, सोयाबीन, भुईमूग, सेंद्रीय भाजीपाला शेती
२.	विभागीय ऊस व गुळ संशोधन केंद्र, कोल्हापूर	ऊस, गुळ	ऊस आधारीत पिक पध्दती

३.	कृषि संशोधन केंद्र, गडहिंग्लज	संद्रीय शेती, बासमती भात	ज्वारी खरीप, कडधान्य, मिरची व गळीत धान्य
४.	कृषि संशोधन केंद्र, कराड, जि. सातारा	एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन, पीक पध्दती	कडधान्य, मका, खरीप ज्वारी, सोयाबीन, सुर्यफुल, भुईमूग
५.	कृषि संशोधन केंद्र, वडगांव मावळ	भात	भात आधारीत पीक पध्दती
क. मैदानी प्रदेश विभाग			
१.	विभागीय कृषि संशोधन केंद्र, गणेशखिंड, पुणे	फळे, भाजीपाला, फुले, राजमाबीन, मसाल्याचे पदार्थ	कडधान्य, गळीतधान्य, गहू
२.	कृषि संशोधन केंद्र, डिग्रज, जि. सांगली	हळद, सोयाबीन, भुईमूग, पानवेल, खारवट जमीन सुधारणा	खरीप ज्वारी, कडधान्य, ऊस, शर्करा कंद
३.	कृषि संशोधन केंद्र, निफाड, जि. नासिक	गहू, गहू आधारीत पीक पध्दती	बाजरी, कडधान्य व तेलबिया
४.	कृषि संशोधन केंद्र, पिंपळगांव बसवंत जि. नासिक	द्राक्षे, कांदा व लसूण	डाळिंब, भाजीपाला
ड. अवर्षण प्रवण विभाग			
१.	विभागीय कृषि संशोधन केंद्र, सोलापूर	कोरडवाहू शेती, सुर्यफुल, करडई व कृषि हवामान शास्त्र	ज्वारी रब्बी, कडधान्य, बाजरी
२.	कृषि संशोधन केंद्र, मोहोळ, जि. सोलापूर	रब्बी ज्वारी	कडधान्य व तेलबिया
३.	कृषि संशोधन केंद्र, जेऊर, जि. सोलापूर	शेती पध्दती	रब्बी ज्वारी, कडधान्य
४.	कृषि संशोधन केंद्र, पंढरपूर, जि. सोलापूर	कडधान्य व तेलबिया	कोरडवाहू फळपिके
५.	कृषि संशोधन केंद्र, चास, जि. अहमदनगर	-	बाजरी, कडधान्य (खरीप), रबी ज्वारी व कोरडवाहू शेती
६.	मध्यवर्ती ऊस संशोधन केंद्र, पाडेगांव जि. सातारा	ऊस व ऊस आधारीत शेती आणि पीक पध्दती	शर्करा कंद
७.	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी	ज्वारी, कडधान्य, बागायती कापूस, चारा पिके, गवत, उन्हाळी भुईमूग, फळे, भाजीपाला, पिक पध्दती, पाणी व्यवस्थापन, संद्रीय शेती, एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन, जैवतंत्रज्ञान, काढणी पश्चात तंत्रज्ञान, शेती औजारे, शेळी, मेंढी, गाय	-
८.	कृषि संशोधन केंद्र, सावळविहीर फार्म, ता. कोपरगांव, जि. अहमदनगर	सुर्यफुल	बाजरी, कडधान्य, सोयाबीन, कापूस व गहू
९.	कृषि संशोधन केंद्र, श्रीरामपूर जि. अ. नगर	लिंबूवर्गीय फळे	-
१०.	कृषि संशोधन केंद्र, धुळे	कोरडवाहू शेती, बाजरी, गवत	खरीप ज्वारी, कडधान्य, तेलबिया, जिरायती कापूस, कोरडवाहू फळ पिके
११.	अखिल भारतीय समन्वित अंजीर व सिताफळ संशोधन केंद्र, जाधववाडी (पुणे)	अंजीर व सिताफळ	अंजीर व सिताफळ
१२.	डाळिंब संशोधन प्रकल्प, लखमापूर ता. सटाणा जि. नासिक	डाळिंब	डाळिंब
इ. मध्य महाराष्ट्र पठारी विभाग			
१.	तेलबिया संशोधन केंद्र, जळगांव	तेलबिया, केळी, पानवेल व जिरायती कापूस	कडधान्य, ज्वारी खरीप, सोयाबीन, सुर्यफुल

भौगोलिकदृष्ट्या महाराष्ट्र राज्य, कोकण, पश्चिम महाराष्ट्र, विदर्भ आणि मराठवाडा या चार विभागात विभागले आहे. हे चारही विभाग जमीन, पाऊस, हवामान आणि पर्यायाने पीकपध्दतीनुसार वेगवेगळे आहेत. वास्तविक पाहता, जमीन व कृषि हवामानानुसार राज्याचे नऊ विभाग पडतात. उत्तर कोकण, दक्षिण कोकण, पर्वतीय विभाग, उपपर्वतीय विभाग, मैदानी प्रदेश, अवर्षणप्रवण विभाग, मध्य पठारीप्रदेश, पश्चिम विदर्भ आणि पूर्व विदर्भ असे हे विभाग आहेत. या विभागांतर्गत विविध कृषि हवामान गटांचा अंतर्भाव होतो. या कृषि हवामान विभागानुसार आणि पाट पाण्याच्या उपलब्धतेनुसार त्या त्या भागातील शेती विकसित करणे विशेषतः अल्प आणि अत्यल्प भूधारकास शेती करणे किफायतशीर ठरावे या दृष्टीने त्या त्या विभागातील नैसर्गिक साधन संपत्तीचा उपयोग आणि विकास करून कृषि संबंधी नियोजन करणे गरजेचे आहे.

शाश्वत शेती उत्पादनासाठी शेती पध्दतीमध्ये शेळी-मेंढी, कुक्कुट, मधुमक्षिका, ससे आणि मत्स्य पालन, रेशिम उद्योग इत्यादींचा अंतर्भाव करून त्यास चालना देणे आवश्यक आहे.

अधिक उत्पादकता असलेल्या पिकांची लागवड जास्त क्षमता असलेल्या विभागात घेणे फायदेशीर आहे. उदा. ऊस लागवड - कोल्हापूर, सांगली, पुणे, अहमदनगर, द्राक्षे - नाशिक, सांगली, पुणे, सोलापूर, फळपिके- पुणे, अहमदनगर, सांगली, सोलापूर याच भागात घेतल्यास आर्थिक मोबदला जास्त मिळू शकेल.

शेती उत्पादन वाढीमध्ये शुध्द व चांगली गुणवत्ता असणाऱ्या बियाण्याच्या वापरास अनन्य साधारण महत्त्व असून तो हमखास असा उपाय आहे. पिकांच्या संकरीत व सुधारीत वाणांचे बीजोत्पादन मोठ्या प्रमाणात घेऊन शेतकऱ्यांना रास्त दरात वितरीत करणे आवश्यक आहे.

अ) प्रसारीत वाण

१. हरभरा : फुले विक्रांत (फुले जी- ०४०५)

अधिक उत्पादन देणारा, मर रोगास प्रतिकारक्षम, असणाऱ्या हरभऱ्याचा फुले विक्रांत (फुले जी - ०४०५) हा वाण पश्चिम मध्य भारतासाठी (महाराष्ट्र, गुजरात, पश्चिम मध्यप्रदेश व दक्षिण राजस्थान) प्रसारीत करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.

वैशिष्ट्ये

- * सरासरी उत्पादन २० क्विंटल/हे.
- * उत्पादन क्षमता ४१ कि./हे.
- * मर रोगास प्रतिकारक्षम
- * कालावधी ११० दिवस

२. संकरीत कापूस : फुले चेतना (आर एच बी- १०१४)

जास्त लांब धाग्याच्या आंतर जातीय संकरीत कपाशीच्या फुले चेतना (आर एच बी- १०१४) या वाणाची महाराष्ट्रात इजिप्शियन कापूस लागवड होणाऱ्या बागायती क्षेत्रासाठी प्रसारीत करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.

वैशिष्ट्ये

- * सरासरी उत्पादन १७ क्विंटल प्रति हेक्टर
- * तुल्य वाण डीसीएच आणि फुले ३८८ पेक्षा ४४ % जास्त उत्पादन
- * अति लांब व तलम धागा

३. ऊस : व्हीएसआय १२१२१

व्हीएसआय १२१२१ या मध्यम - उशिरा पक्क होणारा वाण महाराष्ट्र राज्यातील आडसाली, पूर्वहंगाम व सुरु या हंगामासाठी शिफारस करण्यात आली आहे.

वैशिष्ट्ये

- * सरासरी उत्पादन १४१ टन/हे.
- (तुल्य वाण को ८६०३२ पेक्षा १८.८५ % जास्त)
- * साखरेचे प्रमाण २०.१६ %
- * साखर उत्पादन - १६.४५ टन/हे.
- * काणी, रेडरॉट व तांबेरा रोगास मध्यम प्रतिकारक्षम.

४. केळी : फुले प्राईड (बी आर एस २०१३-३)

फुले प्राईड (बी.आर.एस. २०१३-३) या केळीचा बुटका, लवकर काढणीस तयार होणारा, झाडे उन्मळून पडणे, खोड मोडणे व घड पडणे यास प्रतिकारक तसेच करपा (सिगाटोका) रोगास सहनशील वाणाची पश्चिम महाराष्ट्रात लागवडीसाठी शिफारस करण्यात आली आहे.

वैशिष्ट्ये

- * झाडांची सरासरी उंची १.५० मी.
- * सरासरी उत्पादन ९८ टन प्रति हेक्टर (२२ किलो प्रति झाड)
- * काढणीस लागणारा कालावधी ३२० दिवस
- * एकसारखा मोठा दंडगोलाकार घड
- * सिगाटोका करपा रोगास व फुल किडीस प्रतिकारक्षम

५. पपई : फुले विजया (जीकेपीएस-२-७)

पपईचा फुले विजया (जीकेपीएस-२-७) हा वाण पपया रिंग स्पॉट या विषाणूजन्य रोगास परिणामवाचक प्रतिकारक्षम असून फळांचा पिवळसर व घट्ट गर तसेच अधिक उत्पादन देणारा असल्याने पश्चिम महाराष्ट्रात लागवडीसाठी शिफारस करण्यात आली आहे.

वैशिष्टे

- * रिंग स्पॉट विषाणूजन्य रोगास प्रतिकारक
- * उत्पादन प्रति हेक्टरी ८१ मे. टन (४६ किग्रॅ/झाड)
- * फळांची संख्या ३४ प्रति झाड
- * पिवळसर रंगाचा गर

६. चेरी टोमॅटो : फुले जयश्री (आरएचआरसीटी-१२-६)

चेरी टोमॅटोच्या फुले जयश्री (आरएचआरसीटी-१२-६) या वाणाची फळे आकर्षक नारंगी लाल रंगाची, गोलाकार व रसाळ असल्याने हा वाण पश्चिम महाराष्ट्रात लागवडीसाठी प्रसारीत करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.

वैशिष्टे

- * सरासरी उत्पादन ५३ टन/हेक्टर
- * लायकोपीनचे प्रमाण २.५ मिग्रॅ/१०० ग्रॅम
- * अस्कॉरबीक आम्लाचे प्रमाण ११८ मिग्रॅ/१०० ग्रॅम
- * गोलाकार नारंगी लाल रंगाची आकर्षक फळे
- * विषाणूजन्य रोगांना मध्यम प्रतिकारक्षम

ब) प्रसारित अवजारे

१. फुले कैरी फोडणी यंत्र

लोणचे बनावण्याच्या लघु उद्योगासाठी कार्यक्षमतेने व किफायतशीरपणे कै-या फोडण्याकरीता महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे फुले कैरी फोडणी यंत्राची शिफारस करण्यात आली आहे.

वैशिष्टे

- * कै-या फोडणी क्षमता ४० ते ६० किग्रॅ प्रति तास (पारंपारिक पध्दती पेक्षा दुप्पट)
- * सोपी हताळणी (हाताने व पायाने वापरता येते)
- * लोणचे बनावण्याच्या लघु उद्योगासाठी उपयुक्त

पीक उत्पादन शिफारशी

१. उशिरा मान्सून आगमनाच्या परिस्थितीत खरीप बाजरी पिकाच्या धनशक्ती वाणाची पेरणी उशीरात उशिरा म्हणजेच ०२ सप्टेंबर पर्यंत (मघा नक्षत्र) (कृषि हवामान आठवडा क्र. ३४-३५) महाराष्ट्राच्या अवर्षण प्रवण विभागातील मध्यम खोल जमिनीमध्ये शाश्वत उत्पादनासाठी करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
 २. बदलत्या पर्जन्यमानाच्या अनुषंगाने महाराष्ट्राच्या अवर्षण प्रवण विभागातील हलक्या ते मध्यम खोल जमिनीसाठी आपत्कालीन खरीप सूर्यफूलाची पेरणी जुलैच्या दुसऱ्या पंधरवाड्यात (म्हणजेच १६ जुलै ते २९ जुलै दरम्यान, पुष्य नक्षत्र, कृषि हवामान आठवडा क्र. ३०-३१) करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
 ३. पश्चिम महाराष्ट्रातील मध्यम खोल काळ्या जमिनीत वांग्याचे प्रती हेक्टरी ३५ टन उत्पादन साध्य करण्यासाठी २० टन शेणखत प्रति हेक्टरी मात्रेबरोबर उत्पादन उद्दिष्ट समिकरणानुसार नत्र, स्फुरद आणि पालाश खतमात्रांचा संतुलीत वापर व जमिनीची सुपिकता टिकवण्यासाठी शिफारस करण्यात येत आहे.
- शेणखतासोबत अपेक्षित उत्पादन समीकरण**
- खतामधून द्यावयाचे नत्र कि/हे.**
(७.२३ X अपेक्षित उत्पादन टन/हे.)-(०.५२ X जमिनीतील उपलब्ध नत्र, कि/हे.)-(१.५६ X शेणखत, टन/हे.)
- खतामधून द्यावयाचे स्फुरद कि/हे.**
(३.२१ X अपेक्षित उत्पादन टन/हे.)-(३.१० X जमिनीतील उपलब्ध स्फुरद, कि/हे.)-(०.५० X शेणखत, टन/हे.)
- खतामधून द्यावयाचे पालाश कि/हे.**
(४.७४ X अपेक्षित उत्पादन टन/हे.)-(०.२६ X जमिनीतील उपलब्ध पालाश, कि/हे.)-(०.७४ X शेणखत, टन/हे.)
- शेणखतविरहीत अपेक्षित उत्पादन समीकरण**
- खतामधून द्यावयाचे नत्र कि/हे.**
(७.६८ X अपेक्षित उत्पादन टन/हे.)-(०.५६ X जमिनीतील उपलब्ध नत्र, कि/हे.)
- खतामधून द्यावयाचे स्फुरद कि/हे.**
(३.४० X अपेक्षित उत्पादन टन/हे.)-(३.२८ X जमिनीतील उपलब्ध स्फुरद, कि/हे.)
- खतामधून द्यावयाचे पालाश कि/हे.**
(६.०० X अपेक्षित उत्पादन टन/हे.)-(०.३३ X जमिनीतील उपलब्ध पालाश, कि/हे.)
४. पश्चिम महाराष्ट्रातील मध्यम खोल काळ्या जमिनीत बागायती हरभऱ्याचे हेक्टरी ३० क्विंटल उत्पादन साध्य करण्यासाठी ५ टन शेणखत प्रति हेक्टरी मात्रेबरोबर उत्पादन उद्दिष्ट समिकरणानुसार नत्र, स्फुरद आणि पालाश खतमात्रांचा संतुलीत वापर व जमिनीची सुपिकता टिकवण्यासाठी शिफारस करण्यात आली आहे.

शेणखतासोबत अपेक्षित उत्पादन समीकरण

खतामधून द्यावयाचे नत्र कि/हे.

(२.५१ X अपेक्षित उत्पादन किं/हे.)-(०.१५ X जमिनीतील उपलब्ध नत्र, कि/हे.)-(३.११ X शेणखत, टन/हे.)

खतामधून द्यावयाचे स्फुरद कि/हे.

(२.७१ X अपेक्षित उत्पादन किं/हे.)-(१.६३ X जमिनीतील उपलब्ध स्फुरद, कि/हे.)-(२.०३ X शेणखत, टन/हे.)

खतामधून द्यावयाचे पालाश कि/हे.

(२.६९ X अपेक्षित उत्पादन किं/हे.)-(०.०९ X जमिनीतील उपलब्ध पालाश, कि/हे.)-(३.०९ X शेणखत, टन/हे.)

शेणखतविरहीत अपेक्षित उत्पादन समीकरण

खतामधून द्यावयाचे नत्र कि/हे.

(२.७५ X अपेक्षित उत्पादन किं/हे.)-(०.१७ X जमिनीतील उपलब्ध नत्र, कि/हे.)

खतामधून द्यावयाचे स्फुरद कि/हे.

(३.२७ X अपेक्षित उत्पादन किं/हे.)-(१.९७ X जमिनीतील उपलब्ध स्फुरद, कि/हे.)

खतामधून द्यावयाचे पालाश कि/हे.

(३.०५ X अपेक्षित उत्पादन किं/हे.)-(०.११ X जमिनीतील उपलब्ध पालाश, कि/हे.)

५. पुर्वहंगामी ऊस आणि त्याच्या सलग ३ खोडव्याच्या उसाचे आणि साखरेचे आधिक उत्पादन व आर्थिक फायद्यासाठी तसेच जमिनीची सुपिकता राखण्यासाठी शिफारशीत खत मात्रेच्या ५० टक्के विद्राव्य खते (१७०:८५:८५ आणि १२५:५८:५८ किलो नत्र: स्फुरद: पालाश प्रति हेक्टर अनुक्रमे), लागणीच्या उसासाठी २५ टन प्रति हेक्टरी शेणखत आणि असिटोबॅक्टर व स्फुरद विरघळविणारे जिवाणूंची बेणे प्रक्रिया आणि खोडव्यासाठी पाचट व्यवस्थापनासह जिवाणू खतांचा (असिटोबॅक्टर, अझोटोबॅक्टर, अझोस्फिरीलम व स्फुरद विरघळविणारे जिवाणू प्रत्येकी १.२५० किलो प्रती हेक्टरी) एकत्रित वापर करून खालील तक्त्यानुसार दर आठवड्यास एक या प्रमाणे ४४ हप्त्यात ठिबक सिंचनाद्वारे देण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.

पुर्वहंगामी ऊस आणि त्याच्या खोडव्यासाठी ठिबक सिंचनाद्वारे द्यावयाच्या विद्राव्य खतांचे वेळापत्रक

आठवडे	अनद्रव्यांची मात्रा (कि./हे.)						हप्ते
	लागवडीचा ऊस			खोडवा ऊस			
	नत्र	स्फुरद	पालाश	नत्र	स्फुरद	पालाश	
२ ते ५	७	३	२	५	२	२	४
६ ते ११	३१	१५	५	२३	११	३	६
१२ ते १५	३४	१७	३	२५	१२	२	४

१६ ते २१	४१	२०	१०	३०	१४	७	६
२२ ते २७	३१	१५	१०	२२	१०	७	६
२८ ते ३१	१४	७	१०	१०	५	७	४
३२ ते ३७	१४	७	२०	१०	४	१४	६
३८ ते ४१	०	०	१४	०	०	९	४
४२ ते ४५	०	०	१०	०	०	७	४
एकूण	१७०	८५	८५	१२५	५८	५८	४४

- पश्चिम महाराष्ट्रातील मध्यम खोल जमिनीत कांदा बिजोत्पादनातून अधिक उत्पादन, सुक्ष्म अनद्रव्ये शोषण आणि आर्थिक फायद्यासाठी कांदा गोट लागवडीनंतर सुक्ष्म अनद्रव्ये फुले ग्रेड-II ब (लोह ३%, जस्त ५%, मंगल ०.५%, बोरॉन ०.५%, तांबे ०.५%) ची फवारणी ०.३% प्रमाणे ५५ व ६५ दिवसांनी शिफारशीत खतमात्रेसहीत (१००:५०:५० किलो/हे नत्र, स्फुरद व पालाश + २० टन/हे शेणखत) देण्याची शिफारस करण्यात आली आहे
- पश्चिम महाराष्ट्रातील हलक्या जमिनीत कांद्याच्या अधिक उत्पादन, सुक्ष्म अनद्रव्ये शोषण, अन्नद्रव्यांचा कार्यक्षम वापर आणि आर्थिक फायद्यासाठी सुक्ष्मअन्नद्रव्ये फुले ग्रेड-II ब (लोह ३%, जस्त ५%, मंगल ०.५%, बोरॉन ०.५%, तांबे ०.५%) ची फवारणी ०.३ टक्के प्रमाणे ३५ व ५५ दिवसांनी शिफारशीत खतमात्रेसहीत (१००:५०:५० किलो/हे नत्र: स्फुरद: पालाश + २० टन/हे शेणखत) देण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
- महाराष्ट्राच्या उपपर्वतीय विभागात जस्ताची कमतरता असलेल्या जमिनीमध्ये मका पिकाच्या अधिक उत्पादन आणि आर्थिक फायद्याकरीता, माती परिक्षणाच्या आधारावर शिफारशीत अनद्रव्ये व १० टन प्रति हेक्टर शेणखतासोबत २५ किलो प्रती हेक्टर झिंक सल्फेट (एक आठवडा ५०० किलो शेणखतासोबत मुरवून) पेरणीपूर्वी देण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
- महाराष्ट्रातील अवर्षण प्रवण विभागातील मध्यम ते खोल काळ्या जमिनीतील रब्बी ज्वारीच्या अधिक धान्य व कडवा उत्पादनासाठी आणि आर्थिक फायद्यासाठी तसेच कमी उर्जेचा वापर करून जमिनीची सुपिकता टिकविण्यासाठी एक वेळ कुळवणी + पेरणी बरोबर हलकी कुळवणी + तिसऱ्या आठवड्यात एक कोळपणी + २५ किलो नत्र युरीया मार्फत + २५ किलो नत्र पिकांचे अवशेष व सुबाभूळ किंवा इतर हिरवा पाला या दोन सेट्रिय खतामधून + १२.५ किलो स्फुरद प्रति हेक्टरी सिंगल सुपर फॉस्फेट खतामार्फत देण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
- उत्तर महाराष्ट्राच्या अवर्षण प्रवण विभाग (पर्जन्य गट ३ आणि ४) मध्ये अधिक उत्पादन व आर्थिक फायद्यासाठी बी.टी. कपाशी मध्ये शेणू किंवा कोथिंबीर किंवा मेथी किंवा पालक या पैकी एका पिकाची

१:३ पध्दतीने आंतरपिक घेण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.

११.पश्चिम महाराष्ट्रातील मध्यम खोल काळ्या जमिनीत सुरु हंगामी ऊसाच्या पाण्याच्या कार्यक्षम वापरासाठी भुमिगत ठिबक सिंचन प्रणालीखाली पीक बाष्पोपणोत्सर्जनाच्या ६० टक्के एवढे पाणी संपुर्ण कालावधीत दर दिवसा आड देण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.

१२.पश्चिम महाराष्ट्रातील मध्यम खोल जमिनीत संकरीत टोमॅटोचे अधिक उत्पादन तसेच पाण्याचा व खताचा कार्यक्षम वापरासाठी शिफारशीत खत मात्रेच्या ७५ % (२२५: ११२.५: ११२.५ किलो नत्र : स्फुरद : पालाश प्रति हेक्टर) विद्राव्य खते ठिबक सिंचनातून देण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.

तक्ता : ठिबक सिंचनातून संकरीत टोमॅटो पिकास १८ हप्त्यातून अनद्रव्ये देण्याचे प्रमाण

लागवडी नंतरचा कालावधी (आठवडे)	नत्राचे प्रमाण		स्फुरदचे प्रमाण		पालाशचे प्रमाण	
	टक्के	कि. प्रति.हे	टक्के	कि. प्रति.हे.	टक्के	कि. प्रति. हे.
१-२८ (४ आठवडे)	१५	३४	२०	२३	१५	१७
२९-५६ (४ आठवडे)	४०	९०.०	३५	३९	३०	३४
५७-८४ (४ आठवडे)	३०	६८	३५	३९	३५	३९
८५-१२६ (६ आठवडे)	१५	३४	१०	११	२०	२३
एकुण	१००	२२५	१००	११३	१००	११३

१३.पश्चिम महाराष्ट्रातील मध्यम खोल जमिनीत रब्बी कांद्याचे अधिक उत्पादन तसेच पाण्याचा व खताचा कार्यक्षम वापरासाठी शिफारशीत खत मात्रेच्या १०० % (१०० : ५० : ५० किलो नत्र: स्फुरद : पालाश प्रति हेक्टर) विद्राव्य खते ठिबक सिंचनातून देण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.

तक्ता : ठिबक सिंचनातून रब्बी कांदास १३ हप्त्यातून खते देण्याचे प्रमाण

लागवडी नंतरचा कालावधी (आठवडे)	नत्राचे प्रमाण		स्फुरदचे प्रमाण		पालाशचे प्रमाण	
	टक्के	कि. प्रति.हे	टक्के	कि. प्रति.हे.	टक्के	कि. प्रति.हे.
१-२१ (३ आठवडे)	२०	२०.०	३०	१५.०	१०	५.०

२२-४२ (३ आठवडे)	४०	४०.०	४०	२०.०	२०	१०.०
४३-७० (४ आठवडे)	३०	३०.०	२५	१२.५	४०	२०.०
७१-९१ (६ आठवडे)	१०	१०.०	०५	२.५	३०	१५.०
एकुण	१००	१००	१००	५०.०	१००	५०.०

१४.पश्चिम महाराष्ट्रातील मध्यम खोल जमिनीमधुन अधिक उत्पादन, निव्वळ नफा आणि अधिक पाणी वापरक्षमता मिळणेसाठी, मिरची-कलिंगड या पिक पध्दतीची लागवड ४० मायक्रॉन जाडीच्या चंदेरीकाळे प्लास्टीक आच्छादन वापरून गादी वाफयावर (९० सेंमी) ६०x४५ सेंमी अंतरावर लागवड करून ठिबक सिंचनाद्वारे पिक बाष्पोपणोत्सर्जनाच्या ७० टक्के पाणी द्यावे आणि शिफारशीत खत मात्रेच्या १२५ टक्के खते खालील तक्त्या प्रमाणे दोन्ही पिकांना देण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.

मिरची पिकाचे खताचे वेळापत्रक

अ. नं.	पीक वाढीची अवस्था	दिवस	हप्ते (आठवडे)	खत मात्र किलो/हेक्टर		
				नत्र	स्फुरद	पालाश
१	पिकाची वाढ व फांद्या	६०	६	२०	१०	१०
२	फुले येण्याची अवस्था	३०	४	४०	२०	२०
३	फळे येण्याची अवस्था	६०	६	४०	२०	२०
एकुण				१००	५०	५०

कलिंगड पिकाचे खताचे वेळापत्रक

अ. नं.	पीक वाढीची अवस्था	दिवस	हप्ते (आठवडे)	खत मात्र किलो/हेक्टर		
				नत्र	स्फुरद	पालाश
१	पिकाची वाढ	१५	२	२५	१२.५	१२.५
२	फुले येण्याची अवस्था	३०	४	५०	२५	२५
३	फळे येण्याची अवस्था	१५	२	२५	१२.५	१२.५
एकुण				१००	५०	५०

- १५.पश्चिम महाराष्ट्रातील मध्यम खोल जमिनीत संकरीत नेपीअर पासून वर्षभर अधिक हिरवा चारा उत्पादन व आर्थिक फायदा मिळण्यासाठी दोन डोळ्यांच्या मुळे फुटलेल्या कांड्या उभ्या पध्दतीने अथवा मुळे असलेल्या ठोंबाद्वारे ९० x ६० सेंमी अंतरावर लागवड करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
- १६.पश्चिम महाराष्ट्रातील मध्यम खोल काळ्या जमिनीत पूर्व हंगामी ऊसाच्या (फुले ०२६५) अधिक ऊस व साखर उत्पादनासाठी पॉलीट्रे मधील ३० ते ३५ दिवसांच्या एक डोळा कांडीच्या रोपांची लागवड सरी अंतर १५० सें.मी. व रोपांमधील अंतर ६० सें.मी. वर करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
- १७.महाराष्ट्राच्या उपपर्वतीय विभागात पेर भात शेतीमध्ये प्रभावी तण नियंत्रण व अधिक आर्थिक फायद्यासाठी, पेरणीनंतर २ ते ३ दिवसांत १५०० मिली प्रेटीलॉक्लोरो ३०.७ टक्के ई.सी. ०.०४५० कि./हे. क्रियाशील घटक आणि पेरणीनंतर २५ दिवसांनी ७० ग्रॅम अझीमसल्फ्युरॉन ५० टक्के डीएफ ०.०३५ कि.ग्रॅ./हे. क्रियाशील घटक प्रती हेक्टरी ५०० लिटर पाण्यात मिसळून फवारण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
- १८.महाराष्ट्राच्या उपपर्वतीय विभागात लागवड पध्दतीच्या भात शेतीमध्ये प्रभावी तण नियंत्रण व अधिक आर्थिक फायद्यासाठी, पुर्नलागवडीनंतर १५ ते २० दिवसांनी २०० मिली बायस्पॅरीबॅक सोडीयम १० टक्के एस.सी. ०.०२० कि./हे. क्रियाशील घटक ५०० लिटर पाण्यात मिसळून फवारण्याची आणि पुर्नलागवडीनंतर ४५ दिवसांनी एक खुरपणी करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
- १९.तुरीच्या वाणांची मर रोगास प्रतिकार क्षमता जलद व खात्रीपूर्वक पडताळण्यासाठी ओडी फीनॉल व बीटा १, ३ ग्लुकोनेज या जैवरासायनिक घटकांची पातळी तसेच ओपीजि-०८, स्कार-१ व एएसएसआर १ या आण्विक चिन्हांचा वापर करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
- २०.१०० टक्के राळं वापरून कॅल्शियमयुक्त उत्तम साठवणूक क्षमता (९० दिवस) असणा-या राळं कुकीजच्या तंत्रज्ञानाची शिफारस करण्यात आली आहे.
- २१.झेंगन फळाच्या गरापासून उत्तम प्रतिकी जेली तयार करण्यासाठी खालील पध्दतीची शिफारस करण्यात आली आहे.
- * फळांचा गर काढून गर आणि पाणी १:१ या प्रमाणात मिसळून ते २० ते ३० मिनिटे उकळल्यानंतर मलमल कापडाने गाळून घ्यावे.
 - * गाळलेल्या १ किलो अर्कात ५५० ग्रॅम साखर, ११ ग्रॅम पेक्टिन, २ ग्रॅम सायट्रीक आम्ल, ३०० मिलिग्रॅम पोटॅशियम मेटाबाय सल्फाईट (केएमएस) टाकून मिश्रण ६७° ब्रिक्स येईपर्यंत शिजवावे.
 - * तयार झालेली जेली गरम असतांनाच निर्जंतूक केलेल्या प्लॅस्टीक (PET) बाटल्यात भरून, थंड केल्यानंतर त्या सीलबंद कराव्यात. सामान्य तापमानास ९० दिवसापर्यंत जेली सुस्थितीत राहते.
- २२.दुधी भोपळ्यापासून चांगल्या प्रतीचा रस तयार करण्यासाठी खालील

प्रक्रिया पध्दतीची शिफारस करण्यात येत आहे.

१. कोवळ्या फळांची काढणी करावी.
 २. फळांचे तुकडे २ मिनिटे ब्लॉचिंग करावे.
 ३. स्क्रु टाईप पल्परच्या सहाय्याने रस काढून मलमलच्या कापडाने गाळून घ्यावे.
 ४. रसामध्ये ६०० पी.पी.एम. सोडिअम बेंझोएट हे परिरक्षक टाकून ८५० से. तापमानाला पाच मिनिटे पाश्चरीकरण केलेला रस निर्जंतुक केलेल्या बाटल्यामध्ये भरून बाटल्या हवाबंद कराव्यात आणि बाटल्या पुन्हा १५ मिनिटे पाश्चरीकरण करून घ्याव्यात.
- २३.महाराष्ट्रातील अवर्षणप्रवण विभागामधील कोरडवाहू रब्बी सुर्यफुलाचे अधिक उत्पादन घेण्यासाठी आणि २५% नत्र आणि स्फुरद या रासायनिक अनद्रव्यांच्या बचतीसाठी पेरणीपूर्वी बियाण्यास द्रवरूप अझोटोबॅक्टर आणि स्फुरद विरघळविणा-या जिवाणू संवर्धनाची प्रत्येकी २५ मिली प्रती किलो या प्रमाणात बीज प्रक्रिया करून हेक्टरी ४० किलो नत्र आणि २० किलो स्फुरद या रासायनिक अनद्रव्यांचा वापर करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
- २४.भात पिकावरील पर्ण कोष करपा आणि खोडकुज या रोगांच्या एकात्मिक व्यवस्थापनासाठी खालील प्रमाणे रोग नियंत्रण प्रणालीची शिफारस करण्यात आली आहे.
- * भात बियाणास कार्बेन्डॅझिम ५० % डब्लु.पी. या बुरशीनाशकाची ३ ग्रॅम व त्यानंतर ट्रायकोडर्मा हर्झियानम + सुडोमोनास फ्ल्युरोसन्स या जैवरोग नियंत्रकाची प्रत्येकी ५ ग्रॅम प्रती किलो बियाणे याप्रमाणे बीजप्रकीया करावी.
 - * पेरणीवेळी गादीवाफ्यावर ट्रायकोडर्मा हर्झियानम + सुडोमोनास फ्ल्युरोसन्स हे जैवरोग नियंत्रक प्रत्येकी २५ ग्रॅम + भाताच्या पळींजाची राख १०० किलो पती गुंठा या प्रमाणात टाकावेत.
 - * शिफारशीनुसार रासायनिक खतांची मात्रा (न: स्फु : पा -१००:५०:५०) ब्रिकेट्स सह अथवा ब्रिकेट्स शिवाय द्यावी.
 - * भात पुनर्लागवडीनंतर २५, ३५ व ४५ दिवसांनी सुडोमोनास फ्ल्युरोसन्स या जैवबुरशीनाशकाच्या २० ग्रॅम / १० लिटर पाणी याप्रमाणात ३ फवारण्या कराव्यात.
 - * पर्ण कोष करपा तथा खोडकुज रोगाचा प्रादुर्भाव दिसल्यास गरजेनुसार प्रोपीकोनॅझॉल २५ % ई. सी. या बुरशीनाशकाच्या १० मिली प्रती १० लि पाणी या प्रमाणात १५ दिवसांच्या अंतराने १-२ फवारण्या कराव्यात.
- २५.मावा, तुडतुडे आणि खोडमाशी या किडींचा प्रादुर्भाव आणि या किडींमुळे धान्य उत्पादनात होणारे नुकसान कमी करणेकरिता गहू पिकाची पेरणी १६ नोव्हेंबर ते १ डिसेंबर दरम्यान करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
- २६.कपाशीवरील बोंडअळ्यांच्या नियंत्रणासाठी प्रोफेनोफॉस ५० इसी २० मिली लागवडीनंतर ६० दिवसांनी पहिली फवारणी, इमामेक्टीन बेन्झोएट

- ५ एस.जी. ४.४ ग्रॅम लागवडीनंतर ८० दिवसांनी दुसरी फवारणी आणि लॅम्बडा सायहॅलोथीन ५ इसी १० मिली लागवडीनंतर १०० दिवसांनी तिसरी फवारणी प्रति १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
२७. महाराष्ट्रातील अवर्षण प्रवण विभागातील करडईच्या पानावरील अल्टरनेरिया करपा रोगाच्या प्रभावी आणि किफायतशीर नियंत्रणासाठी रोगाचा प्रादुर्भाव दिसताच कार्बेनडेंझीम (१२ %) + मॅन्कोझेब (६६%) किंवा ईप्रोडिओन (२५%) + कार्बेनडेंझीम (२५%) या संयुक्त बुरशीनाशकांच्या दोन ग्रॅम प्रती लिटर पाणी या प्रमाणात १५ दिवसांच्या अंतराने गरजेनुसार दोन ते तीन फवारण्या करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
२८. पावसाची तीव्रता अनुमानीत करण्यासाठी वापरावयाच्या स्थल निहाय गुणांकांच्या किंमती राहुरीसाठी दहा वर्षांनंतर तर सोलापूर साठी पाच वर्षांनंतर पुर्नःस्थापीत कराव्यात
२९. पावसाची तीव्रता - वारंवारिता आणि कालावधी यातील संबंध दर्शविणाऱ्या समीकरणातील के, ए, बी आणि डी गुणांकाची अनुक्रमे ३.५८, ०.१८७८, ०.६ आणि ०.८४०८ जळगांव विभागाकरिता शिफारस करण्यात आली आहे
- $$I = (KT^2) / (t + a)^d$$
- I = पावसाची तीव्रता, सेंमी/तास, T = वारंवारिता, वर्षे, t = पावसाचा कालावधी, तास K, a, b आणि d = स्थानिक गुणांक
३०. अधिक गुणवत्तापूर्ण फळांसाठी व आर्थिक फायदा मिळविण्यासाठी केळीच्या घडांना पॉलीप्रॉपिलीन पिशव्या (५० मायक्रॉन) वापरण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
३१. ब्रोकोली पिकाचे रब्बी हंगामात गुणवत्तापूर्ण अधिक उत्पादनासाठी, ५० टक्के सावलीच्या लाल शेडनेटगृहामध्ये लागवड करून दररोज ठिबक सिंचनातून पिक बाष्पपर्णोत्सर्जनाच्या ९० टक्के पाणी व ८० टक्के शिफारशीत खत मात्रा (१२०:८०:१४० कि.ग्रॅ./हे. नत्र: स्फुरद: पालाश) दिवसाआड देण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
३२. महाराष्ट्रात अधिक उत्पादन, उत्पादकता तसेच पाण्याच्या कार्यक्षम वापरासाठी उन्हाळी खरबूज पिकाची लागवड लाल रंगाच्या ५० टक्के सावली असलेल्या शेडनेटगृहात चंदेरी काळ्या रंगाच्या प्लास्टिक आच्छादनाचा (४० मायक्रॉन जाडी) वापर करून प्रतिदिन पिक बाष्पपर्णोत्सर्जनाच्या १०० टक्के पाणी देण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
३३. विविध हवामान केंद्रांद्वारे नोंदविण्यात आलेली हवामानाची माहिती एका ठिकाणी संकलित करण्यासाठी व ती माहिती संदर्भीय बाष्पपर्णोत्सर्जन काढण्यासाठी तसेच विविध शास्त्रीय उपयोगाकरीता प्रसारीत करण्यासाठी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने विकसीत केलेली मोबाईल व संकेतस्थळ आधारित वेदर डेटा इनपुट रिट्रयव्हल सिस्टिम (थउख्रडड) वापरण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.

३४. पश्चिम महाराष्ट्रातल्या तालुक्यासाठी करडई, मधुमका, कापूस आणि टोमॅटो पिकांची विविध सिंचन पध्दतींद्वारे आठवडानिहाय पाण्याची व सिंचनाची गरज काढण्यासाठी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने विकसीत केलेले तक्ते वापरण्याची शिफारस करण्यात येत आहे. तसेच विशिष्ट आठवड्यासाठी ठराविक ठिकाणी पाण्याची व सिंचनाची गरज काढण्यासाठी भौगोलिक माहिती प्रणाली (जीआयएस) मध्ये विकसीत केलेले नकाशे वापरण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
३५. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने शिफारसीत केलेल्या भगवा व विकसित केलेल्या फुले भगवा सुपर जातीच्या लागवडीमुळे महाराष्ट्रातील डार्लिंब उत्पादक शेतक-यांना १२ वर्षात (२००४-५ ते २०१५-१६) एकुण २१,४२७ कोटीचे उत्पन्न व ६,४२८ कोटी रुपयांचा निव्वळ नफा झालेला आहे. तसेच डार्लिंब संशोधन आणि विस्तार कार्यामध्ये १ रुपयाची गुंतवणूक केली असता २१ रु. उत्पन्न व अंतर्गत परतावा दर ४० टक्के असल्याचे निदर्शनास आले, म्हणून डार्लिंब संशोधन आणि विस्तार कार्यासाठी वाढीव निधी उपलब्ध करून देण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.
३६. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाने शिफारसीत केलेल्या तृणधान्य पिकांच्या लागवड तंत्रज्ञानाच्या कमीवर मध्यम व मध्यमवर उच्च अवलंबन गटामध्ये रोजगार, उत्पादन व उत्पन्न यामध्ये तुलनात्मक वाढ व उत्पादन खर्चामध्ये झालेली घट ही खालीलप्रमाणे दिसून आली. (आकडेवारी टक्क्यामध्ये)

अ. क्र.	पिक/ अवलंबन गट	रोजगारामध्ये झालेली वाढ	उत्पादनमध्ये झालेली वाढ	उत्पन्नामध्ये झालेली वाढ	उत्पादन खर्चामध्ये झालेली घट
१	भात कमीवर मध्यम अवलंब गट	१६	१५	१२	४
	मध्यमवर उच्च अवलंब गट	२६	२६	२९	७
२	गहु कमीवर मध्यम अवलंब गट	१९	२४	२७	४
	मध्यमवर उच्च अवलंब गट	२७	३८	२९	१९

३	रब्बी ज्वारी कमीवर मध्यम अवलंब गट	१०	१३	९	२
	मध्यमवर उच्च अवलंब गट	२४	५६	४७	९
४	बाजरी कमीवर मध्यम अवलंब गट	२७	२८	१६	११
	मध्यमवर उच्च अवलंब गट	३१	३४	१९	१९

३७.सन १९९६ - ९७ ते २०१४ - १५ या कालावधीत तूर, हरभरा, उडीद आणि मुग या कडधान्यांची किमान आधारभूत किमतीतील वाढ ही निविष्टांच्या किमतीतील वाढीपेक्षा अनुक्रमे १९,२५,३५ आणि २० टक्क्यांनी कमी आहे. म्हणून ह्या कडधान्य पिकांच्या किमान आधारभूत किमती व निविष्टा किमतीमध्ये समानता ठेवणे गरजेचे आहे.

३८.विस्तार गटामध्ये कृती प्रात्यक्षिके, परिणाम प्रात्यक्षिके आणि गटचर्चा या विस्तार पध्दतीद्वारे भात तंत्रज्ञानाचे शत प्रतिशत अवलंबन झाल्याचे दिसून आले आहे. यावरून इतर भात लागवड क्षेत्रामध्ये सुध्दा

शिफारशीत तंत्रज्ञानाचा अवलंबन वाढविण्यासाठी वरील तिन्ही विस्तार पध्दतीचा वापर करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे.

३९.तात्विक घटक विश्लेषणाद्वारे अभ्यासलेल्या शेतक-यांपैकी ९९ % शेतकरी कमी व मध्यम तंत्रज्ञान अवलंब गटात मोडतात. तसेच तंत्रज्ञान विघटन विश्लेषणात विद्यापीठाने प्रसारीत केलेल्या तंत्रज्ञानातील खत व्यवस्थापन (४०.९०%), बीजप्रकीया (१५.३३ %), पीक वाढीचे अवस्थेनुसार पाणी व्यवस्थापन (१३.५५ %), पूर्व मशागत (८.७८ %),पेरणीची वेळ (८.७१ %) आणि सुधारीत वाण (७.२१ %), या तंत्रज्ञानाचा गहू उत्पादनात प्रामुख्याने सहभाग आढळला. म्हणून अधिकतम गहू उत्पादन मिळविण्यासाठी या तंत्रज्ञानाचा शेतकऱ्यांनी पूर्णत्वाने अवलंब करावा अशी शिफारस करण्यात आली आहे.

४०.तुडतुडयांचा प्रादुर्भाव, भौतिक आणि रासायनिक गुणधर्मावरून कपाशीचा जीआयएसव्ही - २७२ हा वाण तुडतुडे या किडीस प्रतिकारक्षम स्रोत म्हणून शिफारस करण्यात आली आहे.

बियाणे उत्पादन आढावा (२०१७-१८)

तपशील	उत्पादन
प्रक्षेत्र बिजोत्पादन	९६८० क्विंटल
होपग्राम बिजोत्पादन	३१३२० क्विंटल
एकूण	४१००० क्विंटल
कलमे रोपे	११.०२ लाख
जैविक खते	२५ क्विंटल व ४१ लि.
जैविक किडनाशके	६१ क्विंटल व ८०३३ लि.

४. विस्तार शिक्षण

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी यांच्या कार्यक्षेत्रात पश्चिम महाराष्ट्रातील १० जिल्ह्यांचा समावेश होतो. यामध्ये अहमदनगर, पुणे, सोलापूर, सातारा, कोल्हापूर, सांगली, नाशिक, धुळे, जळगाव आणि नंदुरबार हे जिल्हे येतात. विद्यापीठाची कृषि शिक्षण, कृषि संशोधन आणि कृषि विस्तार शिक्षण ही प्रमुख तीन उद्दिष्ट्ये आहेत.

कृषि विद्यापीठामध्ये विकसीत झालेले तंत्रज्ञान हे शेतकऱ्यांपर्यंत परिणामकारकरित्या पोहचविण्यासाठी विस्तार शिक्षण संचालनालयाची स्थापना १९८१ साली करण्यात आली. या माध्यमातून विद्यापीठ विकसीत तंत्रज्ञान अधिकाधिक शेतकरी व कृषि क्षेत्राशी निगडित संस्था व इतर यांचेपर्यंत पोहचविण्यासाठी विद्यापीठाची विस्तार शिक्षण यंत्रणा सदैव कार्यरत असते.

प्रामुख्याने कृषि विद्यापीठाकडे विस्तार शिक्षणाचा महत्वाचा भाग असून त्याद्वारे विस्तार कार्यकर्ते, ग्रामविस्तारक, विषय विशेषज्ञ, विविध खात्यातील अधिकारी, शेतकरी, शेतकरी महिला आणि युवक यांना प्रशिक्षण व कौशल्य विकास विषयक विविध कार्यक्रमांचे आयोजन केले जाते. प्रसार माध्यमे, लिखित साहित्य, सोशल मिडीया, विविध संपर्कपद्धतीद्वारे प्रशिक्षित करून त्यांना कृषि विषयक माहिती दिली जाते.

- * सद्यस्थितीत विस्तार शिक्षण संचालनालयाद्वारे खालील उद्दिष्टे ठेवून कार्यक्रम राबविले जातात
- * विविध कृषि हवामान परिस्थितीत शेतकऱ्यांच्या फायद्यासाठी अल्प व दीर्घ मुदतीचे व्यवसायभिमुख प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करणे.
- * अत्याधुनिक कृषि तंत्रज्ञानाचे आद्यरेखा प्रात्यक्षिकाद्वारे चाचणी करून व्यापक क्षेत्रावर तंत्राचा प्रसार करणे.
- * विविध विस्तार कार्यक्रमाद्वारे शेतकऱ्यांना कृषि तंत्रज्ञानाबद्दल माहिती उपलब्ध करणे.
- * सुधारीत तंत्रज्ञानाचा लाभ आणि त्यापासून मिळणारे फायदे कृषि/परिणाम प्रात्यक्षिकाद्वारे शेतकऱ्यांना प्रत्यक्ष समजावून सांगणे.
- * स्थानिक पातळीवर प्रश्न, संशोधन शिफारशीच्या आधारे सोडविणे आणि संशोधन बळकटीकरण करण्यासाठी प्रत्याभरण करणे. या व्यतिरिक्त विस्तार संचालनालयामार्फत खालील उपक्रम राबविले जातात.
- * विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्रात होणाऱ्या विस्तार शिक्षण कार्यक्रमांचे संयोजन व समन्वय साधणे.
- * प्रसारण केंद्र, विभागीय विस्तार केंद्र, जिल्हा विस्तार केंद्रे, कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्र आणि कृषि माहिती केंद्रे यामध्ये समन्वय साधणे.
- * प्रशिक्षणाचे आयोजन करणे.
- * शेतकरी मेळावे, कृषि प्रदर्शने आयोजन करणे.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात विस्तार शिक्षणाचे कार्य

१. कृषि विज्ञान केंद्र

कृषि विद्यापीठाचे चार कृषि विज्ञान केंद्रे आहेत. महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राहुरी अंतर्गत धुळे जिल्ह्यासाठी मे १९८३ मध्ये कृषि विज्ञान केंद्राची स्थापना करण्यात आली. यानंतर सन २०११-१२ ला कृषि विज्ञान केंद्रे मोहोळ (सोलापूर), बोरगाव (सातारा) आणि ममूराबाद फार्म (जळगाव) यांची स्थापना महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत करण्यात आली. तसेच या विद्यापीठांतर्गत एकुण १२ कृषि विज्ञान केंद्रे, अशासकीय संस्थेद्वारे व एक कृषि विज्ञान केंद्र, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक यांचेद्वारा संचलीत करण्यात येत आहे. कृषि विज्ञान केंद्रांची प्रमुख उद्दिष्ट्ये व उपक्रम पुढीलप्रमाणे.

- * कृषि क्षेत्रातील विकसीत तंत्रज्ञानाच्या प्रक्षेत्रावर विभागवार विविध चाचणी प्रयोगाचे आयोजन करणे.
- * जिल्ह्यामधील महत्वाच्या पिकांच्या उत्पादन तंत्रज्ञानावर आद्यरेखा प्रात्यक्षिके शेतकऱ्यांच्या शेतावर आयोजित करणे.
- * शेतकरी, शेतकरी महिला, ग्रामीण तरुण आणि विस्तार कार्यकर्ते यांच्यासाठी त्यांच्या गरजेवर आधारीत कृषि क्षेत्रात व त्यांच्याशी संबंधीत उद्योगावर प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करणे.
- * जिल्ह्यातील कृषि क्षेत्राशी संबंधीत अर्थव्यवस्थेच्या विकासासाठी कृषि क्षेत्रातील तंत्रज्ञानाचे ज्ञान व संशोधनाचे केंद्र म्हणून कार्य करणे.
- * माहिती व संप्रेषण तंत्रज्ञानाचा योग्य वापर करून कृषि क्षेत्राशी निगडित विविध सल्ला सेवा शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचविणे.

२. विभागीय विस्तार शिक्षण केंद्रे/जिल्हा विस्तार केंद्रे

अधुनिक तंत्रज्ञानाची चाचणी घेण्यासाठी व ती ताबडतोब शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचविण्यासाठी या विद्यापीठाचे कृषि महाविद्यालयामध्ये विभागीय विस्तार केंद्र सुरु करण्यात आलेले आहे. या विद्यापीठामार्फत कृषि महाविद्यालय, पुणे, धुळे, कोल्हापूर आणि मध्यवर्ती परिसर राहुरी येथे हे केंद्र कार्यन्वीत आहेत. कृषि विद्या, उद्यान विद्या, पशुविज्ञान व पिक संरक्षण या चार विषयांचे विशेषज्ञ या विस्तार केंद्रामध्ये असतात. या केंद्राचा प्रमुख विस्तार कृषि विद्या वेत्ता असून ते संचालक विस्तार शिक्षण यांच्या तांत्रिक नियंत्रणाखाली काम करत असतात. या व्यतिरिक्त विस्तार शिक्षण कार्यक्रम अधिक परिणामकारक करण्यासाठी या विद्यापीठाने जळगाव, पाडेगांव (सातारा), सोलापूर, डिग्रज (सांगली) आणि निफाड (नाशिक) येथे पाच जिल्हा विस्तार केंद्रे स्थापन केलेली आहे.

या केंद्राचे प्रमुख उद्दिष्ट्ये पुढील प्रमाणे

- * सद्यस्थितीला अस्तित्वात असलेल्या कृषि कर्मचाऱ्यांची ज्ञान पातळी उंचविण्यासाठी अल्पमुदतीचे प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करणे.

- * शेतकऱ्यांचे शेती विषयक प्रश्न सोडविण्यासाठी विविध प्रशिक्षणाचे आयोजित करणे.
 - * संशोधन निष्कर्शांच्या प्रत्याभरणाकरीता शेतकरी व शास्त्रज्ञ यांच्यामध्ये सुसंवाद घडून आणणे.
 - * शेतकऱ्यांचे दैनंदिन प्रश्न सोडविण्यासाठी तालुकानिहाय मासिक सभा आयोजित करणे.
 - * कृषि संशोधन आणि विस्तार शिक्षण कार्यक्रम आयोजित करणे.
- आधुनिक कृषि तंत्रज्ञान त्यांच्या कार्यक्षेत्रात पोहचविण्याचे काम त्या विभागातील संबंधित विस्तार केंद्रांचे आणि जिल्हा विस्तार केंद्रांचे कर्मचारी करतात यामध्ये मासिक जिल्हा चर्चासत्र, पंधरवाडा प्रशिक्षण, शेतकऱ्यांच्या शेतावर प्रात्यक्षिके, शेतकरी मेळावे, निदान चमू भेटी, बियाणे तक्रारी आणि तांत्रिक मार्गदर्शन यांचा समावेश असतो.
- या विभागीय विस्तार व जिल्हा विस्तार केंद्रांचे काम परिणामकारक होण्यासाठी आणि विद्यापीठाचे संशोधन शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचविण्यासाठी विद्यापीठाने या प्रत्येक केंद्रास एक वाहन (फिरते पीक चिकित्सालय) दिले आहे. या फिरत्या पीक चिकित्सालयामध्ये माती आणि पाणी पृथक्करण, रोगांचे निदान किडी आणि रोग या विषयावर शेतकऱ्यांना त्याच ठिकाणी माहिती देण्यासाठी सुविधा उपलब्ध करण्यात आलेल्या आहे.

३. प्रसारण केंद्र

कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली यांचे वित्तीय पुरवठ्याने १९८२ मध्ये महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात प्रसारण केंद्राची स्थापना करण्यात आली होती. तथापी कृषि अनुसंधान परिषदेचा वित्तीय पुरवठा बंद झाल्यानंतर विद्यापीठाने स्वखर्चाने हि केंद्रे चालविली आहे. तंत्रज्ञानाचा प्रसार करण्यासाठी, प्रसार माध्यमांचा परिणामकारक वापर करण्यासाठी हे केंद्र स्थापन करण्यात आलेले आहे. हे केंद्रे विविध लिखित साहित्ये उदा. घडिपत्रिका, बुलेटीन, कृषि दर्शनी, श्रीसुगी हे शेतकऱ्यांसाठी आणि विस्तार कार्यकर्त्यांसाठी तयार करित असतात. विद्यापीठातील कृषि विषयक कार्यक्रम व घटना यांना विद्यापीठाच्या वार्तापत्रात सातत्याने प्रसिद्धी दिली जाते. शेतीविषयक माहिती संकलन करून ती दूरदर्शन तसेच आकाशवाणीच्या विविध केंद्रावर, नभोवाणी आणि शेतीशाळा या कार्यक्रमातून प्रसारीत केली जाते.

४. कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्र, राहुरी

कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्र हे कृषि विद्यापीठातील संशोधनाबद्दल एकाच ठिकाणी माहिती मिळण्याचे एकमेव ठिकाण आहे. हे केंद्र ऑगस्ट २००१ मध्ये सुरु झालेले आहे. संशोधन संस्था व शेतकरी यांच्यामधील दरी कमी करून कृषि सेवा सल्ला देणे हा या केंद्राचा प्रमुख उद्देश आहे.

- * कृषि माहिती व तंत्रज्ञान मिळविण्यासाठी शेतकऱ्यांना सबळ करणे.

- * संशोधन विभाग/गट आणि तंत्रज्ञानाचा उपयोग करणाऱ्यांमध्ये सशक्त समन्वय तयार करणे.
- * शेतकऱ्यांना निर्णय घेण्यासाठी आणि त्यांच्या कृषि विषयक समस्या सोडविण्यासाठी योग्य मार्गदर्शन/मदत करणे.
- * प्रत्याभरण यंत्रणा/सक्षतिकरण करण्यास चालना देणे.
- * पीक आणि पशुविकास आणि उत्पानातील दरी भरून काढणे.
- * विक्री व सेवा यांच्या साह्याने आर्थिक फायदा मिळविणे.
- * शेतकरी मेळावे, शिवार फेरी आणि कृषि प्रदर्शनाद्वारे शेतकऱ्यांपर्यंत कृषि तंत्रज्ञानाचा प्रसार करणे.
- * कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्राचे नियंत्रण व्यवस्थापक करतात. कृषि विज्ञान, पीक संरक्षण, पशुविज्ञान, उद्यानविद्या व मृदशास्त्र या पाच विषयांचे विशेषज्ञ त्यांना मदत करतात. जनसंपर्क अधिकारी शेतकऱ्यांशी हितगुज साधण्याचे कामी त्यांना सहाय्य करतात.
- * दूरभाष्य सेवा, किसान कॉल सेंटर (१८००-१८०-१५५१) हे नवीन उपक्रम केंद्रामार्फत राबविले जातात.

५. कृषि महाविद्यालय विस्तार गट

कृषि महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना कृषि विस्तार विषयाचे प्रात्यक्षिकाद्वारे प्रशिक्षण देण्यासाठी कृषि महाविद्यालय पुणे, धुळे, कोल्हापूर यांना प्रत्येकी ६० ते १०० खेड्यांचा एक विस्तार गट जोडलेला आहे. या विस्तार गटाचा उपयोग विस्तार शिक्षणाची प्रयोगशाळा म्हणून करण्यात येते. विद्यापीठात विकसित केलेले तंत्रज्ञान शेतकऱ्यांपर्यंत या विस्तार गटामार्फत पोहचविले जाते. हे तंत्रज्ञान शेतकऱ्यांना क्लिष्ट वाटते का आणि त्याची उपयुक्तता याची पडताळणी या गटामार्फत केली जाते. या गटातील अधिकारी शेतकऱ्यांना वेळोवेळी भेट देतात व शेतीच्या विविध समस्यांवर मार्गदर्शन करतात. या गटात विस्तार कार्यक्रमाचे नियोजन व अमलबजावणी विस्तार प्रशिक्षण अधिकारी, कृषि पर्यवेक्षक यांचे समवेत कृषि सहाय्यकांच्या मदतीने करतात. विस्तार गटातील कार्यामुळे या शेतकऱ्यांच्या सामाजिक व अर्थिक परिस्थितीत काही बदल झाला आहे काय? याचाही अभ्यास केला जातो. विस्तार गटातील विविध कार्यक्रमाचे नियोजन व त्याची अमलबजावणी महाविद्यालयाचे विस्तार शिक्षण विभागार्फत केली जाते.

६. शास्त्रज्ञ, प्राध्यापक यांचा विस्तार कार्यक्रमात सहभाग

विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ व प्राध्यापक वेळोवेळी स्वतः अथवा गटाने निरनिराळ्या विषयांवर विस्तार कार्यक्रमात सहभागी होतात. शेती प्रात्यक्षिके, शेतकऱ्यांच्या शेतावरील भेटी, प्रायोगिक शेती प्रयोगास भेटी, गटचर्चा, शेतकरी मेळावे, कृषि प्रदर्शने, शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांना उत्तरे, शेतीविषयक मासिकातून लेख, वर्तमानपत्रातून लेख, रेडियो व दूरदर्शन या कार्यक्रमातून शेतकऱ्यांसाठी उपयुक्त माहिती दिली जाते.

७. विभागीय कृषि संशोधन आणि विस्तार सल्लागार समिती बैठक

विभागीय कृषि संशोधन आणि विस्तार सल्लागार समिती बैठकीद्वारे विद्यापीठाने विकसीत केलेले तंत्रज्ञान शिफारशी, विविध वाण, यंत्रे कृषि विभागाच्या समन्वयाने अधिकाधिक शेतकऱ्यांपर्यंत पोहचविण्यासाठी चर्चा केली जाते. तसेच विद्यापीठात संशोधनाकरीता गरजेनुसार महत्वाचे असलेले प्रत्याभरण संशोधकांपर्यंत पोहचविण्याचे महत्वाचे कार्य केले जाते.

८. इतर खात्याशी समन्वय

विद्यापीठस्तरावरील विस्तार यंत्रणेमार्फत विविध विभागांशी समन्वय साधून विद्यापीठ लोकाभीमुख करण्यासाठी प्रयत्न करण्यात येतो. कृषि विभाग यांच्या समन्वयाने कृषि विस्तार विद्यावेत्ता यांनी आयोजित केलेल्या जिल्हा मासिक चर्चासत्रात आणि प्रक्षेत्रभेट कार्यक्रमात विद्यापीठ शास्त्रज्ञांचा सहभाग असतो. राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प आणि कृषि संशोधन केंद्रामधील शास्त्रज्ञांचा सदरच्या मासिक जिल्हा चर्चासत्रात, जिल्हा चर्चासत्रात, संयुक्त प्रक्षेत्र भेटीत आणि चाचणी प्रयोगात प्रामुख्याने सहभाग असतो. मासिक जिल्हा चर्चासत्रात जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, कृषि खात्यातील अधिकारी वनविभागाचे अधिकारी, मत्स्यपालन विभागाचे अधिकारी, पाटबंधारे विभागातील अधिकारी उपस्थित असतात. या चर्चासत्रामध्ये शेतकऱ्यांसाठी निविष्ठा, रोपे पुरवठा, पहाणी आणि तपासणी इ. विषयांवर उहापोह केला जातो.

विस्तार शिक्षण उपक्रम अहवाल

विस्तार शिक्षण परिषद बैठक

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाची १५ वी विस्तार शिक्षण परिषद बैठक दि. ५ जानेवारी, २०१८ रोजी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांच्या अध्यक्षतेखाली आयोजित करण्यात आली होती. या बैठकीसाठी विस्तार शिक्षण परिषद सदस्य डॉ. ए.एम. नरुला, डॉ. एस. प्रभुकुमार, श्री. नरेंद्र पाटील, श्री. राजाराम चौधरी, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे, संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, नियंत्रक श्री. विजय कोते व इतर सदस्य आणि शास्त्रज्ञ उपस्थित होते. यावेळी विद्यापीठांतर्गत राबविण्यात येणाऱ्या विविध विस्तार उपक्रमांचे सादरीकरण करण्यात आले व सर्व सदस्यांनी विस्तार उपक्रमांची परिणामकारकता वाढविण्यासाठी मार्गदर्शन केले.

कृषि विज्ञान केंद्र कृती कार्यशाळा

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व अटारी, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. २०-२१ मार्च, २०१८ रोजी विद्यापीठात कृषि विज्ञान केंद्रांसाठीच्या कृती कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाचे उद्घाटन कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी केले. यावेळी अटारी पुणेचे संचालक डॉ. लाखन सिंग, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे आणि हैद्राबादच्या अटारीचे माजी प्रमुख शास्त्रज्ञ डॉ. राजिंदर रेड्डी

उपस्थित होते. विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे यांनी दृक-श्राव्य सादरीकरणद्वारे उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमप्रसंगी धुळे कृषि विज्ञान केंद्राने तयार केलेल्या भेंडीवरील एकात्मिक कीड व्यवस्थापन या घडीपत्रिकेचे मान्यवरांच्या हस्ते प्रकाशन करण्यात आले. या दोन दिवसीय कार्यशाळेसाठी कृषि विज्ञान केंद्राचे १६७ शास्त्रज्ञ तसेच विभाग प्रमुख उपस्थित होते.

मागोवा-२०१७ कार्यक्रम

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत मागोवा-२०१७ या कार्यक्रमाचे आयोजन दि. ३० डिसेंबर, २०१७ रोजी करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाचे आणि छायाचित्र प्रदर्शनाचे उद्घाटन नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे उपमहासंचालक (शिक्षण) डॉ. एन. एस. राठोर यांचे हस्ते संपन्न झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा उपस्थित होते. यावेळी विद्यापीठामधील दहा जिल्हयातील शिक्षण, संशोधन, विस्तार, विकासकामे, कार्यासंदर्भातील छायाचित्र प्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमात विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे यांनी सन २०१७ चा विस्तार शिक्षणाचा आढावा सादर केला. अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. अशोक फरांदे यांनी शिक्षणाचा आढावा, संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख यांनी संशोधनाचा आढावा, कुलसचिव श्री. दिलीप पवार यांनी प्रशासनाचा आढावा, नियंत्रक श्री. विजय कोते यांनी वित्त विभागाचा आढावा आणि विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके यांनी विकास कामांचा आढावा सादर केला. या निमित्ताने विद्यापीठाचे लोकप्रिय प्रकाशन 'कृषिदर्शनी २०१८' चे मान्यवरांच्या हस्ते विमोचन करण्यात आले.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कृषि मार्गदर्शिका कॅलेंडर-२०१८, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ उपलब्धी-२०१७ या प्रकाशनाचे विमोचन करण्यात आले. यावेळी कृषिदर्शनी मोबाईल ॲप लॉंच करण्यात आले. या कार्यक्रमास विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्रातील सर्व जिल्हयातील अधिकारी, शास्त्रज्ञ, कर्मचारी आणि विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

विभागीय कृषि संशोधन व विस्तार सल्लागार समिती बैठक खरीप - २०१७

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने विद्यापीठात खरीप हंगामासाठीची विभागीय कृषि संशोधन व विस्तार सल्लागार समिती बैठक दि. १५ जून, २०१७ रोजी कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे आयोजित करण्यात आली होती. या बैठकीला कृषि विभागाचे संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) डॉ. एस.एल. जाधव, संचालक (मृदसंधारण) प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा बैठकीच्या अध्यक्षस्थानी होते. यावेळी विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे, संचालक संशोधन डॉ. राजेंद्र पाटील यांनी उपस्थितांना

अहवाल सादरीकरण व मार्गदर्शन केले. या बैठकीला कृषि विद्यापीठातील सर्व विभाग प्रमुख, सर्व सहयोगी संशोधन संचालक, पीक विशेषज्ञ, विभागीय कृषि सहसंचालक, विभागीय विस्तार केंद्रांचे विस्तार कृषि विद्यावेत्ता, जिल्हा विस्तार केंद्रांचे प्रभारी अधिकारी, कृषि विद्यापीठातील आणि कृषि विभागाचे अधिकारी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

विभागीय कृषि संशोधन व विस्तार सल्लागार समिती बैठक रब्बी व उन्हाळी - २०१७

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने विद्यापीठात रब्बी व उन्हाळी हंगामासाठीची विभागीय कृषि संशोधन व विस्तार सल्लागार समिती बैठक दिनांक २७ सप्टेंबर, २०१७ रोजी विद्यापीठात आयोजित करण्यात आली होती. या बैठकीला ना.श्री. पांडुरंग फुंडकर, मंत्री, कृषि व फलोत्पादन, महाराष्ट्र राज्य आणि प्रतिकुलपती, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी यांची प्रमुख उपस्थिती होती. कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा बैठकीच्या अध्यक्षस्थानी होते. या प्रसंगी व्यासपीठावर आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र शासन श्री. सचिंद्र प्रताप सिंह, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे, संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, संचालक (फलोत्पादन) श्री. पोकळे, संचालक, विस्तार व प्रशिक्षण श्री. एस.एल. जाधव उपस्थित होते.

डॉ. किरण कोकाटे, संचालक, विस्तार शिक्षण यांनी बैठकीबाबत प्रास्ताविक केले व विस्तार शिक्षण उपक्रम अहवाल सादरीकरण केले. सादरीकरणामध्ये भारत सरकार व महाराष्ट्र राज्य यांचे न्यु इंडिया मंथन, संकल्प से सिद्धी, उन्नत शेती-समृद्ध शेतकरी या संकल्पनेवर आधारीत कृषि विद्यापीठामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या उपक्रमाबाबत तसेच नविन कृषि तंत्रज्ञान व शेतकरी प्रथम या बाबत उपस्थितांना माहिती दिली. संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख यांनी आपल्या सादरीकरणात सन २०१६-१७ मध्ये रब्बी व उन्हाळी हंगामासाठी प्रसारीत झालेल्या विविध पिकांच्या वाणांची माहिती दिली. या बैठकीला कृषि विद्यापीठातील सर्व विभाग प्रमुख, सर्व सहयोगी संशोधन संचालक, पीक विशेषज्ञ, विभागीय कृषि सहसंचालक, विभागीय विस्तार केंद्रांचे विस्तार कृषि विद्यावेत्ता, जिल्हा विस्तार केंद्रांचे प्रभारी अधिकारी, कृषि विद्यापीठातील आणि कृषि विभागाचे अधिकारी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

शास्त्रीय सल्लागार समिती बैठक

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत कृषि विज्ञान केंद्र, जळगाव व धुळे यांच्या शास्त्रीय सल्लागार समिती बैठकीचे आयोजन दि. ५-६ एप्रिल, २०१७ रोजी करण्यात आले होते. बैठकीच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा उपस्थित होते. यावेळी विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे व शास्त्रीय सल्लागार समितीचे सर्व सदस्य यांनी उपस्थितांना

मार्गदर्शन केले. यावेळी कृषि विज्ञान केंद्रातील शास्त्रज्ञांनी विविध विषयांतर्गत आढावा सादर करून विविध उपक्रमांचे सादरीकरण केले.

कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे येथे कृषि तंत्रज्ञान महोत्सव

कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे, कृषि महाविद्यालय, धुळे, व राष्ट्रीय केमिकल अॅण्ड फर्टीलाइझर्स लि. यांचे संयुक्त विद्यमाने कृषि तंत्रज्ञान महोत्सव दि. १५-१७ फेब्रुवारी, २०१८ रोजी कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे येथे आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, धुळे डॉ. ए.एम. मुसमाडे होते. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून आर.सी.एफचे विभागीय मॅनेजर श्री. विजयकुमार सोनवणे व विभागीय कृषि अधिकारी, धुळे श्री. पी.एम. सोनवणे हे होते. यावेळी विभागीय विस्तार केंद्राचे कृषि विस्तार विद्यावेत्ता डॉ. एम.एस. महाजन, कार्यक्रम समन्वयक, कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे डॉ. पी.पी. पाटील, अ.भा.स. संशोधन प्रकल्प, कृषि अवजारे, मफुकृवि, राहुरी प्रा. तुळशीदास बास्टेवाड, कापुस पैदासकार, जळगाव डॉ. संजीव पाटील, प्रगतीशील शेतकरी श्री. विजय ठाकरे, शेतकरी शास्त्रज्ञ मंच अध्यक्ष, कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे श्री. श्रीराम पाटील उपस्थित होते. यावेळी कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे, कृषि महाविद्यालय धुळे येथील सर्व शास्त्रज्ञ, प्राध्यापक, शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

शेतकरी मेळावा आणि रब्बी पीक प्रात्यक्षिके

विभागीय कृषि संशोधन केंद्र, सोलापूर यांच्या वतीने दि. १० जानेवारी, २०१८ रोजी शेतकरी मेळावा आणि रब्बी पीक प्रात्यक्षिकांचे प्रक्षेत्रावर आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमास संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, भारतीय पोटॅश संस्था यांचे डॉ. सुरीनकुमार बन्सल, प्रकल्प संचालक आत्मा श्री. विजयकुमार बरवडे, डालिंब उत्पादक संस्था अध्यक्ष श्री. प्रभागर चांदणे तसेच सिताफळ उत्पादक संस्था श्री. नवनाथ करपटे आणि विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ यांनी उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. यावेळी विभागीय कृषि संशोधन केंद्राच्या प्रक्षेत्रावर आयोजित विविध पीक प्रात्यक्षिकांना भेटांचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी परीसरातील शेतकरी, शेतकरी महिला व विद्यार्थी मोठ्या प्रमाणात उपस्थित होते.

कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे येथे कृषि यांत्रिकी दिवस साजरा

भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली, कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे, कृषि महाविद्यालय, धुळे, अखिल भारतीय समन्वीत कृषि अवजारे संशोधन प्रकल्प, मफुकृवि, राहुरी व आत्मा, कृषि विभाग, धुळे यांचे संयुक्त विद्यमाने कृषि यांत्रिकी दिवस-२०१८ दि. १७ फेब्रुवारी, २०१८ रोजी कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे येथे साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन मंत्री, पर्यटन व रोजगारहमी, महाराष्ट्र शासन ना. जयकुमारजी रावल, यांच्या हस्ते झाले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख होते.

यावेळी सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, धुळे डॉ. अशोक मुसमाडे, सहयोगी अधिष्ठाता कृषि महाविद्यालय, नंदुरबार डॉ. प्रकाश तुरबतमठ, प्रमुख शास्त्रज्ञ, कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे डॉ. पी.पी. पाटील, कार्यक्रम संचालक, आत्मा, धुळे श्री. बी.एन. पाटील, उपविभागीय कृषि अधिकारी श्री. पी.एम. सोनवणे, प्रमुख संशोधक, अखिल भारतीय समन्वीत संशोधन प्रकल्प, मफुकृवि, राहुरी प्रा. तुळशीदास बास्टेवाड उपस्थित होते. यावेळी आत्मा, धुळेचे प्रकाश बागुल, तांत्रिक अधिकारी विनय बोरसे, तुळशीदास बास्टेवाड यांनी मार्गदर्शन केले. तसेच विद्यापीठांतर्गत कृषि विज्ञान केंद्र, जळगाव, मोहोळ व बोरगाव या ठिकाणी कृषि यांत्रिकीकरण दिवस आयोजित करण्यात आला होता.

माती परीक्षण व खतांचा वापर प्रशिक्षण

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ व भा.कृ.अ.प.-अटारी, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. १५-१७ फेब्रुवारी, २०१८ रोजी विद्यापीठात माती परीक्षण व खतांचा वापर या विषयावर प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी विद्यापीठांतर्गत विविध कृषि विज्ञान केंद्रांचे विषय विशेषज्ञ व कृषि सहाय्यक असे एकूण २० प्रशिक्षणार्थी सहभागी झाले होते. विद्यापीठातील विविध तज्ञांनी माती परीक्षण व योग्य खतांचा वापर या विषयी उपस्थितांना सविस्तर मार्गदर्शन केले.

वनमहोत्सव आणि कृषि दिन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे वनमहोत्सव आणि कृषि दिन दि. १ जुलै, २०१७ रोजी साजरा करण्यात आला. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे सहाय्यक महासंचालक डॉ. वेद प्रकाश चहल होते. अध्यक्षस्थानी कुलगुरू डॉ.के.पी. विश्वनाथा होते. याप्रसंगी संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, प्रमुख उपस्थितीत भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद-अटारी पुणेचे संचालक डॉ. लाखन सिंग, सौ. चहल, संचालक संशोधन डॉ. राजेंद्र पाटील, श्री. विनायक मनमाडकर, कुलसचिव श्री. गणेश घोरपडे, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, सहयोगी अधिष्ठाता (निकृषि) डॉ. जे.व्ही. पाटील, कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. डी.डी. पवार, हळगांव कृषि महाविद्यालयाचे नोडल ऑफिसर डॉ. व्ही. डी. शेंडे उपस्थित होते.

कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे यांनी केले तर वनमहोत्सवाची माहिती संचालक संशोधन डॉ. राजेंद्र पाटील यांनी दिली. या वृक्ष लागवड कार्यक्रमांमध्ये सर्व विभाग प्रमुख, शास्त्रज्ञ, कर्मचारी आणि विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

न्यु इंडीया मंथन: संकल्प से सिध्दी कार्यक्रम - कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे

विद्यापीठांतर्गत कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे व कृषि विभाग, महाराष्ट्र

शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. १९ ऑगस्ट, २०१७ रोजी न्यु इंडीया मंथन: संकल्प से सिध्दी या संकल्पनेवर आधारित कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून डॉ. सुभाष भामरे, मा. संरक्षण राज्य मंत्री, भारत सरकार उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे होते. यावेळी धुळे जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी श्री. दिलीप पांढरपट्टे, सहयोगी अधिष्ठाता कृषि महाविद्यालय, धुळे डॉ. वाय.जी. फुलपगारे, जिल्हा कृषि अधिकारी श्री. प्रकाश सांगळे यांनी उपस्थिततांना मार्गदर्शन केले. यावेळी मान्यवरांच्या हस्ते विविध प्रकाशनांचे विमोचन करण्यात आले व त्यांना विद्यापीठाच्या माध्यमातून माती परीक्षण आधारित जमीन आरोग्य पत्रिका यांचे वितरण करण्यात आले. यावेळी सर्वांनी न्यु इंडीया मंथन: संकल्प से सिध्दी या विषयावर शपथ देण्यात आली. कृषि विभाग व विद्यापीठातील विविध शास्त्रज्ञ, बँकांचे प्रतिनीधी, शेतकरी व विद्यार्थी असे एकूण ३८४ प्रतिनीधी यावेळी उपस्थित होते.

न्यु इंडीया मंथन: संकल्प से सिध्दी कार्यक्रम - कृषि विज्ञान केंद्र, बोरगाव

कृषि विज्ञान केंद्र, बोरगाव कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. २३ ऑगस्ट, २०१७ रोजी न्यु इंडीया मंथन: संकल्प से सिध्दी या संकल्पनेवर आधारित कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून श्री. संजीवराजे नाईक-निंबाळकर, अध्यक्ष, जिल्हा परिषद, सातारा, विधानपरिषद सदस्य श्री. आनंदराव पाटील उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे होते. यावेळी सर्वांनी न्यु इंडीया मंथन: संकल्प से सिध्दी या विषयावर शपथ देण्यात आली. कृषि विभाग व विद्यापीठातील विविध शास्त्रज्ञ, बँकांचे प्रतिनीधी, शेतकरी व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

किसान कॉल सेंटर, दुरध्वनी सहाय्यक प्रशिक्षण

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व मॅनेज, हैद्राबाद यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. ११-१२ सप्टेंबर, २०१७ रोजी किसान कॉल सेंटर येथे कार्यरत दुरध्वनी सहाय्यकांसाठी खरीप पीक उत्पादन तंत्रज्ञान या विषयावर प्रशिक्षणाचे आयोजन कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे होते. यावेळी एकूण ५० दुरध्वनी सहाय्यक उपस्थित होते.

राष्ट्रीय जमीन आरोग्य पत्रिका अभियानांतर्गत प्रशिक्षण

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने राष्ट्रीय जमीन आरोग्य पत्रिका अभियानांतर्गत उपलब्ध नत्र, गंधक व बोरॉन घटकांची विश्लेषण पध्दती या विषयावर तीन दिवसीय प्रशिक्षण वर्गाचे आयोजन नोव्हेंबर, २०१७ मध्ये करण्यात आले

होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख होते. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी श्री. पंडित लोणारे उपस्थित होते. याप्रसंगी मृदविज्ञान व कृषि रसायनशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. अशोक कडलग, उद्यानविद्या विभाग प्रमुख डॉ. श्रीमंत रणपिसे, जिल्हा मृद सर्वेक्षण अधिकारी श्री. बाळासाहेब नितनवरे उपस्थित होते.

उन्नत शेती-समृद्ध शेतकरी अभियान

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि रामेती, पुणे, नाशिक व कोल्हापूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने उन्नत शेती-समृद्ध शेतकरी अभियानांतर्गत विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्रामध्ये कृषि विभागातील अधिकारी तसेच शेतकरी गटप्रमुखांचे प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करण्यात आले होते. या प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी विद्यापीठातील एकुण २१८ शास्त्रज्ञ सहभागी झाले व त्या माध्यमातून एकुण ६०९ अधिकारी व ९८५८ शेतकरी गट प्रमुख यांना कृषि क्षेत्रातील नविन तंत्रज्ञान या विषयी प्रशिक्षित करण्यात आले.

उन्नत शेती-समृद्ध शेतकरी अभियानांतर्गत अधिकारी प्रशिक्षण वर्ग

अ. क्र.	संस्थेचे नांव	प्रशिक्षण वर्ग व प्रशिक्षणार्थी संख्या
१	मफुकृवि, राहुरी व रामेती, पुणे	५ (२२७)
२	मफुकृवि, राहुरी व रामेती, कोल्हापूर	४ (७०)
३	मफुकृवि, राहुरी व रामेती, नाशिक	७ (३१२)
एकूण		१६ (६०९)

उन्नत शेती-समृद्ध शेतकरी अभियानांतर्गत शेतकरी प्रशिक्षण वर्ग

अ.क्र.	जिल्हाचे नांव	प्रशिक्षणार्थी संख्या
१	अहमदनगर	५४७
२	धुळे	१८०६
३	नंदुरबार	९०२
४	जळगांव	६१५
५	सोलापूर	२७८
६	कोल्हापूर	२४२५
७	सातारा	१६५०
८	सांगली	२१०
९	पुणे	७४५
१०	नाशिक	६८०
एकूण		९८५८

प्रो-सॉईल प्रकल्पांतर्गत प्रशिक्षण

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व मॅनेज, हैद्राबाद यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. ३०-३१ ऑक्टोबर, २०१७ रोजी विद्यापीठात कन्टेट मॅनेजर व कन्टेट क्रियेटर यांच्याकरीता दोन दिवसीय प्रशिक्षण वर्गाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे उपस्थित होते. यावेळी संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, जी.आय.झेड, जर्मनीचे प्रतिनीधी श्री. नविन होरो, श्री. रणजीत जाधव आणि ३५ प्रशिक्षणार्थी यांनी सहभाग घेतला.

जागतीक मृदा दिवस आयोजन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत असणारे विविध विस्तार शिक्षण विभाग, विभागीय विस्तार केंद्र, जिल्हा विस्तार केंद्र, कृषि विज्ञान केंद्र यांच्या माध्यमातून दि. ५ डिसेंबर, २०१७ रोजी जागतीक मृदा दिवसाचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी विद्यापीठ कार्यक्षेत्रातील सहभागी शेतकऱ्यांना जमिनीची आरोग्य व्यवस्थापन या विषयावर सविस्तर मार्गदर्शन करण्यात आले.

भा.कृ.अ.प. प्रायोजित-शेतकरी प्रथम प्रकल्प व राष्ट्रीय कृषि विकास योजना-शेतकरी प्रथम प्रकल्प-विस्तार शिक्षण उपक्रम

शेतकरी मेळावा आयोजन

भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या शेतकरी प्रथम प्रकल्पांतर्गत चिंचविहिरे, ता. राहुरी या गावात शेतकरी मेळावा दि. २ जुलै, २०१७ रोजी आयोजित करण्यात आला होता. कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा अध्यक्षस्थानी होते. प्रमुख पाहुणे म्हणून नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे सहाय्यक महासंचालक (कृषि विस्तार) डॉ. व्ही.पी. चहल उपस्थित होते. प्रमुख उपस्थितीत पुणे येथील अटारीचे संचालक डॉ. लाखन सिंग उपस्थित होते. या प्रसंगी संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, चिंचविहिरेच्या सरपंच सौ. शांताताई गिते, शेतकरी प्रथमचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे उपस्थित होते. यावेळी मान्यवरांच्या हस्ते शेतकऱ्यांना निविष्ठांचे वाटप करण्यात आले. प्रसंगी मान्यवरांनी श्री. नालकर, श्री. मच्छिंद्र शेठे यांच्या शेतीला भेट दिली. शेतकरी, महिला शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

भा.कृ.अ.प. चे उपमहासंचालकांची शेतकरी प्रथम प्रकल्पास भेट

भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या शेतकरी प्रथम प्रकल्पांतर्गत चिंचविहिरे, ता. राहुरी या गावात शेतकरी मेळावा दि. २२ जुलै, २०१७ रोजी आयोजित करण्यात आला होता. प्रमुख पाहुणे म्हणून उपमहासंचालक डॉ. ए.के. सिंग उपस्थित होते. या प्रसंगी अध्यक्षस्थानी संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे होते. प्रमुख उपस्थितीत पुणे येथील अटारीचे संचालक डॉ. लाखन सिंग उपस्थित होते. या प्रसंगी व्यासपीठावर चिंचविहिरे

गावचे सरपंच श्री. शरद पानसंबळ, शेतकरी प्रथमचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे, श्री. रायभान गायकवाड, पोलिस पाटील सौ. हिराबाई नरोडे, तंटामुक्तीचे अध्यक्ष श्री. दगडूभाऊ गिते, राजू नालकर, कृषि विज्ञान केंद्र, बाभळेश्वरचे कार्यक्रम समन्वयक डॉ. पुरुषोत्तम हेंद्रे उपस्थित होते.

या प्रसंगी मान्यवरांच्या हस्ते एकात्मिक शेती पध्दतीच्या घडीपत्रिकेचे विमोचन करण्यात आले. मान्यवरांच्या हस्ते शेतकऱ्यांना ग्रामप्रिया जातीचे कोबड्यांचे पिल्ले, सायकल कोळपे, कृषिदर्शनी २०१७, मृदा आरोग्य पत्रिका आणि गट प्रमुखांना ओळखपत्रांचे वाटप करण्यात आले. यावेळी मान्यवरांनी शेतकऱ्यांच्या विविध प्रश्नांना भेटी दिल्या, यात बाजरीची-धनशक्ती, डाळिंब-फुले सुपर भगवा आणि शेततळे. या प्रसंगी चिंचविहिरे गावचे शेतकरी, महिला शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

शेतकरी प्रथम कार्यक्रमांतर्गत प्रशिक्षण वर्ग

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम कार्यक्रमांतर्गत चिंचविहिरे गावात शेततळ्यातील मत्स्य शेती आणि हरभरा बिजोत्पादन तंत्रज्ञान या विषयावर प्रशिक्षण वर्ग दि. १४ नोव्हेंबर, २०१७ रोजी आयोजित करण्यात आला होते. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी शेतकरी प्रथम कार्यक्रमाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे उपस्थित होते. यावेळी व्यासपीठावर मत्स्य विभागाचे माजी सहाय्यक आयुक्त श्री. राजेंद्र डांगरे उपस्थित होते. याप्रसंगी शास्त्रज्ञांनी चिंचविहिरे गावातील शेततळ्यांना भेटी दिल्या. या प्रशिक्षण कार्यक्रमात ५० शेतकरी आणि महिला शेतकरी यांनी सहभाग घेतला.

शेतकरी प्रथम प्रकल्पाच्या शेतकऱ्यांचा अभ्यास दौरा

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राबवीत असलेल्या नवी दिल्लीच्या भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम प्रकल्पांतर्गत वाटेफळ, राळेगण सिध्दी आणि हिवरे बाजार या ठिकाणी अभ्यास दौऱ्याचे आयोजन दि. २० जानेवारी, २०१८ रोजी करण्यात आले होते. राहुरी तालुक्यातील चिंचविहिरे आणि कणगर गावातील तीस शेतकरी आणि महिला या अभ्यास दौऱ्यात सहभागी झाले होते. या अभ्यास दौऱ्यात शेतकऱ्यांनी नगर तालुक्यातील वाटेफळ गावातील श्री. रविंद्र अमृते यांच्या शेततळ्याला भेट दिली. शेततळ्यातील मत्स्यशेतीतून आर्थिक फायदा कसा होतो तसेच मत्स्यपालन व त्याचे खाद्य व्यवस्थापन, मार्केटिंग या बाबतचे आपले अनुभव सांगितले. यानंतर राळेगण सिध्दी येथील भेटीत मीडिया सेंटरला भेट दिली. या ठिकाणी समाजसेवक श्री. अण्णा हजारे यांच्या प्रयत्नातून या गावच्या विकासाची यशोगाथा समजली. यानंतर आदर्श गांव योजनेचे कार्याध्यक्ष श्री. पोपटराव पवार यांच्या प्रयत्नातून हिवरे बाजार येथे झालेल्या पाणलोट क्षेत्र विकासाची माहिती मिळाली.

शेतकरी प्रथम प्रकल्पाच्या शेतकऱ्यांचा अभ्यास दौरा

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राबवीत असलेल्या नवी दिल्लीच्या भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या शेतकरी प्रथम प्रकल्पातील शेतकऱ्यांनी नाशिक जिल्ह्यातील मोहाडी येथील सह्याद्री अॅग्रो शेतकरी उत्पादक कंपनी, वरुण अॅग्रो, नाशिक व कृषि विज्ञान केंद्र बारामती येथे अनुक्रमे दि. १४ फेब्रुवारी व ९ मार्च, २०१८ रोजी भेट दिली. शेतकरी प्रथम प्रकल्पातील चिंचविहिरे व कणगर गावातील ७० शेतकरी व महिलांचा या अभ्यास दौऱ्यामध्ये समावेश होता. कंपनीचे जनसंपर्क अधिकारी श्री. प्रीतीश कारे यांनी शेतकऱ्यांना माहिती दिली. या अभ्यास दौऱ्यात उमराळे, ता. दिंडोरी येथील वरुण अॅग्रो अन्न प्रक्रिया कंपनीला भेट दिली. या ठिकाणी अद्ययावत तंत्रज्ञानाद्वारे टोमॅटो, पपई, आंब्याची प्रक्रिया केली जाते.

शेतकरी प्रथम प्रकल्पाचा डाळिंब प्रशिक्षण कार्यक्रम संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठांतर्गत भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या शेतकरी प्रथम प्रकल्पांतर्गत राहुरी तालुक्यातील कणगर येथे डाळिंब उत्पादन तंत्रज्ञान या विषयावर प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन दिनांक १५ मार्च, २०१८ रोजी मौजे कणगर येथे करण्यात आले होते. यावेळी डाळिंब पिकाच्या वाढीनुसार खत व्यवस्थापन करावे व जमिनीचे आरोग्य उत्तम ठेवावे, मृदा आरोग्य व्यवस्थापन, जमिनीतील सेंद्रिय कर्ब व्यवस्थापन या विषयावर डॉ. अनिल दुर्गुडे यांनी मार्गदर्शन केले. प्रा. मंजाबापू गावडे यांनी डाळिंब उत्पादन तंत्रज्ञानावर, कीटकशास्त्रज्ञ डॉ. अशोक वाळुंज यांनी डाळिंबावरील कीड व रोग व्यवस्थापन यावर मार्गदर्शन केले. प्रशिक्षण कार्यक्रमाला कणगर व चिंचविहिरे गावांतील ५० डाळिंब उत्पादक शेतकरी उपस्थित होते.

शेतकरी प्रथम कार्यक्रमांतर्गत मत्स्य बीजरोपण प्रशिक्षण

भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम कार्यक्रमांतर्गत चिंचविहिरे आणि कणगर गावातील शेततळेधारक शेतकऱ्यांना मत्स्य बीज वाटपाचा कार्यक्रम दि. २७ नोव्हेंबर, २०१७ रोजी चिंचविहिरे येथे आयोजित करण्यात आला होता. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे उपस्थित होते. यावेळी संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, नियंत्रक श्री. विजय कोते, कृषि विद्या विभाग प्रमुख डॉ. मधुकर धोंडे, विस्तार शिक्षण विभाग प्रमुख डॉ. मिलिंद अहिरे, शेतकरी प्रथम कार्यक्रमाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे, आत्मा प्रकल्प उपसंचालक श्री. जगताप उपस्थित होते. या कार्यक्रमास ५० शेतकरी आणि महिला शेतकरी प्रतिनीधी उपस्थित होते.

किसान आधार संमेलन -२०१७

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन आणि आत्मा, अहमदनगर यांच्या संयुक्त विद्यमाने महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ,

राहुरी येथे दि. २५ ते २९ सप्टेंबर, २०१७ रोजी भव्य किसान आधार संमेलन, पशुप्रदर्शन आणि शेतकरी शास्त्रज्ञ चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते.

किसान आधार संमेलन-पशु प्रदर्शन उद्घाटन

किसान आधार संमेलन-पशु प्रदर्शन उद्घाटन दि. २५ सप्टेंबर, २०१७ रोजी ना. श्री. महादेव जानकर मा. मंत्री, पशुसंवर्धन, दुग्धविकास व मत्स्यविकास, महाराष्ट्र राज्य यांचे हस्ते झाले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक आणि स्वागत महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी केले. याप्रसंगी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. सुभाष पुरी, आदर्श गाव योजनेचे कार्यकारी अध्यक्ष श्री. पोपटराव पवार, अकोला येथील डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. व्यंकटेश मायंदे, उद्यान विद्या विद्यापीठ, बागलकोटचे कुलगुरु डॉ. डि.एल. माहेश्वर, बागलकोट उद्यान विद्या विद्यापीठाचे संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. वाय.के. कोटीकल, वाल्मीचे संचालक आणि मृद व जलसंधारणाचे आयुक्त डॉ. एच.के. गोसावी, संचालक मृद व जलसंधारण श्री. कैलास मोते, जिल्हा परिषद अहमदनगर कृषि समिती आणि पशुसंवर्धन व दुग्धशाळा सभापती श्री. अजय फटांगरे यावेळी उपस्थित होते. यावेळी विद्यापीठाचे संचालक डॉ. किरण कोकाटे, डॉ. अशोक फरांदे, डॉ. शरद गडाख, कुलसचिव श्री. गणेश घोरपडे, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके उपस्थित होते. मान्यवरांनी १०० एकर क्षेत्रावरील पीक प्रात्यक्षिकांना भेट दिली. यावेळी प्रगतशील शेतकरी श्री. अडसुरे यांनी त्यांच्या शेतावर अवलंबलेले कृषि विद्यापीठाने विकसीत एकात्मिक शेती पद्धतीचे मॉडेलला मान्यवरांनी भेट दिली. कृषि विद्यापीठ, कृषि विभाग, खाजगी कंपन्यांच्या प्रदर्शनाला यावेळी मान्यवरांनी भेटी दिल्या.

यू इंडिया मंथन : संकल्प से सिध्दी, उन्नत शेती - समृद्ध शेतकरी, किसान आधार संमेलन २०१७ चे उद्घाटन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, कृषि विभाग महाराष्ट्र शासन व आत्मा, अहमदनगर यांचे सहकार्याने आयोजित न्यू इंडिया मंथन : संकल्प से सिध्दी, उन्नत शेती - समृद्ध शेतकरी, किसान आधार संमेलन २०१७ चे उद्घाटन राज्याचे कृषि व फलोत्पादन मंत्री आणि प्रतिकुलपती, मफुकृवि ना.श्री. पांडुरंग फुंडकर यांचे शुभहस्ते दि. २७ सप्टेंबर, २०१७ रोजी झाले. यावेळी ना. प्रा. राम शिंदे, मंत्री जलसंधारण व राजशिष्टाचार तथा पालकमंत्री अहमदनगर जिल्हा, ना. सौ. शालीनीताई विखे पाटील, अध्यक्षा, जिल्हा परिषद, अहमदनगर, प्रमुख आतिथी म्हणून उपस्थित होते. अध्यक्षस्थानी विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा उपस्थित होते. याप्रसंगी खा.श्री. दिलीप गांधी, लोकसभा सदस्य, अहमदनगर, आ.श्री. प्रकाश गजभिये, विधान परिषद सदस्य, आ.श्री. शिवाजीराव कर्डीले, विधानसभा सदस्य,

राहुरी, श्री. सचिंद्र प्रतापसिंह (भाप्रसे) आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, आ. श्री. भाऊसाहेब कांबळे, श्री. चंद्रशेखर कदम, उपाध्यक्ष, शिर्डी संस्थान, श्री. श्रीपाद छिंदम उपमहापोर, अहमदनगर, श्री. भास्करराव पाटील, कार्यकारी परिषद सदस्य, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे, अधिष्ठाता (कृषि), डॉ. अशोक फरांदे आणि संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. यानंतर मान्यवरांनी उद्यान-विद्या विभाग, पशु प्रदर्शन, १०० एकरावरील पीक प्रात्यक्षिके आणि प्रदर्शनाच्या विविध स्टॉलला भेट दिली. या किसान आधार संमेलनाला अहमदनगर, नाशिक, कोल्हापूर, बीड, औरंगाबाद, जळगांव, सोलापूर अशा विविध जिल्ह्यातून मोठ्या संख्येने शेतकऱ्यांनी उपस्थिती नोंदवली.

रब्बी पिके तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिके, शेतकरी मेळावा, शिवार फेरी आणि चर्चासत्राचे आयोजन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने ज्वारी सुधार प्रकल्प येथे रब्बी पिके तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिके, शेतकरी मेळावा, शिवार फेरी आणि चर्चासत्राचे आयोजन दि.१ फेब्रुवारी २०१८ रोजी करण्यात आले होते. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून हैद्राबाद येथील इक्रिसॅटचे महासंचालक डॉ. डेव्हीड बर्गविन्सन उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी इक्रिसॅट, हैद्राबादचे संशोधन संचालक डॉ. सुहास वाणी, कार्यकारी परिषद सदस्य डॉ. बी.आर. पाटील संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, सिताफळ महासंघाचे अध्यक्ष श्री. घनशाम गट्टांनी, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. पंडित लोणारे, प्रकल्प संचालक आत्मा श्री. भाऊसाहेब बन्हाटे, कुलसचिव डॉ. दिलीप पवार उपस्थित होते. याप्रसंगी रब्बी पिकांचे कृषि प्रदर्शन भरविण्यात आले होते. या व्यतिरिक्त विद्यापीठाच्या प्रक्षेत्रावर रब्बी पिकांच्या विविध वाणांच्या प्रात्यक्षिकांचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी आयोजित कृषि प्रदर्शनाचा लाभ शेतकऱ्यांनी घेतला. या प्रसंगी कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता, सहयोगी संशोधन संचालक, शास्त्रज्ञ, कृषि विभागाचे अधिकारी, शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. या कार्यक्रमास तीन हजारच्या वर शेतकऱ्यांनी सहभाग नोंदविला. कार्यक्रमास अर्थसहाय्य बियाणे विभाग, बिजप्रकल्प अंतर्गत मुनष्यबळ विकास निधीतुन करण्यात आला.

कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे कृषि तंत्रज्ञान सप्ताह-२०१७

कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे दि. १० ते १३ सप्टेंबर, २०१७ रोजी कृषि महोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन श्री. देवेंद्र फडणवीस मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांच्या हस्ते करण्यात आले. यावेळी माजी केंद्रीय कृषि मंत्री श्री. शरद पवार, मा. मंत्री अन्न व औषध प्रशासन, नागरी पुरवठा, ग्राहक संरक्षण व संसदिय कार्य श्री. गिरीष

बापट, मा. मंत्री सामाजिक न्याय आणि विशेष सहाय्य श्री. दिलीप कांबळे, कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा व विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ उपस्थित होते. यावेळी मान्यवरांनी कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील प्रक्षेत्रावर आयोजित पीक प्रात्यक्षिके, कृषि पदर्शने आणि शेतकरी शास्त्रज्ञ मंच सुसंवाद या ठिकाणी भेटी दिल्या व मार्गदर्शन केले.

कृषि महाविद्यालय, पुणे - रब्बी कृषि महोत्सव-२०१८

कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे दि.१० मार्च, २०१८ रोजी मा. मंत्री, कृषि व फलोत्पादन, महाराष्ट्र राज्य ना. पांडुरंगजी फुंडकर, यांचे शुभ हस्ते व मा. मंत्री, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग, महाराष्ट्र राज्य ना. सुभाषजी देशमुख, यांचे प्रमुख उपस्थितीत रब्बी कृषि महोत्सव-२०१८ चे उद्घाटन करणेत आले. या उद्घाटन कार्यक्रम प्रसंगी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु मा. डॉ. के.पी. विश्वनाथा, संचालक, आत्मा, कृषि आयुक्तालय, पुणेचे श्री. सुभाष खेमनर, संचालक विस्तार शिक्षण, डॉ. किरण कोकाटे, संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, विभागीय कृषि सहसंचालक, पुणे श्री. विजयकुमार इंगळे, सहयोगी अधिष्ठाता व प्राचार्य डॉ. प्रमोद रसाळ, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, पुणे श्री. बाळासाहेब पलघडमल, प्राचार्य, उद्यानविद्या महाविद्यालय, पुणे डॉ. सुनिल मासाळकर, कुलसचिव, डॉ. दिलीप पवार, व प्रकल्प संचालक (आत्मा), पुणे श्री. कुडंलीक कारखिले इ. मान्यवर उपस्थित होते. दि. १० ते १३ मार्च दरम्यान होणाऱ्या या महोत्सवादरम्यान शेतकरी बांधवांना तृणधान्ये, कडधान्ये, तेलबिया, वैरणीची पीके तसेच नगदी पीके यामधील विविध १८ पिकांचे ५१ वाण, २३ भाजीपाला पिकांचे ३३ वाण, ३३ फुल पिकांचे ५१ वाण, व्हर्टीकल गार्डन, हरीतगृहामधील जरबेरा, गुलाब, कार्नेशन, काकडी, ढोबळी मिरची, लेट्युस यांची प्रत्यक्ष लागवड केलेली पीक प्रात्यक्षिके, भारतीय व विदेशी गोवंशाच्या विविध जाती, फुले त्रिवेणी गाय, म्हशीच्या जाती व कृषि यंत्रे-अवजारे अशा विद्यापीठांमध्ये संशोधीत अनेक बाबी एकाच ठिकाणी पाहण्यास मिळाल्या.

कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथे कृषि तंत्रज्ञान महोत्सवाचे आयोजन

कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथे महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ व महाराष्ट्र शासनाचा कृषि विभाग यांचे संयुक्त विद्यमाने कृषि तंत्रज्ञान महोत्सवाचे दिनांक १२-१४ ऑक्टोबर, २०१७ या कालावधीत आयोजित करण्यात आला. या महोत्सवास कोल्हापूरचे जिल्हाधिकारी मा.श्री. अविनाश सुभेदार प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. विद्यापीठाचे कुलगुरु मा. डॉ. के.पी. विश्वनाथा कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थानी होते. याप्रसंगी विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे, संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. गजानन खोत व कृषि विभागाचे सह संचालक श्री. महावीर जंगटे उपस्थित होते.

कृषि महाविद्यालय, कराड येथे कृषि तंत्रज्ञान महोत्सव व शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन

कृषि महाविद्यालय, कराड येथे दि. १६-१७ फेब्रुवारी, २०१८ रोजी कृषि तंत्रज्ञान महोत्सव व शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन कृषि राज्यमंत्री ना. सदाभाऊ खोत यांच्या हस्ते झाले. याप्रसंगी माजी मंत्री लक्ष्मण ढोबळे, राहुरी कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा, कृषि सहसंचालक महावीर जंगटे, प्रांताधिकारी हिंमत खराडे, कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. साताप्पा खरबडे उपस्थित होते. यावेळी कृषि महाविद्यालयाचे विद्यार्थी, विद्यार्थिनी, प्राध्यापक व शेतकरी उपस्थित होते.

कृषि उन्नत मेळावा कार्यक्रम प्रक्षेपण

भारतीय कृषि संशोधन संस्था, नवी दिल्ली येथे आयोजित "कृषि उन्नती मेळावा-२०१८" च्या उद्घाटन कार्यक्रमप्रसंगी आदरणीय पंतप्रधान श्री. नरेंद्र मोदी यांनी संपूर्ण देशातील शेतकऱ्यांना दि. १७ मार्च, २०१८ रोजी मार्गदर्शन केले. या मार्गदर्शनाचे थेट प्रक्षेपण यासाठी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि आत्मा, अहमदनगर यांच्या संयुक्त विद्यमाने डॉ. नानासाहेब पवार सभागृहात शेतकरी प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रसंगी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा, खा. श्री. दिलीप गांधी, खा. श्री. सदाशिव लोखंडे, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे, अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, कुलसचिव डॉ. दिलीप पवार, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलींद ढोके, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. राजेंद्र पाटील, कृषिभूषण श्री. सुरसिंग पवार, डॉ. दत्तात्रय वने, राहुरी तालुक्याचे भाजपचे अध्यक्ष श्री. विक्रम तांबे, श्री. आसाराम दुस, आत्माचे प्रकल्प संचालक श्री. भाऊसाहेब बऱ्हाटे, हवामान तज्ञ डॉ. बी.एन. शिंदे उपस्थित होते. सुमारे ७०० शेतकऱ्यांनी माननीय पंतप्रधान यांच्या भाषणाचा आणि प्रशिक्षणाचा लाभ घेतला. कार्यक्रमाला शेतकऱ्यांबरोबर विद्यापीठाचे विभाग प्रमुख, शास्त्रज्ञ, कर्मचारी व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. तसेच या कार्यक्रमाचे विद्यापीठांतर्गत विविध कृषि विज्ञान केंद्राच्या माध्यमातून थेट प्रक्षेपण आयोजित करण्यात आले होते.

विस्तार शिक्षण कार्यक्रम (२०१७-१८)

अ.क्र.	तपशिल	सन २०१७-२०१८	
		कार्यक्रम	एकुण लाभार्थी संख्या
१. प्रशिक्षण कार्यक्रम			
१.	शेतकरी, शेतकरी महिला व युवकांसाठी प्रशिक्षण	२७५	२०५३५
२.	कृषि व विकास खात्यातील कर्मचाऱ्यांसाठी प्रशिक्षण	६७	४९६१
३.	शेतकरी व शास्त्रज्ञ यांच्यामध्ये चर्चासत्र-प्रशिक्षण वर्ग	७५	५२२५
२. चर्चासत्र/परिसंवाद			
१.	मासिक जिल्हा चर्चासत्र	७९	३४८१
२.	विद्यापीठ शास्त्रज्ञांचा परिसंवाद/चर्चासत्र सहभाग	२०	२४००
३.	संयुक्त कृषि संशोधन व विस्तार सल्लागार समिती बैठक	२	४५०
४.	शेतकरी शास्त्रज्ञ मंच बैठक	३०	१०८८
३. प्रात्यक्षिके/चाचणी प्रयोग			
१.	कृति प्रात्याक्षिके	९५०	१५५८
२.	परिणाम प्रात्याक्षिके	६६६	१६२०
३.	मुल्यांकन चाचण्या	१२६६	१२६६
४.	आद्यरेखीय प्रात्याक्षिके	५१४	१३९५
४. इतर विस्तार शिक्षण कार्यक्रम			
१.	सभा / गटचर्चा	१९७	८४५१
२.	प्रक्षेत्र भेटी / शिवार फेरी	२६६	६१५९
३.	शेतीदिन	३५	३८२५
४.	प्रक्षेत्र व गृह भेटी	६१२	१३१७
५.	शेतकरी मेळावे	७०	४५८१५
६.	कृषि प्रदर्शनांचे आयोजन	१६	समुह
	किसान आधार संमेलन - २०१७	०१	समुह
	अॅग्रीटेक फेस्ट - २०१८ (कृ.म., पुणे)	०१	समुह
	कृषि तंत्रज्ञान दिवस आणि कृषि प्रदर्शन (कृ.म., कराड)	०१	समुह
७.	कृषि प्रदर्शनांमध्ये सहभाग	३६	समुह
८.	निदान चमुच्या भेटी व रोग आणि किड पहाणी पथक	२१७	९७५
९.	सर्व्हॅलन्स चमु भेट	८०	३४३
१०.	विद्यापीठ शास्त्रज्ञांचे कृषि खाते व इतर सेवाभावी संस्थेने आयोजित केलेल्या विस्तार कार्यक्रमात व्याख्याने	४५४	४०३२२
५. भेटी			
१.	शेतकरी	-	८००७७
२.	विद्यार्थी	-	८९६९

३.	प्रशिक्षणार्थी	-	७२५५
४.	अधिकारी	-	३८२५
६. विस्तार प्रकाशने			
१.	घडिपत्रिका	१५०	समुह
२.	माहिती पत्रक		
३.	पुस्तिका		
७. प्रसिध्दी			
१.	वर्तमानपत्रात/मासिकात प्रसिद्ध झालेले लेख	१३२७	समुह
२.	आकाशवाणी कार्यक्रम	२६९	समुह
३.	दूरदर्शन आणि इतर टि.व्ही. च्या वाहिन्यांवर प्रसारित झालेले कार्यक्रम	४७	समुह
८. इतर विस्तार उपक्रम			
१.	कृषि सल्ला	३२४१६	३२४१६
२.	पाणी परिक्षण	३४९	३४९
३.	माती परिक्षण	१४७६	१४७६
४.	मृद आरोग्य पत्रिका वाटप	५०९६	५०९६
५.	किड नमुने तपासणी	४५६	४५६
६.	रोग नमुने तपासणी	२३४	२३४
७.	दुरभाष्य / दूरध्वनीद्वारे दिलेली उत्तरे	५३५२७	५३५२७

५. प्रमुख घडामोडी

एप्रिल २०१७

महात्मा जोतिबा फुले जयंती उत्साहात साजरी

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात महात्मा जोतिबा फुले जयंती उत्साहात साजरी करण्यात आली. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून पुणे येथील एस.पी. महाविद्यालयाचे इतिहास विभाग प्रमुख डॉ. सोपान शेंडे उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान कुलगुरु डॉ.के.पी. विश्वनाथा यांनी भूषविले. यावेळी व्यासपीठावर संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, अधिष्ठाता डॉ. भिमराव उल्मेक, संचालक संशोधन डॉ. राजेंद्र पाटील, कुलसचिव श्री. गणेश घोरपडे, सहयोगी अधिष्ठाता (निकृषि) डॉ. दादाभाऊ यादव, हळगांव कृषि महाविद्यालयाचे प्रकल्प अधिकारी डॉ. विठ्ठलराव शेंडे, विद्यार्थी कल्याण अधिकारी प्रा. शरद पाटील उपस्थित होते. याप्रसंगी विविध विभागांचे विभाग प्रमुख, प्राध्यापक, शास्त्रज्ञ, कर्मचारी आणि विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

पद्म्युत्तर महाविद्यालयाचा वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभ संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील पद्म्युत्तर महाविद्यालयाचा वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभ उत्साहात संपन्न झाला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणून टाटा कन्सल्टन्सी सर्व्हिसेसचे कृषि विभाग प्रमुख श्री. राजेश उरकुडे आणि नवी दिल्ली येथील इंडियन सोसायटी ऑफ अॅग्री बिजनेस प्रोफेशनल्सचे कार्यकारी अधिकारी श्री. सुदर्शन सुर्यवंशी उपस्थित होते.

यावेळी व्यासपीठावर संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, अधिष्ठाता डॉ. भिमराव उल्मेक, संचालक संशोधन डॉ. राजेंद्र पाटील, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रकाश तुरबतमठ, कुलसचिव श्री. गणेश घोरपडे, विद्यार्थी परिषदेचे उपाध्यक्ष डॉ. राजीव नाईक, विद्यार्थी कल्याण अधिकारी डॉ. राजेंद्र वाघ, विद्यार्थी परिषद सभापती कु. मंजूषा डोंगरे, कार्यक्रमाचे निमंत्रक कु. हंबंग अली उपस्थित होते. या प्रसंगी पद्म्युत्तर महाविद्यालयाचे कृषिगंध या पुस्तकाचे आणि शुभम दुर्गुडे, संकेत उगले, शशिकांत गांगर्डे, माधव खैरे लिखित इसेस ऑफ अॅग्रीकलचर या पुस्तकाचे विमोचन करण्यात आले. या प्रसंगी सन २०१६-१७ मध्ये पार पडलेल्या विविध क्रिडा स्पर्धेच्या विजेत्यांचे प्रशस्तीपत्र आणि सन्मानचिन्ह देऊन गौरविण्यात आले. या कार्यक्रमास विविध विभागांचे विभाग प्रमुख, प्राध्यापक, शास्त्रज्ञ, कर्मचारी आणि विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

कृषि विद्यापीठात बीजोत्पादन प्रशिक्षण कार्यक्रम संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि आत्मा, अहमदनगर यांचे संयुक्त विद्यमाने शेतकरी उत्पादन कंपन्यांचे अध्यक्ष आणि प्रतिनिधींसाठी एक दिवसीय बीजोत्पादन प्रशिक्षण कार्यक्रम कृषि विद्यापीठात आयोजित करण्यात आला होता. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान कुलगुरु डॉ.के.पी. विश्वनाथा यांनी भूषविले. व्यासपीठावर संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, अहमदनगर आत्माचे प्रकल्प संचालक श्री. भाऊसाहेब बन्हाटे, आत्मा अहमदनगरचे माजी प्रकल्प उपसंचालक श्री. संभाजीराव गायकवाड, प्रगतशील शेतकरी डॉ. दत्तात्रय वने उपस्थित होते. या प्रशिक्षण वर्गात नगर जिल्ह्यातील १४ शेतकरी उत्पादक कंपन्यांचे अध्यक्ष, प्रतिनिधी उपस्थित होते.

भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंती उत्साहात साजरी

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंती उत्साहात साजरी करण्यात आली. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून श्री. प्रतापराव भोसले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी व्यासपीठावर संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, अधिष्ठाता डॉ. भिमराव उल्मेक, संचालक संशोधन डॉ. राजेंद्र पाटील, कुलसचिव श्री. गणेश घोरपडे, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रकाश

तुरबतमठ, सहयोगी अधिष्ठाता (निकृशि) डॉ. दादाभाऊ यादव उपस्थित होते. या कार्यक्रमात विविध विभागांचे विभाग प्रमुख, प्राध्यापक, कर्मचारी आणि विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

उन्नत शेती-समृद्ध शेतकरी अभियानांतर्गत खरीप हंगाम पूर्व कार्यशाळेचे आयोजन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ आणि महाराष्ट्र शासनाच्या कृषि विभागाच्या संयुक्त विद्यमाने खरीप हंगामपूर्व कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. किरण कोकाटे होते. यावेळी व्यासपीठावर पुणे विभागाचे विभागीय कृषि सहसंचालक श्री. विजयकुमार इंगळे, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. पंडित लोणारे, आत्माचे प्रकल्प संचालक श्री. भाऊसाहेब बन्हाटे, जिल्हा परिषदेचे कृषि विकास अधिकारी श्री. विलास नलगे, शास्त्रज्ञ डॉ. मधुकर धोंडे, डॉ. शरद गडाख, डॉ. अशोक मुसमाडे, डॉ. आनंद सोळंके उपस्थित होते. विद्यापीठ शास्त्रज्ञांनी यावेळी खरीप हंगामातील पिकांवर मार्गदर्शन केले. कार्यशाळेसाठी कृषि विभागाचे अधिकारी, कर्मचारी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

मे २०१७

उन्नत शेती-समृद्ध शेतकरी अभियानांतर्गत दहा दिवसीय प्रशिक्षण संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि रामेती, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने उन्नत शेती-समृद्ध शेतकरी अभियानांतर्गत पुणे विभागातील प्रशिक्षकांचे दहा दिवसीय प्रशिक्षण कृषि विद्यापीठात आयोजित करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. किरण कोकाटे होते. या प्रसंगी

व्यासपीठावर संचालक संशोधन डॉ. राजेंद्र पाटील, पुणे येथील रामेतीचे प्राचार्य डॉ. मेघना केळकर, अहमदनगर आत्माचे प्रकल्प संचालक श्री. भाऊसाहेब बन्हाटे, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. पंडित लोणारे, हळगांव कृषि महाविद्यालयाचे नोडल अधिकारी डॉ. विठ्ठलराव शेंडे उपस्थित होते. या प्रशिक्षण वर्गास कृषि विभागाचे सोलापूर, पुणे आणि अहमदनगर जिल्ह्यातील प्रशिक्षक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

प्लॅस्टिक कचऱ्याचा पुनर्वापर करून रोड तयार करण्याचा उपक्रम

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात प्लॅस्टिक कचऱ्याचा पुनर्वापर करून रोड तयार करण्याच्या उपक्रमाचे उद्घाटन आज नवी दिल्ली येथील कृषि सहकार व शेतकरी कल्याण विभागाचे अतिरीक्त सचिव डॉ. अशोक दलवाई यांच्या हस्ते करण्यात आले. याप्रसंगी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी होते. याप्रसंगी वेगूला नगरपालीकेचे मुख्य अधिकारी श्री. रामदास कोकरे, संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, संचालक संशोधन डॉ. राजेंद्र पाटील, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके उपस्थित होते. याप्रसंगी विविध विभागांचे विभाग प्रमुख, प्राध्यापक, कर्मचारी आणि विद्यार्थी उपस्थित होते.

उन्नत शेती समृद्ध शेतकरी मोहिमेअंतर्गत शेतकरी गटप्रमुखांचे प्रशिक्षणाचे उद्घाटन संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांचे संयुक्त विद्यमाने उन्नत शेती-समृद्ध शेतकरी मोहिमेअंतर्गत शेतकरी गटप्रमुखांचे प्रशिक्षणाचे उद्घाटन संपन्न झाले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी

डॉ. किरण कोकाटे होते. यावेळी व्यासपीठावर उपविभागीय कृषि अधिकारी श्री. सुधाकर बोराळे, सहयोगी संशोधन संचालक डॉ. विठ्ठलराव शेंडे, कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्राचे व्यवस्थापक डॉ. आनंद सोळंके, तंत्र अधिकारी श्री. अशोक संसारे, श्री. लोखंडे व्यासपीठावर उपस्थित होते. या प्रशिक्षणात तुर, मुग, उडिद आणि सोयाबीन या पिकांवर शास्त्रज्ञांनी गटप्रमुख शेतकऱ्यांना सखोल मार्गदर्शन केले. यावेळी विविध जिल्ह्यामधून गटप्रमुख शेतकरी उपस्थित होते.

जून २०१७

कृषि विद्यापीठात तिसरा आंतरराष्ट्रीय योग दिवस उत्साहात साजरा

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे तिसरा आंतरराष्ट्रीय योग दिवस उत्साहात साजरा करण्यात आला. योग दिवसाच्या पूर्वसंध्येला योगशास्त्रावर कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यशाळेच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ.के.पी. विश्वनाथा होते. प्रमुख पाहुणे म्हणून नाशिक येथील योगविद्या गुरुकुलचे कुलगुरु डॉ. विश्वासराव मंडलीक, दिपक हॉस्पिटलचे मुख्य सल्लागार डॉ. एस.एस. दिपक, डॉ. मंत्री उपस्थित होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर अधिष्ठाता डॉ. भिमराव उल्मेक, संचालक संशोधन डॉ. राजेंद्र पाटील, सहयोगी अधिष्ठाता (निकृषि) डॉ. जे.व्ही. पाटील, कुलसचिव श्री. गणेश घोरपडे, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यार्थी कल्याण अधिकारी प्रा. शरद पाटील उपस्थित होते. आंतरराष्ट्रीय योग दिनानिमित्त कृषि विद्यापीठ आणि सावित्रीबाई फुले माध्यमिक व उच्च माध्यमिक महाविद्यालय आणि प्राथमिक विद्यालय यांचे संयुक्त विद्यमाने योगाचे प्रात्यक्षिक आयोजित

करण्यात आले होते. सकाळी ७ ते ८.३० वा. या वेळेत विद्यापीठाच्या क्रीडा मैदानावर योग प्रात्यक्षिकांचे आयोजन करण्यात आले होते. या योग प्रात्यक्षिकास विद्यार्थी आणि कर्मचा-यांनी उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला.

कृषि विद्यापीठात शिक्षक दिन उत्साहात साजरा

राहुरी येथील महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालयातर्फे बारावी उत्तीर्ण विद्यार्थी व त्यांच्या पालकांसाठी कृषि शिक्षण दिन - मार्गदर्शन व चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कृषि विद्यापीठाचे अधिष्ठाता डॉ. भिमराव उल्मेक होते. यावेळी व्यासपीठावर डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. डी.डी. पवार, विभाग प्रमुख, जीवरसायनशास्त्र विभाग डॉ. राजीव नाईक, विभाग प्रमुख मृद व जलसंधारण विभाग डॉ. रविंद्र बनसोड, डॉ. नरेंद्र फिरके, सहाय्यक कुलसचिव सौ. पाडवी, डॉ. सचिन नलावडे, डॉ. राजेंद्र केंघे उपस्थित होते. यावेळी मोठ्या संख्येने बारावी उत्तीर्ण विद्यार्थी आणि त्यांचे पालक उपस्थित होते.

राज्यपालांचे सचिव श्री. बी. वेणूगोपाल रेड्डी यांची कृषि विद्यापीठास भेट

महाराष्ट्र राज्याच्या राज्यपालांचे सचिव श्री. बी. वेणूगोपाल रेड्डी यांनी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाला सदिच्छा भेट दिली. यावेळी त्यांनी कृषि विद्यापीठाचे कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्र, उद्यानविद्या विभाग, नर्सरी, गो संशोधन व विकास प्रकल्प आणि पाणलोट क्षेत्राला भेट दिली. या प्रसंगी विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा, संचालक विस्तार शिक्षण डॉ.

किरण कोकाटे, ज्वारी पैदासकार डॉ. शरद गडाख, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, तांत्रिक अधिकारी डॉ. सी.एस. पाटील, प्रसारण अधिकारी डॉ. पंडित खर्डे, सहाय्यक नियंत्रक श्री. विश्वासराव जाधव, डॉ. ए. ए. अत्रे, डॉ. आर.डी. बनसोड, डॉ. के.पी. देवळाणकर, डॉ. श्रीकांत कुलकर्णी उपस्थित होते.

जुलै २०१७

कृषि विद्यापीठात वनमहोत्सव आणि कृषि दिन उत्साहात साजरा

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात वनमहोत्सव आणि कृषि दिन उत्साहात साजरा करण्यात आला. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे सहाय्यक महासंचालक डॉ. वेद प्रकाश चहल होते. अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ.के.पी. विश्वनाथा होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, प्रमुख उपस्थितीत भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद-अटारी पुणेचे संचालक डॉ. लाखन सिंग, सौ. चहल, संचालक संशोधन डॉ. राजेंद्र पाटील, श्री. विनायक मनमाडकर, कुलसचिव श्री. गणेश घोरपडे, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, सहयोगी अधिष्ठाता (निकृषि) डॉ. जे.व्ही. पाटील, कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. डी.डी. पवार, हळगांव कृषि महाविद्यालयाचे नोडल ऑफिसर डॉ. व्ही.डी. शेंडे उपस्थित होते. या वृक्ष लागवड कार्यक्रमांमध्ये सर्व विभाग प्रमुख, शास्त्रज्ञ, कर्मचारी आणि विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

चिंचविहिरे गावात शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन

भारतीय कृषि अनुसंधान परीषदेच्या शेतकरी प्रथम प्रकल्पांतर्गत चिंचविहिरे ता. राहुरी या गावात शेतकरी मेळावा आयोजित करण्यात आला होता. कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा अध्यक्षस्थानी होते. प्रमुख पाहुणे म्हणून नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परीषदेचे सहाय्यक महासंचालक (कृषि विस्तार) डॉ. व्ही.पी. चहल उपस्थित होते. प्रमुख उपस्थितीत पुणे येथील अटारीचे संचालक डॉ. लाखन सिंग उपस्थित होते. या प्रसंगी व्यासपीठावर संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, सौ. चहल, चिंचविहिरेच्या सरपंच सौ. शांताताई गिते, शेतकरी प्रथमचे प्रमुख

समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे, तांत्रिक अधिकारी डॉ. सी.एस. पाटील, तालुका कृषि अधिकारी श्री. नामदेव रोकडे, श्री. रायभान गायकवाड, पोलिस पाटील सौ. नरोडेताई, दाडूभाऊ गिते उपस्थित होते.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व आम्मा, नाशिक यांच्यात सेंट्रिय निविष्ठांसाठी सामंजस्य करार संपन्न

सेंट्रिय शेतीतील तांत्रिक समस्या शास्त्रीयदृष्ट्या सोडवाव्यात, शेतकऱ्यांसाठी सेंट्रिय शेती सोपी व्हावी, या दृष्टिकोनातून महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व अग्रीकल्चर मायक्रो ऑरगॅनिझम मॅनुफॅक्चरर अॅण्ड फार्मर्स असोसिएशन (आम्मा), नाशिक यांच्यात सामंजस्य करार झाला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी व्यासपीठावर संचालक संशोधन डॉ. राजेंद्र पाटील, आम्मा संस्थेचे अध्यक्ष डॉ. ज्ञानेश्वर वाघचौरे, वनस्पती रोगशास्त्र व कृषि अनुजीवशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. चिंतामणी देवकर, सहयोगी सशोधन संचालक डॉ. विठ्ठलराव शेंडे, उद्यानविद्या विभाग प्रमुख डॉ. श्रीमंत रणपिसे, किटकशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. साताप्पा खरबडे यावेळी उपस्थित होते.

ग्रंथालय माहितीशास्त्र आणि तंत्रज्ञान राष्ट्रीय परिषदेचे आयोजन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे ग्रंथालय माहितीशास्त्र आणि तंत्रज्ञान या विषयावर दोन दिवसीय राष्ट्रीय परिषदेचे उद्घाटन उत्साहात संपन्न झाले. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून सहाय्यक महासंचालक डॉ. एम.बी. चेट्टी होते. अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा उपस्थित होते. या प्रसंगी व्यासपीठावर भारतीय कृषि

अनुसंधान परिषदेचे माजी सहाय्यक महासंचालक डॉ. सी. देव कुमार, जयशंकर तेलंगाणा राज्य कृषि विद्यापीठाचे ग्रंथपाल डॉ. के. विरअंजनेयूलू, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, विद्यापीठ ग्रंथपाल प्रा. प्रकाश शिंदे, कुलसचिव श्री. गणेश घोरपडे, नियंत्रक श्री. विजय कोते उपस्थित होते. या प्रसंगी मान्यवरांच्या हस्ते ग्रंथालय शास्त्रावरिल विविध प्रकाशनांचे विमोचन करण्यात आले. दोन दिवसीय परिषदेमध्ये ग्रंथालयाचे आधुनिकीकरण, डिजीटायजेशन, डिजीटल ग्रंथालय, ज्ञान व्यवस्थापन इ. विषयांवर संशोधन लेख सादर करण्यात आले. या परिषदेला देशातील १३ राज्यातील कृषि व अकृषि विद्यापीठांच्या ग्रंथालयाचे अधिकारी, पदाधिकारी मोठ्या संख्येने सहभागी झाले होते.

चिंचविहिरे गावात शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन

भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या शेतकरी प्रथम प्रकल्पांतर्गत चिंचविहिरे, ता. राहुरी या गावात शेतकरी मेळावा आयोजित करण्यात आला होता. प्रमुख पाहुणे म्हणून उपमहासंचालक डॉ. ए.के. सिंग उपस्थित होते. या प्रसंगी अध्यक्षस्थानी संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे होते. प्रमुख उपस्थितीत पुणे येथील अटारीचे संचालक डॉ. लाखन सिंग उपस्थित होते. या प्रसंगी व्यासपीठावर चिंचविहिरे गावचे सरपंच श्री. शरद पानसंबळ, शेतकरी प्रथमचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे, श्री. रायभान गायकवाड, पोलिस पाटील सौ. हिराबाई नरोडे, तंटामुक्तीचे अध्यक्ष श्री. दगडूभाऊ गिते, राजू नालकर, कृषि विज्ञान केंद्र, बाभळेश्वरचे कार्यक्रम समन्वयक डॉ. पुरुषोत्तम हेंद्रे उपस्थित होते. या प्रसंगी मान्यवरांच्या हस्ते एकात्मिक

शेती पध्दतीच्या घडीपत्रिकेचे विमोचन करण्यात आले. मान्यवरांच्या हस्ते शेतकऱ्यांना ग्रामप्रिया जातीचे कोबड्यांचे पिल्ले, सायकल कोळपे, कृषिदर्शनी २०१७, मृदा आरोग्य पत्रिका आणि गट प्रमुखांना ओळखपत्रांचे वाटप करण्यात आले. यावेळी मान्यवरांनी शेतकऱ्यांच्या विविध प्रक्षेत्रांना भेटी दिल्या, यात बाजरीची-धनशक्ती, डाळिंब-फुले सुपर भगवा आणि शेततळे. या प्रसंगी चिंचविहिरे गावचे शेतकरी, महिला शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

बिजोत्पादनाची राष्ट्रीय पातळीवरील बारावी वार्षिक आढावा बैठक उत्साहात संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे भारतीय बियाणे शास्त्र संस्था, मऊ, उत्तरप्रदेश यांच्या संयुक्त विद्यमाने बिजोत्पादनाची राष्ट्रीय पातळीवरील बारावी वार्षिक आढावा बैठकीचे उद्घाटन उत्साहात संपन्न झाले. यावेळी अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा होते. या बैठकीला प्रमुख पाहुणे म्हणून नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे सहाय्यक महासंचालक (बियाणे) डॉ. डि. के. यादव उपस्थित होते. यावेळी व्यासपीठावर विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे, संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, मऊ येथील भारतीय बियाणे शास्त्र संस्थेचे संचालक डॉ. दिनेश अग्रवाल, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, माजी संचालक संशोधन (आयएआरआय) डॉ. मालविका ददलांनी, प्रमुख शास्त्रज्ञ (बियाणे) डॉ. मधुकर धोंडे उपस्थित होते. या बैठकीस देशातील बिजोत्पादन केंद्राचे प्रमुख, विद्यापीठातील शास्त्रज्ञ, कर्मचारी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

ऑगस्ट २०१७

सर्वकष बियाणे सुधारणा या विषयावर प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, राष्ट्रीय बियाणे संशोधन आणि प्रशिक्षण केंद्र, भारत सरकार, वाराणसी यांचे संयुक्त विद्यमाने सर्वकष बियाणे सुधारणा या विषयावर पाच दिवसीय प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला होता. या प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी व्यासपीठावर विस्तार शिक्षण संचालक डॉ.

किरण कोकाटे, अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. अशोक फरांदे आणि डॉ. मधुकर धोंडे, प्रमुख शास्त्रज्ञ (बियाणे) उपस्थित होते. या कार्यक्रमासाठी भारतातील वेगवेगळ्या नऊ राज्यातील बियाणे क्षेत्रातील ३० प्रशिक्षणार्थी सहभागी झाले होते. या प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठासह भारतातील इतर विद्यापीठातील तसेच भारतीय कृषि अनुसंधान संस्था तसेच खाजगी क्षेत्रातील तज्ञांचे मार्गदर्शन लाभले.

७१ वा स्वातंत्र्य दिन उत्साहात साजरा

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात ७१ वा भारतीय स्वातंत्र्य दिन उत्साहात साजरा करण्यात आला. यावेळी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांचे हस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले. या प्रसंगी संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, कुलसचिव श्री. गणेश घोरपडे, सहयोगी अधिष्ठाता (पम) डॉ. जे.व्ही. पाटील, सहयोगी अधिष्ठाता (निकृषि) डॉ. राजेंद्र पाटील, डॉ.अ.शि.कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलींद ढोके उपस्थित होते. याप्रसंगी डॉ.अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय, राष्ट्रीय सेवा योजना, राष्ट्रीय छात्र सेना आणि जिल्हा रुग्णालय, अहमदनगर यांच्या संयुक्त विद्यमाने रक्तदान शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. विद्यापीठ परिसरामध्ये कुलगुरुंच्या हस्ते विविध ठिकाणी वृक्षारोपण करण्यात आले. या प्रसंगी विविध विभागांचे विभाग प्रमुख, अधिकारी, शास्त्रज्ञ, विद्यार्थी आणि कर्मचारी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

जागतीक मधुमक्षिका दिनानिमित्त एक दिवसीय कार्यशाळेचे उदघाटन उत्साहात संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील कृषि किटकशास्त्र विभागांतर्गत जागतीक मधुमक्षिका दिनानिमित्त शास्त्रीय पध्दतीने मधुमक्षिका पालन या विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळेचे उदघाटन उत्साहात संपन्न झाले. यावेळी अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. प्रमुख पाहुणे म्हणून बारामती येथील विद्या प्रतिष्ठान जैवतंत्रज्ञान केंद्रातील मधुमक्षिका तज्ञ डॉ. डी.एम वाकळे उपस्थित होते. यावेळी व्यासपीठावर संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, कृषि किटकशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. सातप्पा खरबडे, कृषि विज्ञान केंद्र बारामतीचे डॉ. यु.जी. सहाणे, अधीक्षक कृषि अधिकारी डॉ. पंडीत लोणारे उपस्थित होते. या कार्यशाळेला विविध विभागांचे विभाग प्रमुख, शास्त्रज्ञ, शेतकरी विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

सप्टेंबर २०१७

कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे अॅग्रोटेक फेस्ट २०१७ चे आयोजन

कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे अॅग्रोटेक फेस्ट २०१७ चे आयोजन करण्यात आले होते. या अॅग्रोटेक फेस्टचे उद्घाटन राज्याचे मा. मुख्यमंत्री श्री. देवेंद्रजी फडणवीस यांच्या शुभ हस्ते करण्यात आले. या प्रसंगी राज्याचे अन्न मंत्री व पुणे जिल्ह्याचे पालकमंत्री ना. श्री. गिरीष बापट, राज्याचे सामाजिक न्याय राज्यमंत्री ना. श्री. दिलीप कांबळे, कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा, संचालक डॉ. किरण कोकाटे, डॉ. अशोक फरांदे, डॉ. शरद

गडाख, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, प्राचार्य डॉ. सुनिल मासाळकर उपस्थित होते. ऑग्रोफेस्टमध्ये ७३ पिकांचे १८३ वाणांचे पीक प्रात्याक्षिके, कृषि व पशु प्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी शेतकरी-शास्त्रज्ञ चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. हजारो शेतकऱ्यांनी या ऑग्रोटेक फेस्टला भेट दिली.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे किसान आधार संमेलनातील पशुप्रदर्शन आणि शेतकरी शास्त्रज्ञ चर्चासत्राचे उद्घाटन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन आणि आत्मा, अहमदनगर यांच्या संयुक्त विद्यमाने महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे आयोजित भव्य किसान आधार संमेलनातील पशुप्रदर्शन आणि शेतकरी शास्त्रज्ञ चर्चासत्राचे उद्घाटन ना.श्री. महादेव जानकर यांचे हस्ते झाले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक आणि स्वागत महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी केले. याप्रसंगी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. सुभाष पुरी, आदर्श गाव योजनेचे कार्यकारी अध्यक्ष श्री. पोपटराव पवार, अकोला येथील डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. व्यंकटेश मायंदे, उद्यान विद्या विद्यापीठ, बागलकोटचे कुलगुरु डॉ. डि.एल. माहेश्वर, बागलकोट उद्यान विद्या विद्यापीठाचे संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. वाय.के. कोटीकल, वाल्मीचे संचालक आणि मृद व जलसंधारणाचे आयुक्त डॉ. एच.के. गोसावी, संचालक मृद व जलसंधारण श्री. कैलास मोते, जिल्हा परिषद अहमदनगर कृषि समिती आणि पशुसंवर्धन व दुग्धशाळा सभापती श्री. अजय फटांगरे यावेळी उपस्थित होते. यावेळी विद्यापीठाचे संचालक डॉ. किरण कोकाटे, डॉ. अशोक फरांदे, डॉ. शरद गडाख, कुलसचिव श्री. गणेश घोरपडे, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके उपस्थित होते. याप्रसंगी ना.श्री. महादेव जानकर यांच्या हस्ते पशुप्रदर्शनाचे उद्घाटन करण्यात आले. यावेळी मान्यवरांनी १०० एकर क्षेत्रावरील पीक प्रात्याक्षिकांना भेट दिली. यावेळी प्रगतशील शेतकरी श्री. अडसुरे यांनी त्यांच्या शेतावर अवलंबलेले कृषि विद्यापीठाने विकसीत एकात्मिक शेती पद्धतीचे मॉडेलला मान्यवरांनी भेट दिली. कृषि विद्यापीठ, कृषि विभाग, खाजगी कंपन्यांच्या प्रदर्शनाला यावेळी मान्यवरांनी भेटी दिल्या. या संमेलनाला मोठ्या संख्येने शेतकरी उपस्थित होते.

यू इंडिया मंथन : संकल्प से सिध्दी, उन्नत शेती - समृद्ध शेतकरी, किसान आधार संमेलन २०१७ चे उद्घाटन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, कृषि विभाग महाराष्ट्र शासन व आत्मा, अहमदनगर यांचे सहकार्याने आयोजित न्यू इंडिया मंथन : संकल्प से सिध्दी, उन्नत शेती - समृद्ध शेतकरी, किसान आधार संमेलन २०१७ चे उद्घाटन राज्याचे कृषि व फलोत्पादन मंत्री आणि प्रतिकुलपती, मफुकृवि ना.श्री. पांडुरंग फुंडकर यांचे शुभहस्ते झाले. यावेळी ना. प्रा. राम शिंदे, मंत्री जलसंधारण व राजशिष्टाचार तथा पालकमंत्री अहमदनगर जिल्हा, ना. सौ. शालीनीताई विखे पाटील अध्यक्षा, जिल्हा परिषद अहमदनगर, प्रमुख आतिथी म्हणून उपस्थित होते. अध्यक्षस्थानी विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा उपस्थित होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर खा.श्री. दिलीप गांधी, लोकसभा सदस्य, अहमदनगर, आ.श्री. प्रकाश गजभिये, विधान परिषद सदस्य, आ.श्री. शिवाजीराव कर्डीले विधानसभा सदस्य, राहुरी, श्री. सचिंद्र प्रतापसिंह (भाप्रसे) आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, आ. श्री. भाऊसाहेब कांबळे, श्री. चंद्रशेखर कदम, उपाध्यक्ष, शिर्डी संस्थान, श्री. श्रीपाद छिंदम उपमहापोर, अहमदनगर, श्री. भास्करराव पाटील, कार्यकारी परिषद सदस्य, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे, अधिष्ठाता (कृषि), डॉ. अशोक फरांदे आणि संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते.

कृषि व फलोत्पादन मंत्री ना. श्री. पांडुरंग फुंडकर म्हणाले की, पंतप्रधानांनी केलेला संकल्प २०२२ पर्यंत शेतकऱ्यांचे उत्पन्न दुप्पट या संकल्पाची सिध्दी करण्यासाठी किसान आधार संमेलन, उन्नत शेती-समृद्ध शेतकरीसारखे कार्यक्रम सर्व राज्यांमध्ये होणे गरजेचे आहे. यावेळी कृषि मंत्री ना. श्री. पांडुरंग फुंडकर यांचे हस्ते हवामानाचा अंदाज दर्शविणारे एलअेडी स्क्रिनचे उद्घाटन करण्यात आले. यानंतर मान्यवरांनी उद्यान-विद्या विभाग, पशु प्रदर्शन, १०० एकरावरील पीक प्रात्याक्षिके आणि प्रदर्शनाच्या विविध स्टॉलला भेट दिली. याप्रसंगी माजी मंत्री श्री. लक्ष्मणराव ढोबळे, अॅड. तानाजी धसाळ, अकोला येथील डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. विलास भाले, माजी कुलगुरु डॉ. एस.एस. मगर, डॉ. टी.ए. मोरे, कृषि विभागाचे संचालक श्री. जाधव, प्रल्हाद पोकळे, श्री. इंगळे, श्री. घोलप, श्री. हंडे, कृषि विद्यापीठाचे कुलसचिव श्री. गणेश घोरपडे,

नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके उपस्थित होते. या किसान आधार संमेलनाला अहमदनगर, नाशिक, कोल्हापूर, बीड, औरंगाबाद, जळगांव, सोलापूर अशा विविध जिल्ह्यातून मोठ्या संख्येने शेतकऱ्यांनी उपस्थिती नोंदवली.

किसान आधार संमेलन-२०१७ मध्ये तांत्रिक सत्रांचे आयोजन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात सुरु असलेल्या किसान आधार संमेलन-२०१७ च्या दुसऱ्या दिवसाच्या तांत्रिक सत्रात कोरडवाहू शेती तंत्रज्ञान आणि सेंद्रिय शेती या विषयांवर तज्ञांनी शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले. यामध्ये पहिले सत्र होते कोरडवाहू शेती तंत्रज्ञानाचे. या सत्राचे अध्यक्षस्थानी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. राजाराम देशमुख होते. यावेळी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे, संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, शास्त्रज्ञ व शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. प्रसिध्द हवामान तज्ञ डॉ. रामचंद्र साबळे यांनी हवामान, पाऊस आणि पिकांचे योग्य नियोजन या विषयी मार्गदर्शन केले. महाराष्ट्र डार्लिंग बागायतदार संघाचे माजी अध्यक्ष श्री. प्रभाकर चांदणे आणि प्रगतशील शेतकरी श्री. उदय नानजकर यांनी यावेळी शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले. यावेळी सर्व तज्ञांनी शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांना उत्तरे दिले.

दुसरे सत्र सेंद्रिय शेती या विषयावर होते या सत्राच्या अध्यक्षस्थानी कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोलीचे कुलगुरु डॉ. तपस भट्टाचार्य होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे, अधिष्ठाता (कृषि), डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, प्रगतशील शेतकरी कृषिभूषण श्री. दिलीप रामदास पाटील, कृषिभूषण श्री. विश्वासराव पाटील, श्री. संजय राऊत, श्री. नाना भाऊसाहेब पाटील उपस्थित होते.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे आयोजित किसान आधार संमेलन - २०१७ च्या चर्चासत्र-३ मध्ये सिंचन व जमिन व्यवस्थापनातून शाश्वत उत्पादन आणि एकात्मिक शेती पध्दती या विषयांवर तांत्रिक चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. यां तांत्रिक सत्राच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोलीचे माजी कुलगुरु डॉ. शंकरराव मगर आणि महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे माजी कुलगुरु डॉ. तुकाराम मोरे उपस्थित होते.

याप्रसंगी कार्यकारी परिषद सदस्य आ.श्री. प्रकाश गजभिये, डॉ. भास्करराव पाटील हे उपस्थित होते. सदर तांत्रिक सत्रास प्रमुख वक्ते म्हणून डॉ. दत्तात्रय वने, इंजि. अरुण देशमुख, श्री. ज्ञानेश्वर गायकवाड यांनी शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात संपन्न झालेल्या किसान आधार संमेलन-२०१७ च्या चौथ्या दिवशीच्या तांत्रिक चर्चासत्रात काटेकोर शेती पध्दती आणि कृषि आधारीत जोड धंदे या विषयावर शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन करण्यात आले. काटेकोर शेतीच्या तांत्रिक सत्राचे अध्यक्षीयस्थानी डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोलीचे माजी कुलगुरु डॉ. किसनराव लवांडे होते. कृषि आधारीत जोड धंद्यांच्या अध्यक्षस्थानी बंगलुरु कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. यु.एच. शिवण्णा होते. या प्रसंगी इंजि. एस.बी. डेरे, श्री. मदन चौधरी, श्री. दरंदले, श्री. अंकुश पडवळे यांनी शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले.

याप्रसंगी माजी अधिष्ठाता डॉ. भीमराव उल्मेक, पशुवैद्यकीय महाविद्यालय, परभणीचे डॉ. नितीन मार्कंडेय, मत्स्य विभागाचे माजी सहाय्यक आयुक्त श्री. राजेंद्र डांगरे, भाग्यश्री डेअरीचे कार्यकारी संचालक डॉ. संतोष सहाणे, प्रगतशील शेतकरी श्री. इंगळे यांनी यावेळी शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले. सदर सत्राकरीता श्री. भाऊसाहेब बऱ्हाटे, संचालक, आत्मा व श्री. भास्करराव वरघुडे, अध्यक्ष, राहुरी तालुका संरक्षित शेती संघ, काटेकोर शेती विकास केंद्राचे प्रमुख संशोधक डॉ. एन.एन. फिरके, पशुसंवर्धन व दुग्धशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. यु.वाय. भोईटे, डॉ. बी.बी. खुटाळ, डॉ. आर.जे. देसले उपस्थित होते. या सत्रांना शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

किसान आधार संमेलन - २०१७ चा समारोप संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन व आत्मा, अहमदनगर यांचे सहकार्याने आयोजित किसान आधार संमेलन २०१७ च्या समारोप प्रसंगी ना. श्री. दिपक केसरकर बोलत होते. यावेळी प्रमुख अतिथी म्हणून पुणे येथील महाराष्ट्र कृषि शिक्षण व संशोधन परिषदेचे उपाध्यक्ष ना. डॉ. राम खर्चे उपस्थित होते. कार्यक्रमावे अध्यक्षस्थान कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी भूषविले. या प्रसंगी व्यासपीठावर बंगलोर कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. यु.एच. शिवण्णा, माजी कुलगुरु डॉ. योगेंद्र नेरकर, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे, अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, माजी अधिष्ठाता डॉ. भिमराव उल्मेक, जिल्हा परिषद सदस्य श्री. शिवाजीराजे गाडे, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. पंडित लोणारे, आत्मा अहमदनगरचे प्रकल्प संचालक श्री. भाऊसाहेब बन्हाटे उपस्थित होते. या किसान आधार संमेलनाला अहमदनगर, नाशिक, कोल्हापूर, बीड, औरंगाबाद, उस्मानाबाद, जळगांव, सोलापूर अशा विविध जिल्ह्यातून मोठ्या संख्येने शेतकऱ्यांनी आणि विद्यार्थ्यांनी उपस्थिती नोंदवली.

कृषि संशोधन व विस्तार सल्लागार समिती बैठक रब्बी व उन्हाळी - २०१७ संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने विद्यापीठात रब्बी व उन्हाळी हंगामासाठीची विभागीय कृषि संशोधन व विस्तार सल्लागार समिती बैठक आयोजित करण्यात आली

होती. या बैठकीला ना.श्री. पांडुरंग फुंडकर, मंत्री, कृषि व फलोत्पादन, महाराष्ट्र राज्य आणि प्रतिकुलपती महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी यांची प्रमुख उपस्थिती होती. कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा बैठकीच्या अध्यक्षस्थानी होते. या प्रसंगी व्यासपीठावर आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र शासन, श्री. सचिंद्र प्रताप सिंह, विस्तार शिक्षण संचालकडॉ. किरण कोकाटे, संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, संचालक (फलोत्पादन) श्री. पोकळे, संचालक, विस्तार व प्रशिक्षण श्री. एस.एल. जाधव उपस्थित होते. या बैठकीला कृषि विद्यापीठातील सर्व विभाग प्रमुख, सर्व सहयोगी संशोधन संचालक, पीक विशेषज्ञ, विभागीय कृषि सहसंचालक, विभागीय विस्तार केंद्रांचे विस्तार कृषि विद्यावेत्ता, जिल्हा विस्तार केंद्रांचे प्रभारी अधिकारी, कृषि विद्यापीठातील आणि कृषि विभागाचे अधिकारी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

ऑक्टोबर २०१७

केंद्रिय कृषि सचिवांची विद्यापीठास भेट

भारत सरकारच्या कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे मुख्य सचिव श्री. एस.के. पटनायक यांनी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाला भेट दिली. कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी त्यांचे स्वागत करून विद्यापीठाच्या शिक्षण, संशोधन व विस्तार शिक्षण कार्याची माहिती दिली. श्री. पटनायक यांच्या समवेत सहसचिव श्री. आश्विनी कुमार तसेच सहसंचालक डॉ. पी.एस. नैन उपस्थित होते. यावेळी मान्यवरांनी विद्यापीठाच्या कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्र, इंडो-इस्त्राईल डालिंब प्रकल्प तसेच आंबा, बोर, सिताफळ लागवड, रोपवाटिका, डेअरी प्रकल्प, सुधारित औजारे व पीक प्रात्यक्षिकांना भेटी दिल्या. त्याचप्रमाणे त्यांनी विद्यापीठाने श्री. उत्तम अडसुरे व श्री. चंदकांत अडसुरे या शेतकऱ्यांच्या शेतावर राबविलेले एकात्मिक शेती पध्दतीच्या मॉडेलला भेट देऊन माहिती घेतली.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचा बत्तीसावा पदवीप्रदान समारंभ संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचा बत्तीसावा पदवीप्रदान समारंभ कृषि विद्यापीठात संपन्न झाला. यावेळी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाराष्ट्र राज्याचे महामहिम राज्यपाल तथा कृषि विद्यापीठाचे कुलपती श्री. सी. विद्यासागर राव होते. या प्रसंगी प्रमुख अतिथी म्हणून राज्याचे कृषि व

फलोत्पादन मंत्री तथा कृषि विद्यापीठाचे प्रतिकुलपती ना. श्री. पांडुरंग फुंडकर, जिल्ह्याचे पालकमंत्री व राज्याचे जलसंधारण व राजशिष्टाचार मंत्री ना. प्रा. राम शिंदे, कुलगुरू डॉ. के. पी. विश्वनाथा, अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. अशोक फरांदे, कुलसचिव डॉ. दिलिप पवार, विद्यापीठ कार्यकारी परिषदेचे सदस्य आ. श्री. प्रकाश गजभिये, आ. श्री.भाऊसाहेब कांबळे, डॉ. भास्कर पाटील, डॉ. के.व्ही. प्रसाद, संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख व विद्यापीठ नियंत्रक श्री. विजय कोते उपस्थित होते.

भारतीय अंतराळ संशोधन संस्थेचे (इस्त्रो) अध्यक्ष श्री. ए.एस. किरण कुमार म्हणाले की, तरुण कृषि पदवीधरांमध्ये प्रचंड क्षमता असून त्यांनी आत्मविश्वासाने भविष्यातील कृषि क्षेत्रातील आव्हानांना सामोरे जावे. या पुढील काळात जैव तंत्रज्ञान, कृषि तंत्रज्ञान, अंतराळ तंत्रज्ञान आणि माहिती तंत्रज्ञान यांच्या योग्य समन्वयातून भारतीय शेतीची प्रगती होईल.

राज्याचे राज्यपाल आणि कृषि विद्यापीठाचे कुलपती मा.श्री. चेन्नमनेनी विद्यासागर राव यांच्या शुभहस्ते पदव्या प्रदान करण्यात आल्या. यामध्ये ७३ विद्यार्थ्यांना पीएच. डी., ३४६ विद्यार्थ्यांना पदव्युत्तर पदवी व ३३६५ विद्यार्थ्यांना पदवी असे एकुण ३७८४ पदव्या प्रदान करण्यात आल्या. मा. राज्यपाल श्री. चेन्नमनेनी विद्यासागर राव यांचे शुभहस्ते सन २०१६-१७ मध्ये बी.एस्स.सी (कृषि) पदवीत प्रथम आलेली कु. बोरस्ते आरती आनंदराव, बी.एस्स.सी (उद्यान विद्या) मध्ये प्रथम आलेली कु. औटी पुजा बालु, कृषि अभियांत्रिकी मध्ये प्रथम आलेला श्री. गिरगुणे अशोक दिगांबर

यांना सुवर्णपदक व इतर यशस्वी विद्यार्थ्यांना पदके प्रदान करण्यात आली. यावेळी विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. के. पी. विश्वनाथा यांनी विद्यापीठाचा कृषि शिक्षण, संशोधन व विस्तार शिक्षणाचा अहवाल सादर केला. समारंभाला अहमदनगर जिल्हा परिषदेच्या अध्यक्ष सौ. शालिनीताई विखे पाटील, विद्यापीठाचे विद्या परिषदेचे सदस्य, संशोधन व विस्तार शिक्षण परिषदेचे सदस्य, माजी कुलगुरू डॉ. वाय.एस. नेरकर, डॉ. किसनराव लवांडे, डॉ. एस.एस. मगर, डॉ. टी.ए. मोरे, डॉ. व्ही.एम. पवार, डॉ. व्ही.एम. मायंदे, आदर्श ग्राम योजनेचे कार्याध्यक्ष श्री. पोपटराव पवार, श्री साई संस्थानचे उपाध्यक्ष श्री. चंद्रशेखर कदम, सभापती, कृषि, जिल्हा परिषद अहमदनगर श्री. अजय फटांगरे, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, मान्यवर, पत्रकार, सहयोगी अधिष्ठाता, विभाग प्रमुख, अधिकारी, शास्त्रज्ञ, प्रगतीशील शेतकरी, विद्यार्थी व विद्यार्थिनी मोठया संख्येने उपस्थित होते.

निर्यातक्षम डाळिंब उत्पादन या विषयावरील एक दिवसीय कार्यशाळा संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, कृषि विज्ञान केंद्र, मोहोळ, कोठारी अँग्रीटेक प्रा. लि., मोहोळ आणि श्री. सेंद्रिय शेतकरी गट, दहिगाव, ता. माळशिरस यांचे सयुक्त विद्यमाने एक दिवसीय निर्यातक्षम डाळिंब उत्पादक कार्यशाळा रत्नतारा मंगल कार्यालय, दहिगाव ता. माळशिरस येथे आयोजित करण्यात आली होती. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर सहयोगी संशोधन संचालक, गणेशखिंड डॉ. विनय सुपे, प्रकल्प संचालक आत्मा, सोलापूर श्री. विजय बरबडे, उपविभागीय कृषि अधिकारी, सोलापूर श्री. पी. डी. पाटील, प्रगतशील शेतकरी, श्रीगोंदा श्री. रमेश हिरवे, प्रमुख कृषि विद्यावेत्ता, कोठारी अँग्रीटेक प्रा. लि. श्री. रमाकांत गोळे, तालुका कृषि अधिकारी, माळशिरस श्री. राहुल जितकर आणि कार्यक्रम समन्वयक कृषि विज्ञान केंद्र, मोहोळ डॉ. दिनेश नांदे आदी मान्यवर उपस्थित होते. याप्रसंगी श्री. विजय बरबडे, श्री. रमेश हिरवे, डॉ. विनय सुपे यांनी मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमासाठी पंचक्रोषितील व जिल्ह्याबाहोरूनही बहुसंख्येने शेतकरी उपस्थित होते.

कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथे कृषि तंत्रज्ञान महोत्सवाचे उद्घाटन संपन्न

कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथे महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ व महाराष्ट्र शासनाचा कृषि विभाग यांचे संयुक्त विद्यमाने कृषि तंत्रज्ञान महोत्सवाचे दिनांक १२-१४ ऑक्टोबर, २०१७ या कालावधीत आयोजित करण्यात आला. या महोत्सवास कोल्हापूरचे जिल्हाधिकारी मा.श्री. अविनाश सुभेदार प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थानी होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे, संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. गजानन खोत व कृषि विभागाचे सह संचालक श्री. महावीर जंगटे उपस्थित होते.

नोव्हेंबर २०१७

राष्ट्रीय जमीन आरोग्य पत्रिका अभियानांतर्गत प्रशिक्षण वर्ग संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने राष्ट्रीय जमीन आरोग्य पत्रिका अभियानांतर्गत उपलब्ध नत्र, गंधक व बोरॉन घटकांची विश्लेषण पध्दती या विषयावर तीन दिवसीय प्रशिक्षण वर्गाचे आयोजन करण्यात आले आहे. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख होते. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी श्री. पंडित लोणारे उपस्थित होते. याप्रसंगी मृदविज्ञान व कृषि रसायनशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. अशोक कडलग, उद्यानविद्या विभाग प्रमुख डॉ. श्रीमंत रणपिसे, जिल्हा मृद सर्वेक्षण अधिकारी श्री. बाळासाहेब नितनवरे उपस्थित होते.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात उद्यानविद्या विभागांतर्गत प्रशिक्षण वर्गाचे उद्घाटन कार्यक्रम संपन्न

उद्यानविद्या विभाग, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे कोरडवाहू फळपिकांचा विकास आणि उत्पादन वाढीसाठी आधुनिक तंत्रज्ञान यासाठीच्या २१ दिवसांच्या प्रशिक्षण वर्गाचे उद्घाटन संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख यांचे शुभहस्ते झाले. याप्रसंगी व्यासपीठावर कृषि शिक्षण विभागाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. राजेंद्र पाटील, प्रगत तंत्रज्ञान प्रशिक्षण केंद्राचे संचालक

व प्रमुख उद्यानविद्या विभाग डॉ. अशोक कडलग तसेच प्रशिक्षणासाठी नेमलेल्या विविध समित्यांचे अध्यक्ष डॉ. भारत गरड, डॉ. मधुकर भालेकर, प्रा. दत्तात्रय जगताप, डॉ. विनायक जोशी व डॉ. श्रीकांत कुलकर्णी तसेच उद्यानविद्या विभागातील कर्मचारी व आलेले प्रशिक्षणार्थी उपस्थित होते. सदर प्रशिक्षण भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली संचलीत प्रगत तंत्रज्ञान प्रशिक्षण केंद्र अंतर्गत असून या प्रशिक्षणासाठी महाराष्ट्र, गुजरात, मध्यप्रदेश, राजस्थान या चार राज्यातून २१ प्रशिक्षणार्थीनी सहभाग घेतला आहे.

मृद विज्ञान व कृषि रसायनशास्त्र विभागात प्रशिक्षण वर्गाचे उद्घाटन कार्यक्रम संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि कृषि विभाग महाराष्ट्र शासन यांचे संयुक्त विद्यमाने "जमिनीतील उपलब्ध नत्र, गंधक व बोरॉन घटकांची विश्लेषण पध्दती" या विषयावर तीन दिवसांचे प्रशिक्षण कार्यक्रम मृद विज्ञान व कृषि रसायनशास्त्र विभागात आयोजित करण्यात आलेला होता. प्रशिक्षण वर्गाचे उद्घाटन संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे यांचे शुभहस्ते झाले. याप्रसंगी व्यासपीठावर मृद विज्ञान व कृषि रसायनशास्त्र विभागाचे विभाग प्रमुख डॉ. अशोक कडलग, तालुका कृषि अधिकारी, अहमदनगर श्री. बाळासाहेब नितनवरे उपस्थित होते. या प्रसंगी मृद विज्ञान शास्त्र विभागातील सर्व प्राध्यापक, पदव्युत्तर विद्यार्थी व महाराष्ट्रातील १७ जिल्ह्यातील ३० विश्लेषक अधिकारी उपस्थित होते.

अभियांत्रिकी महाविद्यालयाच्या सुवर्ण जयंती वर्षानिमित्त कार्यक्रम संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथील डॉ. आण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी व तंत्रज्ञान महाविद्यालय आणि कृषि अभियांत्रिकी माजी विद्यार्थी संघटना यांच्या संयुक्त विद्यमाने अभियांत्रिकी महाविद्यालयाच्या सुवर्ण जयंती वर्षानिमित्त व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. प्रमुख पाहुणे म्हणून युनायटेड किंग्डम येथील लॉगबोरॉग विद्यापीठाचे शास्त्रज्ञ डॉ. इयान स्मॉट होते. अध्यक्षीय स्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा उपस्थित होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर सौ. वानेसा स्मॉट, सहयोगी अधिष्ठाता (पम) डॉ. जगन्नाथ पाटील, कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. डी.डी. पवार, सहयोगी अधिष्ठाता (निकुशि) डॉ. राजेंद्र पाटील, नियंत्रक श्री. विजय कोते, सोनई कृषि महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. हरी मोरे, विभाग प्रमुख डॉ. सुनिल गोरंटीवार, कृषि अभियांत्रिकी माजी विद्यार्थी संघटना अध्यक्ष डॉ. एम.जी. शिंदे उपस्थित होते. या कार्यक्रमास अधिकारी, शास्त्रज्ञ, विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

महात्मा फुलेचा स्मृतीदिनाचा कार्यक्रम संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात महात्मा फुलेचा स्मृतीदिना निमित्त कार्यक्रमात प्रमुख पाहुणे म्हणून ८४ व्या अखिल भारतीय मराठी साहित्ये संमेलनाचे अध्यक्ष आणि सकाळचे संपादक संचालक श्री. उत्तम कांबळे होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संचालक विस्तार शिक्षण डॉ.किरण कोकाटे होते. या प्रसंगी व्यासपीठावर संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, वनस्पती

शास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. रावसाहेब भारुड, उद्यानविद्या विभाग प्रमुख डॉ. श्रीमंत रणपिसे, नियोजन अधिकारी डॉ. नवले, क्रिडा अधिकारी प्रा. दिलीप गायकवाड उपस्थित होते. याप्रसंगी विविध विभागांचे विभाग प्रमुख, अधिकारी, कर्मचारी, विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

शेतकरी प्रथम कार्यक्रमातर्गत मत्स्य बीज वाटप

भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम कार्यक्रमातर्गत चिंचविहीरे आणि कनगर गावातील शेततळेधारक शेतकऱ्यांना मत्स्य बीज वाटपाचा कार्यक्रम संपन्न झाला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे उपस्थित होते. यावेळी व्यासपीठावर संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, नियंत्रक श्री. विजय कोते, कृषि विद्या विभाग प्रमुख डॉ. मधुकर धोंडे, विस्तार शिक्षण विभाग प्रमुख डॉ. मिलिंद अहिरे, शेतकरी प्रथम कार्यक्रमाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे, आत्मा प्रकल्प उपसंचालक श्री. जगताप, श्री. गवळी, तालुका कृषि अधिकारी श्री. रोकडे, सरपंच श्री. शरदभाऊ पानसंबळ, उपसरपंच श्री. संतोष पवार, शेतकरी शास्त्रज्ञ मंच अध्यक्ष श्री. भास्करराव वरघुडे, माजी सरपंच श्री. दगडुभाऊ गिते, तंटामुक्ती अध्यक्ष श्री. सुधीर झांबरे, ग्रामपंचायत सदस्य श्री. राजु नालकर, माजी सहाय्यक आयुक्त श्री. राजेंद्र डांगरे, कृषि अधिकारी श्री. रायभान गायकवाड उपस्थित होते. यावेळी मान्यवरांच्या हस्ते मत्स्य बीजाचे वाटप करण्यात आले. याप्रसंगी श्री. दिलीप नालकर यांच्या शेततळ्यात मान्यवरांच्या हस्ते मत्स्य बीज सोडण्यात आले. या कार्यक्रमास शेतकरी आणि महिला शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

डिसेंबर २०१७

मागोवा-२०१७ कार्यक्रम उत्साहात संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचा मागोवा-२०१७ आणि छायाचित्र प्रदर्शन या कार्यक्रमाचे उदघाटन नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे उपमहासंचालक (शिक्षण) डॉ. एन.एस. राठोर यांचे हस्ते संपन्न झाले. या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी भुषविले. याप्रसंगी पद्मचुत्तर महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. जगन्नाथ पाटील, निम्नस्तर कृषि शिक्षणाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. राजेंद्र

पाटील, कृषि महाविद्यालय, पुणेचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, उद्यानविद्या महाविद्यालय, पुणेचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. सुनिल मासाळकर, कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूरचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. गजानन खोत, कृषि महाविद्यालय, धुळेचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. अशोक मुसमाडे, कृषि महाविद्यालय कराडचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. साताप्पा खरबडे आणि कृषि महाविद्यालय नंदुरबारचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रकाश तुरबतमठ उपस्थित होते.

यावेळी विद्यापीठामधील दहा जिल्ह्यातील शिक्षण, संशोधन, विस्तार, विकासकामे, कार्यासंदर्भातील छायाचित्र प्रदर्शनाचे प्रमुख पाहुण्यांच्या शुभहस्ते उद्घाटन करण्यात आले. या प्रसंगी विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे यांनी स्वागत, प्रास्ताविक आणि सन २०१७ चा विस्तार शिक्षणाचा आढावा सादर केला. अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. अशोक फरांदे यांनी शिक्षणाचा आढावा, संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख यांनी संशोधनाचा आढावा, कुलसचिव श्री. दिलीप पवार यांनी प्रशासनाचा आढावा, नियंत्रक श्री. विजय कोते यांनी वित्त विभागाचा आढावा आणि विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके यांनी विकास कामांचा आढावा सादर केला.

या निमित्ताने विद्यापीठाचे लोकप्रिय प्रकाशन 'कृषिदर्शनी २०१८' चे मान्यवरांच्या हस्ते विमोचन करण्यात आले. या प्रसंगी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कृषि मार्गदर्शिका कॅलेंडर-२०१८, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ उपलब्धी- २०१७ या प्रकाशनाचे विमोचन करण्यात आले. यावेळी कृषिदर्शनी मोबाईल अॅप लाँच करण्यात आले. या कार्यक्रमास विद्यापीठाच्या

कार्यक्षेत्रातील दहा जिल्ह्यातील अधिकारी, शास्त्रज्ञ, कर्मचारी आणि विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

जानेवारी २०१८

पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर शासकीय कृषि महाविद्यालयाचे मुख्यमंत्र्यांच्या शुभहस्ते भूमिपुजन

हाळगांव येथील पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर शासकीय कृषि महाविद्यालयाच्या इमारत बांधकाम प्रकल्पाचे भूमिपुजन महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री ना. देवेंद्रजी फडणवीस यांच्या शुभहस्ते झाले. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थानी राज्याचे जलसंधारन व राजशिष्टाचार मंत्री ना. प्रा. राम शिंदे होते. यावेळी व्यासपीठावर राज्याचे कृषि व पणन राज्य मंत्री ना. श्री. सदाभाऊ खोत, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा, खा. श्री. दिलीप गांधी, आ. श्री. शिवाजीराव कर्डिले, नाशिकचे विभागीय आयुक्त श्री. महेश झगडे, जिल्हाधिकारी श्री. अभय महाजन, कृषि विद्यापीठाचे संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, कुलसचिव डॉ. दिलीप पवार, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके, हळगांव कृषि महाविद्यालयाचे नोडल ऑफिसर डॉ. विठ्ठलराव शेंडे उपस्थित होते. याप्रसंगी मा. मुख्यमंत्र्यांच्या हस्ते पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर शासकीय कृषि महाविद्यालयाच्या इमारत बांधकामाचे भूमिपुजन आणि कोनशीलेचे अनावरण करण्यात आले. या कार्यक्रमास परीसरातील जिल्हा परिषद, पंचायत समिती, ग्रामपंचायतचे सरपंच, सदस्य, पदाधिकारी, कृषि विभागाचे अधिकारी, कृषि विद्यापीठाचे अधिकारी, शास्त्रज्ञ तसेच शेतकरी व महिला मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

कृषि विद्यापीठात आविष्कार -२०१७ संशोधन महोत्सव संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी आणि तंत्रज्ञान महाविद्यालयामध्ये आंतर महाविद्यालय आविष्कार -२०१७ संशोधन महोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले होते. या आविष्कार -२०१७ चे उद्घाटन महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख यांच्या हस्ते झाले. याप्रसंगी नियंत्रक श्री. विजय

कोते, जलसिंचन व निचरा अभियांत्रिकी विभाग प्रमुख डॉ. सुनिल गोरंटीवार, विद्यार्थी परिषदेचे उपाध्यक्ष डॉ. आर.एम. नाईक, विद्यार्थी कल्याण अधिकारी प्रा. शरद पाटील, डॉ. अतुल अत्रे, प्रसारण अधिकारी डॉ. पंडित खर्डे यावेळी उपस्थित होते. या आविष्कार-२०१७ संशोधन स्पर्धेत महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या कार्यक्षेत्रातील कृषि महाविद्यालयांच्या १०४ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. ही संशोधन स्पर्धा एकूण सहा विभागात विभागली गेली होती. यात पहिला विभाग मानवता, भाषा आणि कला, दुसरा विभाग वाणिज्य व्यवस्थापन आणि विधी, तिसरा विभाग विज्ञान, चौथा विभाग कृषि व पशुसंवर्धन, पाचवा विभाग अभियांत्रिकी आणि तंत्रज्ञान, सहावा विभाग औषधे आणि फार्मसी या सहा विभागातून पदव्युत्तरचे प्रत्येकी दोन आणि पदविचे प्रत्येकी दोन असे एकूण २४ विद्यार्थ्यांची निवड करण्यात आली. निवड झालेले विद्यार्थी हे जानेवारी २०१८ मध्ये महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात होणाऱ्या आंतर विद्यापीठ स्पर्धेत सहभागी होतील.

अंतर विद्यापीठ संशोधन स्पर्धा आविष्कार-२०१७ चे उद्घाटन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे राज्यस्तरीय १२ वी महाराष्ट्र राज्य अंतर विद्यापीठ संशोधन स्पर्धा आविष्कार-२०१७ चे उद्घाटन उत्साहात संपन्न झाले. उद्घाटन प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून बिहार येथील नालंदा विद्यापीठाचे कुलपती पद्मभूषण डॉ. विजय पी. भटकर होते. अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा उपस्थित होते. यावेळी व्यासपीठावर गडचिरोली येथील गोंडवाना विद्यापीठाचे प्रभारी कुलगुरु डॉ. चंद्रशेखर भुसारी, संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, अधिष्ठाता

डॉ. अशोक फरांदे, संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, अविष्कारचे समन्वयक निरीक्षक डॉ. प्रमोद पाबरेकर, वित्त समिती समन्वयक श्री. विवेक साठे, सहयोगी अधिष्ठाता (पम) डॉ. जगन्नाथ पाटील, नियंत्रक श्री. विजय कोते, कुलसचिव डॉ. दिलीप पवार, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलिंद ढोके उपस्थित होते.

याप्रसंगी अविष्कार-२०१७ माहिती पुस्तिकेचे मान्यवरांच्या हस्ते विमोचन करण्यात आले. यावेळी प्रमुख पाहुण्यांच्या हस्ते संशोधन स्पर्धेचे उद्घाटन करण्यात आले. अविष्कार-२०१७ संशोधन स्पर्धेमध्ये राज्यातील कृषि व अकृषि असे एकूण २० विद्यापीठांचे ६०० विद्यार्थ्यांनी विविध संशोधन प्रकल्प सादर केले. स्पर्धेतील संशोधन प्रकल्पांचे मुल्यमापन परराज्यातून ३६ तज्ञ परीवेक्षक करत आहेत. या संशोधन स्पर्धेमध्ये विविध विभागात विद्यार्थ्यांनी त्यांचे संशोधन प्रकल्प सादर केले. यामध्ये पहिला विभाग मानवता, भाषा आणि कला, दुसरा विभाग वाणिज्य, व्यवस्थापन आणि विधी, तिसरा विभाग विज्ञान, चौथा विभाग कृषि व पशुसंवर्धन, पाचवा विभाग अभियांत्रिकी आणि तंत्रज्ञान, सहावा विभाग औषधे आणि फार्मसी या सहा विभागातून पदवी, पदव्युत्तर, पीएच.डी आणि शिक्षक आपले संशोधन प्रकल्प सादर केले. याप्रसंगी राजभवनातील निरीक्षक श्री. ईश्वर मोहरले, श्री. प्रशांत गावंडे, सौ. अनिता रविकुमार, श्री. श्रीकांत पाटील, सर्व कृषि महाविद्यालयांचे सहयोगी अधिष्ठाता, विभाग प्रमुख, शास्त्रज्ञ, कर्मचारी, विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे राज्यस्तरीय १२ वी महाराष्ट्र राज्य अंतर विद्यापीठ संशोधन स्पर्धा आविष्कार-२०१७ चा समारोप

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे राज्यस्तरीय १२ वी महाराष्ट्र राज्य अंतर विद्यापीठ संशोधन स्पर्धा आविष्कार-२०१७ चा समारोप झाला. समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे उपमहासंचालक (उद्यानविद्या आणि पीक शास्त्र) डॉ. ए.के. सिंग होते. अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी व्यासपीठावर गडचिरोली येथील गोंडवाना विद्यापीठाचे प्रभारी कुलगुरु डॉ. चंद्रशेखर भुसारी, संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, अविष्कारचे समन्वयक निरीक्षक डॉ. प्रमोद

पात्रेकर, पुणे येथील फुलोत्पादन संचालनालयाचे संचालक आणि विद्यापीठ कार्यकारी परिषद सदस्य डॉ. के.व्ही. प्रसाद, वित्त समिती समन्वयक डॉ. विवेक साठे, सहयोगी अधिष्ठाता (पम) डॉ. जगन्नाथ पाटील, सहयोगी अधिष्ठाता (निकुशि) डॉ. राजेंद्र पाटील, कुलसचिव डॉ. दिलीप पवार उपस्थित होते.

या संशोधन स्पर्धेमध्ये सहा विषयात ६०० विद्यार्थ्यांनी आपले संशोधन प्रकल्प सादर केले. या सहा विषयात पदवी, पदव्युत्तर, पीएचडी आणि शिक्षक या विभागांमध्ये प्रत्येकी प्रथम आणि द्वितीय पारितोषीके देण्यात आले. एकुण ४८ वैयक्तिक पारितोषीके देण्यात आली. सर्वसाधारण विजेतेपद मुंबई विद्यापीठ, मुंबई यांनी पटकावले तर सर्वसाधारण उपविजेतेपद सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ यांनी पटकावले. प्रत्येक विषयात एक फिरता चषक देण्यात आला. यामध्ये मानवता, भाषा आणि कला विभागात- मुंबई विद्यापीठ, वाणिज्य, व्यवस्थापन आणि विधी विभागात- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, विज्ञान विभागात- मुंबई विद्यापीठ, कृषि व पशुसंवर्धन विभागात- विभागुन डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला, महाराष्ट्र पशुसंवर्धन आणि मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपुर, संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ आणि उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव, अभियांत्रिकी आणि तंत्रज्ञान विभागात- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ आणि औषधे आणि फार्मसी विभागात- मुंबई विद्यापीठ. याप्रसंगी राजभवनातील निरीक्षक श्री. ईश्वर मोहरले, श्री. प्रशांत गावंडे, सौ. अनिता रविकुमार, श्री. श्रीकांत पाटील, विविध विभागांचे विभाग प्रमुख, शास्त्रज्ञ, कर्मचारी, विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

रब्बी पिके तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिके, शेतकरी मेळावा, शिवार फेरी आणि चर्चासत्राचे आयोजन संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ व कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन यांच्या संयुक्त विद्यमाने ज्वारी सुधार प्रकल्प येथे रब्बी पिके तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिके, शेतकरी मेळावा, शिवार फेरी आणि चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून हैद्राबाद येथील इक्रिसॅटचे महासंचालक डॉ. डेव्हीड बर्गविन्सन उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी व्यासपीठावर इक्रिसॅट, हैद्राबादचे

संशोधन संचालक डॉ. सुहास वाणी, कार्यकारी परिषद सदस्य डॉ. बी.आर. पाटील, संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, अधिष्ठाता डॉ. अशोक फरांदे, सिताफळ महासंघाचे अध्यक्ष श्री. घनशाम गड्डानी, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी श्री. पंडित लोणारे, प्रकल्प संचालक आत्मा श्री. भाऊसाहेब बन्हाटे, कुलसचिव डॉ. दिलीप पवार उपस्थित होते. याप्रसंगी रब्बी पिकांचे कृषि प्रदर्शन भरविण्यात आले होते. या व्यतिरिक्त विद्यापीठाच्या प्रक्षेत्रावर रब्बी पिकांच्या विविध वाणांच्या प्रात्यक्षिकांचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी आयोजित कृषि प्रदर्शनाचा लाभ शेतकऱ्यांनी घेतला. या प्रसंगी कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता, सहयोगी संशोधन संचालक, शास्त्रज्ञ, कृषि विभागाचे अधिकारी, शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते. या कार्यक्रमास तीन हजारच्या वर शेतकऱ्यांनी सहभाग नोंदविला.

शेतकरी प्रथम प्रकल्पाच्या शेतकऱ्यांचा अभ्यास दौरा

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राबवीत असलेल्या नवी दिल्लीच्या भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचा शेतकरी प्रथम प्रकल्पांतर्गत वाटेफळ, राळेगण सिध्दी आणि हिवरे बाजार या ठिकाणी अभ्यास दौऱ्याचे आयोजन करण्यात आले होते. राहुरी तालुक्यातील चिंचविहिरे आणि कणगर गावातील तीस शेतकरी आणि महिला या अभ्यास दौऱ्यात सहभागी झाले होते. कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा आणि संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख यांच्या शुभहस्ते या दौऱ्याला प्रारंभ झाला. सुरुवातीला प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे यांनी या अभ्यास दौऱ्याविषयी माहिती दिली. कुलगुरु डॉ. विश्वनाथा म्हणाले की, अशा अभ्यास दौऱ्यातून शेतकऱ्यांना नवीन प्रयोग त्याचप्रमाणे इतर शेतकऱ्यांच्या अनुभवाचा लाभ होणार आहे. संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख यांनी सर्व शेतकऱ्यांना यावेळी शुभेच्छा दिल्या. या अभ्यास दौऱ्यात शेतकऱ्यांनी नगर तालुक्यातील वाटेफळ गावातील श्री. रविंद्र अमृते यांच्या शेततळ्याला भेट दिली. शेततळ्यातील मत्स्यशेतीतून आर्थिक फायदा कसा होतो तसेच मत्स्यपालन व त्याचे खाद्य व्यवस्थापन, मार्केटिंग या बाबतचे आपले अनुभव सांगितले. यानंतर राळेगण सिध्दी येथील भेटीत मीडिया सेंट्रला भेट दिली. या ठिकाणी समाजसेवक श्री. अण्णा हजारे यांच्या प्रयत्नातून या गावच्या विकासाची यशोगाथा समजली. यानंतर आदर्श गांव योजनेचे कार्याध्यक्ष श्री. पोपटराव पवार यांच्या प्रयत्नातून हिवरे बाजार येथे झालेल्या पाणलोट क्षेत्र विकासाची माहिती मिळाली.

कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे ६९ वा भारतीय प्रजासत्ताक दिन साजरा

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी येथे ६९ वा भारतीय प्रजासत्ताक दिन साजरा झाला. याप्रसंगी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांचे हस्ते ध्वजारोहन करण्यात आले. या कार्यक्रमास अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, सहयोगी अधिष्ठाता (निकृषि) डॉ. राजेंद्र पाटील, कुलसचिव आणि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. दिलीप पवार, नियंत्रक विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता मिलिंद ढोके, विविध विभागांचे विभाग प्रमुख, शास्त्रज्ञ, प्राध्यापक, कर्मचारी आणि विद्यार्थी उपस्थित होते. यावेळी प्रजासत्ताक दिनाचे औचित्य साधून पदव्युत्तर महाविद्यालय, डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय आणि जिल्हा रुग्णालय, अहमदनगर यांच्या संयुक्त विद्यमाने राष्ट्रीय सेवा योजना व राष्ट्रीय छात्र सेना अंतर्गत रक्तदान शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रसंगी कुलगुरुंच्या हस्ते विविध बांधकामांचे उद्घाटन करण्यात आले.

कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे कार्यशाळा संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली व भारतीय किटकशास्त्र सोसायटी यांच्या संयुक्त विद्यमाने कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील डॉ. शिरनामे सभागृहात धान्याची सुरक्षित साठवण व संरक्षण या विषयी दोन दिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली होती. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर भारतीय किटकशास्त्र सोसायटीचे मुख्य सचिव डॉ.

व्ही.व्ही. राममूर्ती, भारतीय किड नियंत्रण सोसायटीचे श्री. राजु परुळकर, तामिळनाडू कृषि विद्यापीठाच्या प्रसिध्दी विभागाचे संचालक डॉ. एस. मोहन, भारतीय कृषि अनुसंधान संस्थेच्या किटकशास्त्र विभागाच्या प्रमुख डॉ. चित्रा श्रीवास्तव, पुणे कृषि महाविद्यालयाचे प्राचार्य व सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. प्रमोद रसाळ, कराड कृषि महाविद्यालयाचे प्राचार्य व सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. सातप्पा खरबडे तसेच महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या किटकशास्त्र विभागाचे प्रमुख डॉ. उत्तम होले उपस्थित होते. कार्यक्रमास शेतकरी, कृषि शास्त्रज्ञ, कृषि अधिकारी, विद्यार्थी तसेच संबंधीत श्रेत्रातील उद्योग प्रतिनीधी उपस्थित होते.

पब्लीक बायसिकल शेअरिंग सर्व्हिसचा शुभारंभ

कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे स्मार्ट सिटी अंतर्गत पब्लीक बायसिकल शेअरिंग सर्व्हिस या सेवेचा उद्घाटन समारंभ पुण्यातील शिवाजीनगर विधानसभा मतदार संघाचे आमदार श्री. विजय काळे यांचे शुभहस्ते पार पडला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर पुणे स्मार्ट सिटीचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी श्री. राजेंद्र जगताप, राष्ट्रीय पुष्पोत्पादन संचालनालयाचे संचालक डॉ. के.व्ही. प्रसाद, पुणे कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता व प्राचार्य डॉ. प्रमोद रसाळ व झूम कार्सचे श्री. अगम गर्ग उपस्थित होते.

फेब्रुवारी २०१८

शेतकरी प्रथम प्रकल्पाच्या शेतकऱ्यांचा सह्याद्री अॅग्रोला अभ्यास दौरा

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राबवत असलेल्या नवी दिल्लीच्या भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या शेतकरी प्रथम प्रकल्पातील शेतकऱ्यांनी नाशिक जिल्ह्यातील मोहाडी येथील सह्याद्री अॅग्रो शेतकरी उत्पादक कंपनीला भेट दिली. शेतकरी प्रथम प्रकल्पातील चिंचविहिरे व कणगर गावातील ३० शेतकरी व महिलांचा या अभ्यास दौऱ्यामध्ये समावेश होता. सुमारे ६००० शेतकरी या सह्याद्री अॅग्रो शेतकरी उत्पादक कंपनीला जोडले गेले आहेत. द्राक्ष निर्यातीमध्ये संपूर्ण देशात ही कंपनी अव्वल असून या ठिकाणी स्वच्छ व रेसीड्युमुक्त द्राक्षांची काढणी, ग्रेडिंग व पॅकिंग केली जाते. निर्यातीसाठी आवश्यक असणारे सर्व अन्न सुरक्षेचे नियम, अटी, दर्जा सांभाळून द्राक्षाची

निर्यात केली जाते. या शिवाय या कंपनीमध्ये टोमॅटो, आंबा, केळी, डाळिंब व सर्व प्रकारचा फळ भाजीपाला यांची प्रक्रिया व पॅकिंगची दौऱ्यातील शेतकऱ्यांनी पहाणी केली. या अभ्यास दौऱ्यात उमराळे, ता. दिंडोरी येथील वरुण अॅग्रो अन्न प्रक्रिया कंपनीला भेट दिली. या ठिकाणी अद्ययावत तंत्रज्ञानाद्वारे टोमॅटो, पपई, आंब्याची प्रक्रिया केली जाते. हा अभ्यास दौरा प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे यांच्या मार्गदर्शनाखाली आणि सहसमन्वयक डॉ. सचिन सदाफळ, प्रकल्पाचे वरिष्ठ संशोधक श्री. विजय शेडगे आणि सहाय्यक श्री. किरण मगर व श्री. अमोल गायकवाड यांच्या सहकार्याने यशस्वी केला.

श्री छत्रपती शिवाजी महाराजांची जयंती साजरी

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात श्री छत्रपती शिवाजी महाराजांची जयंती उत्साहात साजरी करण्यात आली. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून शिवशाहीर डॉ. विजय तनपुरे होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थानी संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख उपस्थित होते. या प्रसंगी व्यासपीठावर सहयोगी अधिष्ठाता (निकृशि) डॉ. राजेंद्र पाटील, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलींद ढोके, उपकुलसचिव श्री. विश्वास जाधव, विद्यार्थी कल्याण अधिकारी प्रा. शरद पाटील उपस्थित होते. शिव जयंतीच्या निमित्ताने डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी आणि तंत्रज्ञान महाविद्यालयाच्या ४५ विद्यार्थ्यांनी शिवनेरी वरून १३० किलो मीटर पायी चालून शिवज्योत आणली. या शिवज्योतीची पुजा मान्यवरांच्या हस्ते करण्यात आली. विद्यापीठ परिसरात या शिवज्योतीची भव्य मिरवणूक काढण्यात आली.

सिताफळाचा संकरीत वाण-फुले जानकी प्रसारीत

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठातील उद्यानविद्या विभागांतर्गत असणाऱ्या अखिल भारतीय समन्वीत कोरडवाहू फळे संशोधन प्रकल्पाने गेल्या २५ वर्षांच्या प्रयत्नातून अॅनोना अॅटीमोया व अॅनोना स्वॅमोसा या दोन भिन्न प्रजातीच्या संकरातून फुले जानकी हा सिताफळाचा संकरीत वाण विकसीत केला असून डॉ. वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठात मे, २०१७ रोजी झालेल्या चारही कृषि विद्यापीठांच्या संयुक्त कृषि संशोधन समिती आढावा बैठकीत या वाणास मान्यता देण्यात आली असून महाराष्ट्रातील कोरडवाहू भागातील सिताफळ लागवडीसाठी शिफारस करण्यात आली आहे.

सदरचा वाण हा फळांचे अधिक उत्पादन देणारा (२० ते २३ किलो प्रति झाड), फळांचा रंग आकर्षक हिरवा असून एकसारखा मोठा आकार (३५० ते ४०० ग्रॅम), गराचे जास्त प्रमाण (५८ ते ६०%), बियांचे कमी प्रमाण तसेच पिठ्या ढेकूण व फळांवरील व पानांवरील ठिपके या रोगांना कमी प्रमाणात बळी पडतो. अशा वैशिष्ट्यपूर्ण गुणधर्मांमुळे या वाणास राष्ट्रीय स्तरावर अनंतपूर (आंध्रप्रदेश) येथे फेब्रुवारी, २०१८ मध्ये झालेल्या कोरडवाहू फळ पिकांच्या २२ व्या गट बैठकीत देशातील कोरडवाहू भागात लागवडीसाठी मान्यता देण्यात आली आहे.

कृषि महाविद्यालय, कराड येथे शेतकरी मेळाव्याचे आयोजन

राहुरी कृषि विद्यापीठांतर्गत सुरु असलेल्या कृषि महाविद्यालय, कराड येथे शेतकरी मेळावा, शिवार फेरी व कृषि प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन कृषि राज्यमंत्री ना. सदाभाऊ खोत यांच्या हस्ते झाले. याप्रसंगी माजी मंत्री लक्ष्मण ढोबळे, राहुरी कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा, कृषि सहसंचालक महावीर जंगटे, प्रांताधिकारी हिंमत खराडे, निवासी नायब तहसीलदार अजित कुन्हाडे, कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. साताप्पा खरबडे, उपविभागीय कृषि अधिकारी प्रभाकर पाटील, तालुका कृषि अधिकारी दत्तात्रय खरात, सिनेट प्रतिनीधी तुषार पवार, डॉ. प्रमोद रसाळ, निर्मला पत्रावल, प्रकाश पाटील उपस्थित होते.

यावेळी कृषि महाविद्यालयाचे विद्यार्थी, विद्यार्थिनी, प्राध्यापक व शेतकरी उपस्थित होते.

कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे येथे कृषि यांत्रिकी दिवस साजरा

भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली, कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे, कृषि महाविद्यालय, धुळे, अखिल भारतीय समन्वीत कृषि अवजारे संशोधन प्रकल्प, मफुकृवि, राहुरी व आत्मा, कृषि विभाग, धुळे यांचे संयुक्त विद्यमाने कृषि यांत्रिकी दिवस-२०१८ कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे येथे साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे उद्घाटन मंत्री, पर्यटन व रोजगारहमी, महाराष्ट्र शासन ना. जयकुमारजी रावल, यांच्या हस्ते झाले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख होते. यावेळी व्यासपीठावर सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, धुळे डॉ. अशोक मुसमाडे, सहयोगी अधिष्ठाता कृषि महाविद्यालय, नंदुरबार डॉ. प्रकाश तुरबतमठ, प्रमुख शास्त्रज्ञ, कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे डॉ. पी.पी. पाटील, कार्यक्रम संचालक, आत्मा, धुळे श्री. बी.एन. पाटील, उपविभागीय कृषि अधिकारी श्री. पी.एम. सोनवणे, प्रमुख संशोधक, अखिल भारतीय समन्वीत संशोधन प्रकल्प, मफुकृवि, राहुरी प्रा. तुळशीदास बास्टेवाड उपस्थित होते.

कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे येथे कृषि तंत्रज्ञान महोत्सव २०१७-१८ संपन्न

कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे, कृषि महाविद्यालय, धुळे, व राष्ट्रीय केमिकल अॅण्ड फर्टीलाइझर्स लि. यांचे संयुक्त विद्यमाने कृषि तंत्रज्ञान महोत्सव २०१७-१८ कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे येथे आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, धुळे डॉ. ए.एम. मुसमाडे होते. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून आर.सी.एफचे विभागीय मॅनेजर श्री. विजयकुमार सोनवणे व विभागीय कृषि अधिकारी,

धुळे श्री. पी.एम. सोनवणे हे होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर विभागीय विस्तार केंद्राचे कृषि विस्तार विद्यावेत्ता डॉ. एम.एस. महाजन, कार्यक्रम समन्वयक, कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे डॉ. पी.पी. पाटील, अ.भा.स. संशोधन प्रकल्प, कृषि अवजारे, मफुकृवि, राहुरी प्रा. तुळशीदास बास्टेवाड, कापुस पैदासकार, जळगांव डॉ. संजीव पाटील, प्रगतीशील शेतकरी श्री. विजय ठाकरे, शेतकरी शास्त्रज्ञ मंच अध्यक्ष, कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे श्री. श्रीराम पाटील उपस्थित होते. यावेळी कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे, कृषि महाविद्यालय धुळे येथील सर्व शास्त्रज्ञ, प्राध्यापक, शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

मार्च २०१८

कृषि विद्यापीठात जागतिक महिला दिन उत्साहात साजरा

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात दिनांक ८ मार्च, २०१८ रोजी जागतिक महिला दिन उत्साहात साजरा करण्यात आला. यानिमित्त विद्यापीठाच्या डॉ. आण्णासाहेब शिंदे सभागृहात प्रसिध्द वैद्य डॉ. रामदास आव्हाड यांचे 'आपले आरोग्य आपल्या हातात' या विषयावर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे होते. यावेळी व्यासपीठावर संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, पदव्युत्तर महाविद्यायाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. जे.व्ही. पाटील, राहुरीचे नायब तहसीलदार श्री. अण्णासाहेब डमाळे, विद्यार्थी कल्याण अधिकारी प्रा. शरद पाटील, वैद्यकीय अधिकारी डॉ. वैशाली हिले, प्रा. सौ. ममता पटवर्धन, प्रा. दिलीप गायकवाड उपस्थित होते. या कार्यक्रमाला सौ. सुनिता कोकाटे, डॉ. सौ. आव्हाड, महिला आणि विद्यार्थींनी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

शेतकरी प्रथम प्रकल्पाचा अभ्यास दौरा संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राबवित असलेल्या नवी दिल्लीच्या भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या शेतकरी प्रथम प्रकल्पाच्या शेतकऱ्यांचा कृषि विज्ञान केंद्र, बारामती येथे अभ्यास दौरा आयोजित करण्यात आला होता. विद्यापीठाचे विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे यांच्या शुभहस्ते या दौऱ्याला प्रारंभ झाला. प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे यांनी अभ्यास दौऱ्याविषयी माहिती दिली. यावेळी शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन करतांना डॉ. कोकाटे यांनी अशा अभ्यास दौऱ्यातून शेतकऱ्यांना नवनवीन तंत्रज्ञान

शिकायला मिळेल अशी अपेक्षा व्यक्त केली. कृषि विज्ञान केंद्र, बारामती येथील विविध प्रकल्पांना भेटी देऊन शेतकऱ्यांनी तंत्रज्ञान अवगत केले. यामध्ये विविध पीक प्रात्यक्षिके तसेच भाजीपाल्याचे सेंटर ऑफ एक्सलन्स, माती परिक्षण प्रयोगशाळा, जैविक खतांची प्रयोगशाळा, मधुमक्षिकापालन, मत्स्यबीज केंद्र या प्रकल्पांना भेटी देऊन माहिती घेतली. तसेच आधुनिक डेअरी व्यवस्थापन, शेळीपालन, कुक्कुटपालन, जनावरांसाठी सायलेजमधून खाद्य निर्मिती, रोपवाटीका, कृषि यांत्रिकीकरण याविषयी माहिती घेतली.

कृषि विद्यापीठ कर्मचारी क्रीडा स्पर्धा संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात दोन दिवसीय दुसऱ्या कर्मचारी क्रीडा स्पर्धेचे उद्घाटन कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांचे हस्ते झाले. यावेळी व्यासपीठावर विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे, कुलसचिव डॉ. दिलीप पवार, नियंत्रक श्री. विजय कोते, धुळे कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. अशोक मुसमाडे, प्रशासनाचे उपकुलसचिव श्री. विश्वास जाधव, विद्यार्थी कल्याण अधिकारी प्रा. शरद पाटील उपस्थित होते.

क्रीडा स्पर्धेचा बक्षीस वितरण कार्यक्रम कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांचे शुभहस्ते पार पडला. यावेळी विविध क्रीडा प्रकारातील विजेते व उपविजेते खेळाडूंना बक्षीस वितरण करण्यात आले. राहुरी विभागाने सर्वसाधारण विजेतेपद पटकाविले. यावेळी कुलसचिव डॉ. दिलीप पवार, निम्नस्तर शिक्षणाचे सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. राजेंद्र पाटील, विभाग प्रमुख डॉ. रावसाहेब भारुड, डॉ. आर.एम. नाईक, श्री. विश्वास जाधव, डॉ. अतुल अत्रे उपस्थित होते.

शेतकरी प्रथम प्रकल्पाचा डाळिंब प्रशिक्षण कार्यक्रम संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राबवत असलेल्या नवी दिल्लीस्थित भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या शेतकरी प्रथम प्रकल्पांतर्गत राहुरी तालुक्यातील कणगर येथे डाळिंब उत्पादन तंत्रज्ञान या विषयावर प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. अध्यक्षस्थानी जिल्हा परिषदेचे सदस्य श्री. भास्करराव गाढे होते. यावेळी प्रगतिशील शेतकरी श्री. भास्करराव वरघुडे, प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे, विद्यापीठ तज्ञ डॉ. अनिल दुरगुडे, डॉ. अशोक वाळुंज आणि प्रा. मंजाबापू गावडे उपस्थित होते. प्रशिक्षण कार्यक्रमाला कणगर व चिंचविहिरे गावांतील ५० डाळिंब उत्पादक शेतकरी उपस्थित होते.

शेतकऱ्यांनी घेतला कृषि उन्नत मेळाव्याच्या प्रक्षेपणाचा लाभ

भारतीय कृषि संशोधन संस्था, नवी दिल्ली येथे आयोजित "कृषि उन्नती मेळावा-२०१८" च्या उद्घाटन कार्यक्रमप्रसंगी आदरणीय पंतप्रधान श्री. नरेंद्र मोदी यांनी संपूर्ण देशातील शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन केले. या मार्गदर्शनाचे थेट प्रक्षेपण शेतकऱ्यांना पाहता यावे यासाठी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी आणि आत्मा, अहमदनगर यांच्या संयुक्त विद्यमाने डॉ. नानासाहेब पवार सभागृहात शेतकरी प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. या प्रसंगी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा, खा. श्री. दिलीप गांधी, खा. श्री. सदाशिव लोखंडे, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे, अधिष्ठाता (कृषि) डॉ. अशोक फरांदे, संशोधन संचालक डॉ. शरद गडाख, कुलसचिव डॉ. दिलीप पवार, नियंत्रक श्री. विजय कोते, विद्यापीठ अभियंता श्री. मिलींद

ढोके, सहयोगी अधिष्ठाता डॉ. राजेंद्र पाटील, कृषिभूषण श्री. सुरसिंग पवार, डॉ. दत्तात्रय वने, राहुरी तालुक्याचे भाजपचे अध्यक्ष श्री. विक्रम तांबे, श्री. आसाराम दुस, आत्माचे प्रकल्प संचालक श्री. भाऊसाहेब बन्हाटे, हवामान तज्ञ डॉ. बी.एन. शिंदे उपस्थित होते. सुमारे ७०० शेतकऱ्यांनी माननीय पंतप्रधान यांच्या भाषणाचा आणि प्रशिक्षणाचा लाभ घेतला. कार्यक्रमाला शेतकऱ्यांबरोबर विद्यापीठाचे विभाग प्रमुख, शास्त्रज्ञ, कर्मचारी व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

शेतकरी प्रथम प्रकल्पाचा परसबागेतील कुक्कुटपालन प्रशिक्षणाचा कार्यक्रम संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ राबवत असलेल्या भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या शेतकरी प्रथम कार्यक्रमांतर्गत १३० महिला व शेतकऱ्यांनी परसबागेतील कुक्कुटपालन प्रशिक्षणाचा लाभ घेतला. राहुरी तालुक्यातील चिंचविहिरे येथे आयोजित या प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्रगतीशील शेतकरी श्री. संजय कदम होते. याप्रसंगी प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे, श्री. भास्कर वरघुडे, कामगार पोलिस पाटील सौ. हिराबाई नरोडे, तज्ञ डॉ. भास्कर सोमनाथ, डॉ. रविंद्र निमसे आणि प्रा. सुनिल अडांगळे उपस्थित होते. प्रशिक्षण कार्यक्रमाला चिंचविहिरे व कणगर गावातील महिला, मजूर व शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

कृषि विद्यापीठात कृषि विज्ञान केंद्रांच्या कार्यशाळेचे उद्घाटन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात कृषि विज्ञान केंद्रांच्या कार्यशाळेचे उद्घाटन कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांनी केले. यावेळी व्यासपीठावर

पुणेच्या अटारीचे संचालक डॉ. लाखन सिंग, विस्तार शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे आणि हैद्राबादच्या अटारीचे माजी प्रमुख शास्त्रज्ञ डॉ. राजिंदर रेड्डी उपस्थित होते. कार्यक्रमप्रसंगी धुळे कृषि विज्ञान केंद्राने तयार केलेल्या भेंडीवरील एकात्मिक कीड व्यवस्थापन या घडीपत्रिकेचे मान्यवरांच्या हस्ते प्रकाशन करण्यात आले. या दोन दिवसीय कार्यशाळेसाठी कृषि विज्ञान केंद्राचे १२४ शास्त्रज्ञ तसेच विभाग प्रमुख उपस्थित होते.

कृषि विद्यापीठात तिफन-२०१८ स्पर्धेचे उद्घाटन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात सोसायटी ऑफ ऑटोमोटीव्ह इंजिनियर्स इंडिया यांच्या सहकार्याने आयोजित तिफन-२०१८ या स्पर्धेचे उद्घाटन कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांचे हस्ते झाले. यावेळी व्यासपीठावर संचालक डॉ. किरण कोकाटे, डॉ. अशोक फरांदे, डॉ. शरद गडाख, कुलसचिव डॉ. दिलीप पवार, जॉन डियरचे जनरल मॅनेजर श्री. कृष्णनाथ पाटील, एसएईचे डॉ. कमल व्होरा, श्री. वेकंट, श्री. नीलकांत दिक्षित उपस्थित होते. कार्यक्रमासाठी विभाग प्रमुख डॉ. मधुकर धोंडे, डॉ. रविंद्र बनसोड, प्रसारण अधिकारी डॉ. पंडित खर्डे आणि विद्यार्थी उपस्थित होते.

शेतकरी प्रथम प्रकल्पांतर्गत किफायतशीर शेळीपालन तंत्रज्ञान या विषयावर प्रशिक्षण वर्ग संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या शेतकरी प्रथम प्रकल्पांतील किफायतशीर शेळीपालन तंत्रज्ञान या विषयावर प्रशिक्षण वर्ग संपन्न झाला. प्रशिक्षणाच्या अध्यक्षस्थानी विद्यापीठाचे विस्तार

शिक्षण संचालक डॉ. किरण कोकाटे होते. यावेळी प्रकल्पाचे प्रमुख समन्वयक डॉ. पंडित खर्डे, शास्त्रज्ञ डॉ. संजय मंडकमाले, कृषी तंत्रज्ञान माहिती केंद्र व्यवस्थापक डॉ. कल्याण देवळणकर, चिंचविहिरेचे श्री. शरद पानसंबळ, ग्रामपंचायत सदस्य श्री. राजु नालकर, तंटा मुक्तीचे माजी अध्यक्ष श्री. दगडुभाऊ गिते आणि कृषि अधिकारी श्री. रायभान गायकवाड उपस्थित होते. चिंचविहिरे आणि कणगर गावातील ४० शेळीपालक शेतकरी व महिला उपस्थित होत्या.

कृषि विद्यापीठात कृषि विज्ञान केंद्रांच्या तीन दिवसीय वार्षिक विभागीय कार्यशाळेचे उद्घाटन

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ आणि अटारी, पुणे विभाग-८ यांचे संयुक्त विद्यमाने गुजरात, गोवा आणि महाराष्ट्र या तीन राज्यातील कृषि विज्ञान केंद्रांची तीन दिवसीय वार्षिक विभागीय कार्यशाळेचे महात्मा फुले कृषि विद्यापीठात आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी अध्यक्षस्थानी कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा होते. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे उपमहासंचालक (कृषि विस्तार) डॉ. ए. के. सिंग उपस्थित होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे, नवी दिल्ली येथील भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेचे सहाय्यक महासंचालक (कृषि विस्तार) डॉ. व्ही.पी. चहल, संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, अटारी पुणेचे संचालक डॉ. लारखन सिंग आणि अटारीचे माजी संचालक डॉ. एस. प्रभुकुमार उपस्थित होते. यावेळी मान्यवरांच्या हस्ते विविध प्रकाशनांचे विमोचन करण्यात आले.

पुणे कृषि महाविद्यालयात रब्बी कृषि महोत्सव-२०१८ चे उद्घाटन संपन्न

कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे दि. १० मार्च, २०१८ रोजी मा. मंत्री, कृषि व फलोत्पादन, महाराष्ट्र राज्य ना. पांडुरंगजी फुडकर, यांचे शुभ हस्ते व मा. मंत्री, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग, महाराष्ट्र राज्य ना. सुभाषजी देशमुख, यांचे प्रमुख उपस्थितीत रब्बी कृषि महोत्सव-२०१८ चे उद्घाटन करणेत आले. या उद्घाटन कार्यक्रम प्रसंगी महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा, संचालक, आत्मा, कृषि आयुक्तालय, पुणेचे श्री. सुभाष खेमनर, संचालक विस्तार शिक्षण, डॉ. किरण कोकाटे, संचालक संशोधन डॉ. शरद गडाख, विभागीय कृषि सहसंचालक, पुणे श्री. विजयकुमार

इंगळे, सहयोगी अधिष्ठाता व प्राचार्य डॉ. प्रमोद रसाळ, जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी, पुणे श्री. बाळासाहेब पलघडमल, प्राचार्य, उद्यानविद्या महाविद्यालय, पुणे डॉ. सुनिल मासाळकर, कुलसचिव, डॉ. दिलीप पवार, व प्रकल्प संचालक (आत्मा), पुणे श्री. कुडंलीक कारखिले इ. मान्यवर उपस्थित होते. दि. १० ते १३ मार्च दरम्यान होणाऱ्या या महोत्सवादरम्यान शेतकरी बाधवांना तृणधान्ये, कडधान्ये, तेलबिया, वैरणीची पीके तसेच नगदी पीके यामधील विविध १८ पिकांचे ५१ वाण, २३ भाजीपाला पिकांचे ३३ वाण, ३३ फुल पिकांचे ५१ वाण, व्हर्टीकल गार्डन, हरीतगृहामधील जरबेरा, गुलाब, कार्नेशन, काकडी, ढोबळी मिरची, लेट्युस यांची प्रत्यक्ष लागवड केलेली पीक प्रात्यक्षिके, भारतीय व विदेशी गोवंशाच्या विविध जाती, फुले त्रिवेणी गाय, म्हशीच्या जाती व कृषि यंत्रे-अवजारे अशा विद्यापीठांमध्ये संशोधीत अनेक बाबी एकाच ठिकाणी पाहण्यास मिळाल्या.

पुणे कृषि महाविद्यालयात अळिंबी शास्त्रज्ञ व उत्पादकांची संयुक्त कार्यशाळा संपन्न

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या सुवर्ण महोत्सवी वर्षाचे औचित्य साधून सदरील कार्यशाळा पुणे कृषि महाविद्यालयांतर्गत अखिल भारतीय समन्वयीत अळिंबी संशोधन केंद्र व अळिंबी संशोधन संचालनालय, चंबाघाट, सोलन, हिमाचलप्रदेश यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित करण्यात आली होती. या कार्यशाळेचे उद्घाटन चंबाघाट, सोलन, हिमाचलप्रदेश येथील अळिंबी संशोधन संचालनालयाचे संचालक डॉ. व्ही.पी. शर्मा यांनी केले. याप्रसंगी कृषि महाविद्यालयाचे सहयोगी अधिष्ठाता व प्राचार्य डॉ. प्रमोद रसाळ, भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेच्या अळिंबी संशोधन सल्लागार समितीचे सदस्य असणारे प्रगतशील अळिंबी उत्पादक शेतकरी श्री रामदास शिंदे, डॉ. श्वेत कमल, डॉ. सतिश कुमार व डॉ. अनुपम भार हे चंबाघाट, सोलन येथील अळिंबी शास्त्रज्ञ व डॉ. अनिल गायकवाड, डॉ. अशोक जाधव व डॉ. विकास भालेराव हे पुण्यातील अळिंबी शास्त्रज्ञ उपस्थित होते.

या कार्यशाळेत अळिंबी उत्पादनाची सद्य परिस्थितीत, समस्या व उपाय आणि पुढील दिशा याबाबत चर्चा करण्यात आली. कार्यशाळेमध्ये महाराष्ट्राच्या १८ जिल्ह्यातील ८० अळिंबी उत्पादक शेतकरी सहभागी झाले होते.

६. पारितोषिके/पुरस्कार

कुलगुरु डॉ.के.पी.विश्वनाथा यांचा मा. मुख्यमंत्री यांच्या हस्ते सन्मान

अनुगामी लोकराज्य महाभियान (अनुमोल), पुणे विभाग आयोजित सारथ्य समाजाचे विकास मेळाव्यात राज्याचे मुख्यमंत्री मा. श्री. देवेंद्र फडणवीस यांच्या हस्ते महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांच्या कृषि क्षेत्रातील योगदानाबद्दल गौरविण्यात आले आहे. याप्रसंगी मा. श्री. डॉ. राजेंद्रसिंहजी, जलपुरुष, मा. सौ. मुक्ता टिळक, महापौर, पुणे मनपा, मा. श्री. नितीन (अप्पा) काळजे, महापौर, पिं.चि. मनपा उपस्थित होते.

कुलगुरु डॉ.के.पी.विश्वनाथा जीवन गौरव पुरस्काराने सन्मानित

भुवणेश्वर येथील केंद्रीय गोड्यापाण्यातील मत्स्य शेती अनुसंधान संस्था आणि सोसायटी ऑफ कृषि विज्ञान, मत्स्यशेतीतज्ञ संघटन यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित राष्ट्रीय परिषदेमध्ये महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के. पी. विश्वनाथा यांना वनस्पती शास्त्रात उत्कृष्ट कामगिरी केल्याबद्दल जीवन गौरव पुरस्कार देऊन गौरविण्यात आले आहे. याप्रसंगी पद्मश्री डॉ. अजय परिदा, संचालक इंस्टीट्यूट ऑफ लाईफ सायन्स, डॉ. नंद लाल, कुलगुरु श्री.श्री. विद्यापीठ, कटक, डॉ. डब्ल्यू.एस. धिलॉन, सहाय्यक महासंचालक, उद्यानविद्या, भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली उपस्थित होते.

कुलगुरु डॉ.के.पी.विश्वनाथा आयफ्लोरा एक्सलन्स पुरस्काराने सन्मानित

पुणे येथे इंडियन फ्लावर अँड प्लँट इंडस्ट्री एक्सलन्स आयोजित राष्ट्रीय परिषदेमध्ये महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांना मानाचा समजला जाणारा आयफ्लोरा एक्सलन्स पुरस्कार देऊन गौरविण्यात आले आहे. याप्रसंगी वाफीसिल्फा इटरटेनमेंटचे संचालक श्री. तलिस रिझवी आणि मिडीया टुडे समुहाचे कार्यकारी संचालक श्री. एम.बी. नकवी उपस्थित होते. पुण्यात झालेल्या देशातील सर्वात मोठा हरित उद्योग प्रदर्शनात हा पुरस्कार कुलगुरु डॉ. के.पी. विश्वनाथा यांना त्यांनी जागतीक पुष्पोत्पादनात दिलेल्या योगदानाबद्दल प्रदान करण्यात आला.

संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण कोकाटे फेलो ऑफ इंटरनॅशनल सोसायटी ऑफ नोनी सायन्स पुरस्काराने सन्मानित

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाचे संचालक विस्तार शिक्षण डॉ. किरण दत्तात्रय कोकाटे यांना प्रतिष्ठेचा समजला जाणारा फेलो ऑफ इंटरनॅशनल सोसायटी ऑफ नोनी सायन्स पुरस्काराने गौरविण्यात आले. कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे झालेल्या इंटरनॅशनल सोसायटी ऑफ नोनी सायन्स यांच्या वार्षिक बैठकीत सोसायटीचे अध्यक्ष डॉ. किर्ती सिंग आणि सचिव डॉ. के.व्ही. पीटर यांच्या हस्ते प्रशस्तिपत्र देऊन गौरविण्यात आले.

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या चारा पीके संशोधन प्रकल्पाचा उत्कृष्ट संशोधन प्रकल्प म्हणून राष्ट्रीय पातळीवर गौरव

बंगलोर येथे आयोजित आखिल भारतीय समन्वित चारा पीके संशोधन व उपयोगिता प्रकल्प योजनेच्या रब्बी हंगाम २०१७ च्या बैठकीमध्ये महात्मा फुले कृषि विद्यापीठाच्या चारा पीके संशोधन व उपयोगिता प्रकल्पास

उत्कृष्ट संशोधन कार्याबद्दल प्रशस्ती पत्र देऊन गौरवण्यात आले. हा पुरस्कार व डॉ. आय.एस. सोलंकी ए.डी.जी (एफ.एफ.सि.), डॉ. ए.के. राय, प्रकल्प समन्वयक, झांसी यांचे हस्ते देण्यात आला.

हा प्रकल्प १९७१ मध्ये सुरु झाला असून या प्रकल्पांतर्गत आतापर्यंत राज्य पातळीवर चारा पिकांचे ७ वाण प्रसारित झाले आहेत. त्यामध्ये ज्वार-रुचिरा, चवळी-श्वेता, हायब्रीड नेपियर-फुले यशवंत व फुले गुणवंत, स्टायलो-फुले क्रांती, मार्वेल-मार्वेल ०६-४० व फुले गोवर्धन तसेच देश पातळीवर ८ वाण प्रसारित झाले आहेत. त्या मध्ये मका-आफ्रिकन टॉल, बाजरी-जायंट बाजरा, लसून घास- आर.एल.-८८, ओट- फुले हरिता व फुले सुरभी, हायब्रीड नेपियर- फुले जयवंत, मार्वेल- फुले मार्वेल-१, मद्रास अंजन-फुले मद्रास अंजन-१ या प्रकल्पांतर्गत आतापर्यंत शेतकऱ्यांसाठी कृषिविद्येच्या ३२ व पीक संरक्षणासाठी १२ शिफारशी देण्यात आलेल्या आहेत.

७. मनुष्यबळ

७.१ कार्यकारी अधिकारी

१.	कुलपती	मा.श्री.विद्यासागर राव	३० ऑगस्ट, २०१४ ते आजपर्यंत
२.	प्रतिकुलपती	मा.श्री. पांडुरंगजी फुंडकर	८ जुलै, २०१६ ते ३१ मे २०१८
		मा. श्री. चंद्रकांत दादा पाटील	१ जून, २०१८ ते आजपर्यंत
३.	कुलगुरु	मा. डॉ. के.पी. विश्वनाथा	३१ डिसेंबर, २०१५ ते आजपर्यंत

७.२ कार्यकारी परिषद सदस्य, मफुकृवि, राहुरी (दि. १ एप्रिल, २०१७ ते ३१ मार्च, २०१८)

अ.क्र.	संवर्ग	मा. सदस्यांचे नाव	पत्ता	कालावधी
१	पदसिध्द अध्यक्ष	कुलगुरु	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	-
२	पदसिध्द सदस्य	कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे यांचेकडून नामनिर्देशित कृषि संचालक (नि.व.गु.नि.)	कृषि आयुक्तालय, मध्यवर्ती इमारत, पुणे-४११ ००१	-
३	पदसिध्द सदस्य	पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन यांचेकडून नामनिर्देशित प्रादेशिक पशुसंवर्धन सहसंचालक	जनावरांचा दवाखाना, अशोक स्तंभाजवळ, नाशिक - ४२२ ००१	-
४	पदसिध्द सदस्य	फलोत्पादन संचालक, महाराष्ट्र राज्य	अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचे कार्यालयाजवळ, नरवीर तानाजी मार्ग, शिवाजीनगर, पुणे-४११ ००५	-
५	पदसिध्द सदस्य	मुख्य वनसंरक्षक (प्रादेशिक)	जुना मुंबई-आग्रा रोड, त्र्यंबक नाका, नाशिक-४२२ ००२	-
६	पदसिध्द सदस्य	दुग्धव्यवसाय विकास आयुक्त, महाराष्ट्र शासन यांचेकडून नामनिर्देशित प्रादेशिक दुग्धव्यवसाय विकास अधिकारी, नाशिक विभाग	शासकीय दुध योजना आवार, त्र्यंबक रोड, नाशिक -४२२००२	-
७	पदसिध्द सदस्य	मत्स्यव्यवसाय आयुक्त, महाराष्ट्र शासन यांचेकडून नामनिर्देशित प्रादेशिक उपआयुक्त मत्स्यव्यवसाय	जुनी शासकीय अश्विन बॅरेक क्र.१३, महसुल आयुक्त कार्यालयाजवळ, आयएसपी जवळ, नाशिक रोड-४२२ ००१	-
८	नामनिर्देशित सदस्य	संचालक, विस्तार शिक्षण	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	दि. २३/०७/२०१५ ते २२/०७/२०१७
९	नामनिर्देशित सदस्य	अधिष्ठाता (कृषि)	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	दि. २३/०७/२०१५ ते २२/०७/२०१७ आणि दि. ०१/०९/२०१७ ते ३१/८/२०१९
१०	नामनिर्देशित सदस्य	संचालक, संशोधन	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	दि. ०१/०९/२०१७ ते ३१/०८/२०१९

११	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद यांचे प्रतिनिधी	डॉ. के. व्ही. प्रसाद संचालक	पुष्पविज्ञान अनुसंधान निर्देशालय, कृषि महाविद्यालय, पुणे - ४११ ००५	दि. १५/३/२०१७ ते १४/०३/२०२०
१२	नामवंत कृषि वैज्ञानिक	डॉ. भास्कर रूस्तमराव पाटील	शाहुनगर, खामगांव रोड, चिखली, जि. बुलढाणा	दि. ११/०८/२०१६ ते १०/०८/२०१९
१३	महाराष्ट्र विधानपरिषद प्रतिनिधी (एकूण०२)	मा.आ.श्री. प्रकाश गजभिये	साईप्रभू अपार्टमेंट, रवी नगर चौक, नागपूर - ४४० ००४	दि. ०५/१०/२०१५ ते ०६/०६/२०२०
१४		रिक्त	-	-
१५	महाराष्ट्र विधानसभा प्रतिनिधी (एकूण ०३)	मा.आ. श्री. शिवाजीराव कर्डिले	मु.पो.बु-हाणनगर, ता.जि.अहमदनगर	दि. २१/१२/२०१५ ते विधानसभेचे सदस्य असेपर्यंत
१६		मा.आ.श्री. भाऊसाहेब कांबळे	गोंधवणी, वार्ड नं. ०१, श्रीरामपूर, जि.अहमदनगर - ४१३ ७०९	दि. २१/१२/२०१५ ते विधानसभेचे सदस्य असेपर्यंत
१७		मा.आ.श्री. राहुल जगताप	मु.पो. पिंपळगांव पिसा, ता.श्रीगोंदा, जि.अहमदनगर - ४१३ ७०३	दि. २१/१२/२०१५ ते विधानसभेचे सदस्य असेपर्यंत
१८	प्रगतशील शेतकरी	श्री. भाऊसाहेब वाकचौरे	साई अर्पण बंगला, साई श्रद्धा हौसिंग सोसायटीजवळ, साईबाबा भक्त निवासामागे, मु.पो.शिर्डी,ता.राहाता, जि.अहमदनगर पिन. ४२३ १०९	दि. ०४/०९/२०१४ ते ०३/०९/२०१७
१९		श्री. प्रकाश शामराव पाटील	अध्यक्ष, माळशिरस तालुका काँग्रेस (आय), अकलूज, जि.सोलापूर	दि. २२/०८/२०१४ ते २१/०८/२०१७
२०		श्री. तुषार बाळासाहेब पवार	मु.पो.बेलवडे हवेली, ता.कराड, जि.सातारा - ४१५ १०९	दि. ३०/०८/२०१४ ते २९/०७/२०१७ दि. ०८/०२/२०१८ ते ०७/०२/२०२१
२१		रिक्त	-	-
२२		रिक्त	-	-
२३	जिल्हा परिषदेच्या कृषि समितीचे सभापती (एकूण ०२)	रिक्त	-	-
२४		रिक्त	-	-
२५	कृषि उद्योजक	अॅड श्री. कृष्णाजी दशरथ यादव	मु.पो.इंदापूर, जि.पुणे	दि. ०४/०९/२०१४ ते ०३/०९/२०१७
२६	पदसिध्द सदस्य सचिव	कुलसचिव	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	-
२७	निमंत्रित	नियंत्रक	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी	-

७.३ विद्या परिषद सदस्य (दि. १/४/२०१७ ते ३१/०३/२०१८)

अ.क्र.	संवर्ग	मा. सदस्यांचे नाव	पत्ता
१	अध्यक्ष	कुलगुरु	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
२	पदसिध्द सदस्य	संचालक विस्तार शिक्षण	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
३	पदसिध्द सदस्य	संचालक शिक्षण	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
४	पदसिध्द सदस्य	संचालक संशोधन	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
५	पदसिध्द सदस्य	अधिष्ठाता (कृषि)	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
६	पदसिध्द सदस्य	अधिष्ठाता (कृषि अभियांत्रिकी)	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
७	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता	पदव्युत्तर महाविद्यालय, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
८	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता	डॉ. अ.शिं.कृ.अ. व तं. महाविद्यालय, म.फु.कृ.वि., राहुरी
९	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता	निम्न कृषि शिक्षण, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
१०	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता	कृषि महाविद्यालय, पुणे
११	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता	कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर
१२	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता	कृषि महाविद्यालय, धुळे
१३	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता	कृषि महाविद्यालय, नंदुरबार
१४	पदसिध्द सदस्य	सहयोगी अधिष्ठाता	कृषि महाविद्यालय, कराड
१५	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, कृषि विद्या विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
१६	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, पशुविज्ञान व दुग्धशास्त्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
१७	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, वनस्पतीशास्त्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
१८	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, मृदशास्त्र व रसायनशास्त्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
१९	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, कृषि अर्थशास्त्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
२०	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, कृषि अभियांत्रिकी विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
२१	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख कृषि किटकशास्त्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
२२	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, विस्तार शिक्षण विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
२३	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, उद्यानविद्या विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
२४	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, वनस्पती विकृतीशास्त्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
२५	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, अन्नविज्ञान व तंत्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
२६	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, जीवरसायनशास्त्र विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
२७	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, आंतरविद्याशाखा पाणी व्यवस्थापन विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
२८	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, कृषि हवामानशास्त्र विभाग	कृषि महाविद्यालय, पुणे
२९	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, कृषियंत्रे व शक्ती विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
३०	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, जलसिंचन व निचरा अभियांत्रिकी विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
३१	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, मृद व जलसंधारण अभियांत्रिकी विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
३२	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, कृषि प्रक्रिया अभियांत्रिकी विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी

३३	पदसिध्द सदस्य	प्रमुख, प्रक्षेत्र आखणी, ग्रामीण विद्युतीकरण अभियांत्रिकी विभाग	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
३४	पदसिध्द सदस्य	मृद विशेषज्ञ	कृषि संशोधन केंद्र, रविवार पेठ, सोलापूर
३५	पदसिध्द सदस्य	ऊस विशेषज्ञ	मध्यवर्ती ऊस संशोधन केंद्र, पाडेगाव
३६	पदसिध्द सदस्य	तेलबिया विशेषज्ञ	तेलबिया संशोधन केंद्र, जळगांव
३७	पदसिध्द सदस्य	गहू विशेषज्ञ	गहू संशोधन केंद्र, निफाड, जि. नाशिक
३८	पदसिध्द सदस्य	विद्यार्थी कल्याण अधिकारी	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
३९	पदसिध्द सदस्य सचिव	कुलसचिव	महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी
स्विकृत सदस्य (दि. १५ नोव्हेंबर, २०१३ रोजी झालेल्या विद्या परिषदेच्या ९९व्या बैठकीतील विषय क्र. ९ अन्वये)			
४०	स्विकृत सदस्य	डॉ. आर. बी. देशमुख माजी कुलगुरु, मफुकृवि, राहुरी	राज बंगलो, ४६, वृंदावन, सेक्टर ए/बी, सहकारी गृहनिर्माण संस्था, पंचवटी, पाषाण, पुणे - ४११ ००८
४१	स्विकृत सदस्य	डॉ. के. ई. लंवाडे माजी कुलगुरु, डॉ. बाळासाहेब सांवत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली	सी-७, निसर्ग फेज - II, कसपाटे वस्ती, वाकड, पुणे
४२	स्विकृत सदस्य	डॉ. के. व्ही. प्रसाद संचालक	पुष्पविज्ञान अनुसंधान निर्देशालय, कृषि महाविद्यालय, पुणे
४३	स्विकृत सदस्य	डॉ. टी. व्ही. सत्यनारायण कुलसचिव	आचार्य एन. जी. रंगा कृषि विद्यापीठ, श्री. विजयदुर्गा टॉवर्स, एम. जी. ईनर रिंग रोड, गुंतूर, आंध्रप्रदेश - ५२२ ५०९
निमंत्रित सदस्य (दि. १५.०२.१९९६ रोजीच्या विद्या परिषदेच्या बैठकीतील विषय क्र. ०२ अन्वये)			
४४	निमंत्रित सदस्य	सहयोगी संशोधन संचालक	रा.कृ.सं.प्र., शेंडा पार्क, कोल्हापूर
४५	निमंत्रित सदस्य	सहयोगी संशोधन संचालक	रा.कृ.सं.प्र., विभागीय फळ संशोधन केंद्र, गणेशखिंड, पुणे- ४११ ००७
४६	निमंत्रित सदस्य	सहयोगी संशोधन संचालक	रा.कृ.सं.प्र., कृषि संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि. नाशिक
४७	निमंत्रित सदस्य	सहयोगी संशोधन संचालक	रा.कृ.सं.प्र., ९७, रविवार पेठ, सोलापूर-०२
निमंत्रित सदस्य (दि. १४.०२.२०११ रोजीच्या विद्या परिषदेच्या ९५ व्या बैठकी अन्वये)			
४८	निमंत्रित सदस्य	प्राचार्य	उद्यानविद्या महाविद्यालय, कृमवि, परिसर, पुणे
निमंत्रित सदस्य (दि. १४.०२.२०११ रोजीच्या विद्या परिषदेच्या ९८ व्या बैठकी अन्वये)			
४९	निमंत्रित सदस्य	सहयोगी संशोधन संचालक	संशोधन संचालनालय, मफुकृवि, राहुरी
संलग्न महाविद्यालयांचे प्राचार्य (महाराष्ट्र कृषि विद्यापीठ अधिनियम, नियम ३३ (२) (viii) आणि परिनियम १९९० मधील परिनियम क्र. ४ (viii))			
५०	पदसिध्द सदस्य	प्राचार्य	कृषि व्यवसाय व्यवस्थापन महाविद्यालय, नारायणगाव, जि. पुणे
५१	पदसिध्द सदस्य	प्राचार्य	कृषि महाविद्यालय, अकलूज, जि. सोलापूर
५२	पदसिध्द सदस्य	प्राचार्य	कृषि महाविद्यालय, विद्यानगरी, बारामती, जि.पुणे
५३	पदसिध्द सदस्य	प्राचार्य	कृषि महाविद्यालय, आंबी, ता.वडगांव मावळ, जि.पुणे
५४	पदसिध्द सदस्य	प्राचार्य	के. के. वाघ कृषि महाविद्यालय, नाशिक
५५	पदसिध्द सदस्य	प्रकल्प अधिकारी	कृषि महाविद्यालय, मुक्ताईनगर, जळगाव
५६	पदसिध्द सदस्य	प्रकल्प अधिकारी	कृषि महाविद्यालय, हळगाव, जि. अहमदनगर

७.४ विद्याविषयी अधिकारी (०१.०४.२०१७ ते ३१.०३.२०१८)

अ. क्र.	पदनाम / संवर्ग	अधिकाऱ्यांचे नाव	वेतनश्रेणी (रूपये)	कालावधी	
				पासून	पर्यंत
१.	अधिष्ठाता, कृषि	डॉ. बी.आर. उल्मेक (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेतन ४०००	१.४.२०१७	१७.७.२०१७
		डॉ.अ.ल.फरांदे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेतन ४०००	१८.७.२०१७	३१.३.२०१८
२.	संचालक, संशोधन	डॉ. आर.एस.पाटील (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेतन ४०००	१.४.२०१७	१७.७.२०१७
		डॉ. एस.आर.गडाख	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेतन ४०००	१८.७.२०१७	३१.३.२०१८
३.	संचालक, कृषि विस्तार शिक्षण	डॉ. के.डी.कोकाटे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेतन ४०००	१.४.२०१७	३१.३.२०१८
४.	सहयोगी अधिष्ठाता (पदव्युत्तर महाविद्यालय)	डॉ. बी.आर.उल्मेक	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेतन ३०००	१.४.२०१७	३१.७.२०१७
		डॉ. जे.व्ही.पाटील	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेतन ३०००	०१.०८.२०१७	३१.०३.२०१८
५.	सहयोगी अधिष्ठाता (कृषि अभियांत्रिकी)	डॉ.पी.अ.तुरबतमठ (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेतन ३०००	१.४.२०१७	२२.५.२०१७
		डॉ.डी.डी.पवार	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेतन ३०००	२३.०५.२०१७	३१.०३.२०१८
६.	सहयोगी अधिष्ठाता (निम्नस्तर कृषि शिक्षण)	डॉ. डी.बी.यादव (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	१२.४.२०१७
		डॉ. जे.व्ही.पाटील (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१३.०४.२०१७	०२.०८.२०१७
		डॉ. आर.एस.पाटील	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेतन ३०००	०३.०८.२०१७	३१.०३.२०१८
७.	सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, धुळे	डॉ.वाय.जी.फुलपगारे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	१४.११.२०१७
		डॉ.ए.एम.मुसमाडे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१५.११.२०१७	३१.०३.२०१८
८.	सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, पुणे	डॉ. ए.एल.फरांदे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	२१.५.२०१७
		डॉ.पी.एन.रसाळ	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेतन ३०००	२२.०५.२०१७	३१.०३.२०१८
९.	सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर	डॉ.जी.जी.खोत (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	३१.३.२०१८
१०.	सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, नंदूरबार	डॉ. एस.बी.शिंदे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०१७	२२.०५.२०१७
		डॉ.पी.ए.तुरबतमठ	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेतन ३०००	२३.०५.२०१७	३१.०३.२०१८

११.	सहयोगी अधिष्ठाता, कृषि महाविद्यालय, कराड	डॉ.व्ही.एस.शिकें (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०१.०४.२०१७	०४.१०.२०१७
		डॉ.एस.बी.खरबडे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १०००० + विशेष वेतन ३०००	०५.१०.२०१७	३१.०३.२०१८

७.५ विभाग प्रमुख (वार्षिक अहवाल दि.०१.०४.२०१७ ते दि.३१.०३.२०१८)

अ. क्र.	पदनाम / संवर्ग	अधिका-यांचे नाव	वेतनश्रेणी (रूपये)	कालावधी	
				पासून	पर्यंत
१.	कृषि विद्या	डॉ.एम.बी.धोंडे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	१०.११.२०१७
		डॉ.एम.बी.धोंडे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	११.१०.२०१७	३१.०३.२०१८
२.	कृषि रसायन व मृदशास्त्र	डॉ.ए.एल.फरांदे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	२१.०५.२०१७
		डॉ.ए.डी.कडलग (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	२२.०५.२०१७	३१.०३.२०१८
३.	कृषि वनस्पतीशास्त्र	डॉ. जे. व्ही.पाटील	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	०२.११.२०१७
		डॉ.आर.डब्ल्यू.भारुड	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०३.११.२०१७	३१.०३.२०१८
४.	कृषि किटकशास्त्र	डॉ.एस.एस.जाधव (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	१०.५.२०१७
		डॉ.एस.बी.खरबडे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	११.०५.२०१७	०४.१०.२०१७
		डॉ.यू.बी.होले	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०५.१०.२०१७	३१.०३.२०१८
५.	वनस्पती विकृतीशास्त्र	डॉ.एस.जी.बोरकर	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	३१.०३.२०१८
६.	उद्यानविद्या	डॉ.एस.अ.रणपिसे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	३१.०३.२०१८
७.	पशुविज्ञान व दुग्धशास्त्र	डॉ.यु.वाय.भोईटे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	१४.११.२०१७
		डॉ.वाय.जी.फुलपगारे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१५.११.२०१७	३१.०३.२०१८
८.	अन्नशास्त्र व तंत्रज्ञान	डॉ.एस.एस.थोरात (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	३१.३.२०१८
९.	कृषि अभियांत्रिकी	डॉ.पी.अ.तुरभट्ट	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	२२.५.२०१७
		डॉ.एस.डी.गोरंटीवार (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	२२.०५.२०१७	३१.०३.२०१८

१०.	कृषि हवामानशास्त्रातील प्रगत केंद्र	डॉ.एस.बी.खरबडे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	१०.०५.२०१७
		डॉ.डी.एस.पोखरकर (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	११.०५.२०१७	३१.०३.२०१८
११.	विस्तार शिक्षण	डॉ.एस.बी.शिंदे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	०६.१०.२०१७
		डॉ.एम.सी.अहिरे (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	०७.१०.२०१७	२४.१०.२०१७
		डॉ. व्ही.एस. शिर्के (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	२५.१०.२०१७	३०.१०.२०१७
		डॉ.एम.सी.अहिरे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	३१.१०.२०१७	३१.०३.२०१८
१२.	कृषि अर्थशास्त्र	डॉ.डी.बी.यादव	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	३१.३.२०१८
१३.	ऊस विशेषज्ञ, पाडेगांव	डॉ.एस.एम.पवार (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	३१.३.२०१८

७.६ इतर अधिकारी (वार्षिक अहवाल १.४.२०१७ ते ३१.३.२०१८)

अ. क्र.	पदनाम / संवर्ग	अधिकाऱ्यांचे नाव	वेतनश्रेणी (रूपये)	कालावधी	
				पासून	पर्यंत
१.	कुलसचिव	श्री. गणेश घोरपडे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. ८७००	१.४.२०१७	०९.१०.२०१७
		डॉ.डी.डी.पवार (अतिरिक्त पदभार)	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१०.१०.२०१७	३१.०३.२०१८
२.	नियंत्रक	श्री.बी.जी.निर्मळ	१५६००-३९१०० + अ.जी.पी. ६६००	०१.४.२०१७	३१.५.२०१७
		श्री.व्ही.बी.जाधव (अतिरिक्त पदभार)	१५६००-३९१०० + अ.जी.पी. ६६००	०१.०६.२०१७	०६.०६.२०१७
		श्री. व्ही.ए.कोते	१५६००-३९१०० + अ.जी.पी. ६६००	०६.०६.२०१७	३१.०३.२०१८
३.	विद्यार्थी कल्याण अधिकारी	श्री.एस.व्ही.पाटील (अतिरिक्त पदभार)	१५६००-३९१०० + अ.जी.पी. ६६००	१.४.२०१७	३१.०३.२०१८
४.	विद्यापीठ ग्रंथपाल	श्री.पी.अ.शिंदे	३७४००-६७००० + अ.जी.पी. १००००	१.४.२०१७	३१.०३.२०१८
५.	विद्यापीठ अभियंता	श्री.एम.पी. ढोके	१५६००-३९१०० + अ.जी.पी. ७६००	१.४.२०१७	३१.०३.२०१८

७.७ विद्यापीठ मनुष्यबळ

अ. क्र.	पदाचे नाव	वेतनश्रेणी (पे बॅंड व ग्रेड पे सह)	मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे	शेरा
१	२	३	४	५	६	७
गट-अ						
१.	कुलगुरु	रु. ७५,०००, विशेष वेता रु.५,०००-८०,०००/-	१	१	०	
२.	अधिष्ठाता (कृषि)	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००, विशेष भत्ता-४,०००	१	१	०	
३.	संशोधन संचालक	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००, विशेष भत्ता-४,०००	१	१	०	
४.	संचालक विस्तार शिक्षण	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००, विशेष भत्ता-४,०००	१	१	०	
५.	सहयोगी अधिष्ठाता	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००, विशेष भत्ता-३,०००	८	६	२	
६.	विभाग प्रमुख	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१२	८	४	
७.	प्राध्यापक	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	९६	४३	५३	
८.	सहयोगी प्राध्यापक	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. ९,०००	२२६	१५५	७१	
९.	सहाय्यक प्राध्यापक	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	४२४	२८१	१४३	
१०.	क्रिडा अधिकारी	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,६००	१	१	०	
११.	शारिरिक शिक्षण निर्देशक	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	६	४	२	
१२.	महाविद्यालयीन ग्रंथपाल	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता. ६,०००	५	३	२	
१३.	कुलसचिव	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड पे.८,७००	१	०	१	
१४.	नियंत्रक	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड पे.६,६००	१	१	०	
१५.	विद्यार्थी कल्याण अधिकारी	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड पे.६,६००	१	०	१	
१६.	विद्यापीठ ग्रंथपाल	रु.३७,४००-६७,००० ग्रेड वेता. १०,०००	१	०	१	
१७.	विद्यापीठ अभियंता	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड पे.६,६००	१	१	०	
१८.	उपकुलसचिव	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड पे.६,६००	२	२	०	
१९.	सहाय्यक कुलसचिव / सहाय्यक नियंत्रक	रु.९,३००-३४,८०० ग्रेड पे.४,६००	२०	१४	६	
२०.	उप-विद्यापीठ अभियंता	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड पे.६,९००	१	१	०	
२१.	सहाय्यक अभियंता (स्थापत्य)	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड पे.५,४००	१	१	०	
२२.	कुलगुरु यांचे स्विय सहाय्यक	रु.९,३००-३४,८०० ग्रेड पे.४,६००	१	०	१	
२३.	वैद्यकीय अधिकारी	रु.१५,६००-३९,१०० ग्रेड वेता रु.५,४०० (एमबीबीएस) रु.९,३००-३४,८०० ग्रेड वेता रु.४,४०० (इतर)	२	१	१	
२४.	सुरक्षा अधिकारी	रु.९,३००-३४,८०० ग्रेड पे.४,६००	१	०	१	
२५.	अधिदान व लेखा अधिकारी	रु.९,३००-३४,८०० ग्रेड पे.४,६००	३	३	०	
एकूण			८१८	५२९	२८९	

अ.क्र	पदाचे नाव	वेतनश्रेणी (पे बँड व ग्रेड पे सह)	मंजूर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे	शेरा
१		२	३	४	५	६
गट - ब						
१	कार्यालय अधीक्षक	९३००-३४८०० ग्रे.वेतन ४४००	३६	२७	०९	
२	लघुलेखक (उच्चश्रेणी)	९३००-३४८०० ग्रे.वेतन ४४००	०९	०५	०४	
३	सहाय्यक अधीक्षक	९३००-३४८०० ग्रे.वेतन ४३००	५५	३७	१८	
४	लघुलेखक (निम्नश्रेणी)	९३००-३४८०० ग्रे.वेतन ४३००	१९	०८	११	
५	वरिष्ठ तांत्रिक सहाय्यक	९३००-३४८०० ग्रे.वेतन ४४०० ९३००-३४८०० ग्रे.वेतन ४३०० (इतर)	०२	००	०२	
६	कनिष्ठ अभियंता / शाखा अभियंता (स्थापत्य/ विद्युत / यांत्रिकी)	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २८०० ९३००-३४८०० ग्रे.वेतन ४२०० (५ वर्षांच्या सेवेनंतर)	१५	११	०४	
७	मुख्य कलाकार	९३००-३४८०० ग्रेडवेतन ४३००	०१	००	०१	
८	चलतछायाचित्रकार	९३००-३४८०० ग्रेडवेतन ४३००	०१	००	०१	
९	वरिष्ठ संशोधन सहाय्यक	९३००-३४८०० ग्रेडवेतन ४४००(पदवीधारक) ९३००-३४८०० ग्रेड वेतन ४६०० (एम.एस्सी. द्वितीयश्रेणी मध्ये उत्तीर्ण आणि ५ वर्ष सेवा अर्हता)	१२७	९२	३५	
१०	पशुवैद्यकीय अधिकारी	९३००-३४८०० ग्रेडवेतन ४४०० (पदवीधर) ९३००-३४८०० ग्रेडवेतन ४३०० (इतरांसाठी)	०३	००	०३	
एकूण गट - ब			२६८	१८०	८८	

गट - क						
१	प्रमुख तालिकाकार (ग्रंथालय)	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २८००	०७	०२	०५	
२	तांत्रिक सहाय्यक (ग्रंथालय)	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २८००	०१	०१	००	
३	वरिष्ठ लिपीक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	१५०	११३	३७	
४	लघुटंकलेखक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	११	०२	०९	
५	निर्माण सहाय्यक (ग्रंथालय)	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २०००	०९	०५	०४	
६	लिपीक-नि-टंकलेखक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन १९००	२२९	१२२	१०७	
७	प्रक्षेत्र यांत्रिक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	०४	००	०४	
८	तांत्रिक सहाय्यक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २८००	०४	०४	००	
९	संगणक चालक	९३००-३४८०० ग्रे.वेतन ४२००	०३	००	०३	
१०	परिचारीका	९३००-३४९०० ग्रे.वे.४२००	०१	०१	००	
११	वरिष्ठ कलाकार	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २८००	०१	०१	००	
१२	कलाकार / छायाचित्रकार	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २८००	०४	०३	०१	
१३	छायाचित्रकार	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २८००	०२	०२	००	

१४	आरेखक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २८०० ९३००-३४८०० ग्रे.वेतन ४२०० (४ वर्षांच्या अर्हताकारी सेवेनंतर)	०७	०५	०२	
१५	यांत्रिक पर्यवेक्षक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २८००	०१	०१	००	
१६	कार्यदेशक निर्देशक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २८००	०२	०१	०१	
१७	सहाय्यक सुरक्षा अधिकारी	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २८००	०१	०१	००	
१८	मिश्रक (वैद्यकीय)	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २८००	०२	०२	००	
१९	प्रशिक्षण सहाय्यक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	-	-	-	
२०	वरिष्ठ यांत्रिक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	०४	०२	०२	
२१	यांत्रिकी	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	००	००	००	
२२	जोडारी	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	०६	०४	०२	
२३	जोडारी तथा यांत्रिक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	०१	००	०१	
२४	कातारी	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	०३	०३	००	
२५	सांधाता	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	०३	०२	०१	
२६	ओतारी	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	०३	०१	०२	
२७	अंधार खोली सहाय्यक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	०२	०१	०१	
२८	दुकश्राव्यचालक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	०४	०१	०३	
२९	मिश्रक (पशुवैद्यकीय)	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	०४	०३	०१	
३०	लोहार	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४०० ५२००-२०२०० ग्रेडवेतन २००० इतरांसाठी	०६	०२	०४	
३१	वीजतंत्री	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	०३	०१	०२	
३२	तारतंत्री	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४०० ५२००-२०२०० ग्रेडवेतन १९०० इतरांसाठी	२४	१४	१०	
३३	यांत्रिक-नि-वीजतंत्री	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	०१	०१	००	
३४	सुतार	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४०० ५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २००० इतरांसाठी	१२	०९	०३	
३५	सर्वेक्षक (मोजणीदार)	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	०१	०१	००	
३६	दुरध्वनीचालक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २०००	०२	०१	०१	
३७	अनुरेखक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २००० ५२००-२०२०० ग्रेडवेतन २४०० (७ वर्षांच्या अर्हताकारी सेवेनंतर)	०७	०३	०४	
३८	छपाईकार	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २०००	०१	०१	००	
३९	जुळणीकार	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २०००	०२	०२	००	
४०	कृषियंत्रचालक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २०००	१६	०७	०९	
४१	वाहनचालक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन १९००	६७	४०	२७	
४२	मिस्त्री	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन १९००	१२	०७	०५	
४३	कनिष्ठ यांत्रिक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन १९००	०३	०२	०१	
४४	नळकारागीर	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन १९००	०६	०३	०३	
४५	पंपचालक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन १९००	०३	०२	०१	

४६.	कनिष्ठ संशोधन सहाय्यक	९३००-३४८०० ग्रे.वेतन ४२००	१७४	११३	६१	
४७.	कृषि सहाय्यक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४०० ५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २८०० (७ वर्षांच्या सेवेनंतर)	५९४	४९७	९७	
४८.	पशुधन पर्यवेक्षक	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २४००	०५	०७	००	+२
४९.	कनिष्ठ पशुवैद्यकीय अधिकारी	९३००-३४८०० ग्रे.वेतन ४४०० (पदवीधर) ५२००-२०२०० ग्रे.वेतन २८०० (इतरांसाठी)	०२	०१	०१	
एकुण गट - क			१४१०	९९७	४१५	+२
गट - ड						
१	माळी	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन १८०० (माळी पदविका प्रमाणपत्र उत्तीर्ण) ४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३०० (इतरांसाठी)	५८	२८	३०	
२	गणक	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १६००	५४	३३	२१	
३	खानसामा	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १६००	०५	०१	०४	
४	खलाशी	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १६००	०२	००	०२	
५	प्रयोगशाळा परिचर	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन १९०० (माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण) ४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३०० (इतरांसाठी)	३७	३०	०७	
६	प्रयोगशाळा सेवक	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	७४	५२	२२	
७	परिचर	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	१४	०३	११	
८	परिचारक	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०१	०१	००	
९	अतिथीगृह परिचर	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०२	००	०२	
१०	ग्रंथालय परिचर	५२००-२०२०० ग्रे.वेतन १९०० (माध्यमिक शालांत परिक्षा उत्तीर्ण व ग्रंथालय प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम पूर्ण) ४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३०० (इतरांसाठी)	०८	०४	०४	
११	मदतनीस	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	१२	०९	०३	
१२	तारतंत्री मदतनीस	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०८	०३	०५	
१३	क्लीनर	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०३	०१	०२	
१४	बेलदार	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०१	००	०१	
१५	संदेशवाहक	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	००	००	००	
१६	सुरक्षा रक्षक	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	१५	०८	०७	
१७	स्वच्छक	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	२३	२२	०१	
१८	शिपाई	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	२७१	१६७	१०४	
१९	बैलवाला	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	८६	५८	२८	
२०	नांगरवाला	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	२७	१७	१०	
२१	पहारेकरी	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	१५३	८६	६७	
२२	पशूपरिचर	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	१५	१०	०५	
२३	मिल्कमन	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	१३	०३	१०	
२४	हमाल	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०२	०१	०१	
२५	व्रणोपचारक	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०४	००	०४	

२६	रोपसंग्राहक	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०५	०२	०३	
२७	पशुवैद्यकीय परिचर	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०३	०२	०१	
२८	भांडार मदतनीस	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०१	०१	००	
२९	संग्राहलय सेवक	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०१	०१	००	
३०	फिल्डसर्व्हण्ट	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०२	०२	००	
३१	डिलीव्हरीमन	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०६	०१	०५	
३२	डेअरीमन	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०२	००	०२	
३३	गवळी	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०३	०२	०१	
३४	हर्डसमन	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०३	०१	०२	
३५	कुक्कुटपाल	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०४	०२	०२	
३६	दवाखाना परिचर	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०१	०१	००	
३७	गवंडी	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १६००	०४	०१	०३	
३८	वासरेराखी	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०३	०१	०२	
३९	बांधणीकार	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १६००	०१	००	०१	
४०	वार्डसर्व्हण्ट	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०१	०१	००	
४१	कार्यशाळा मजूर	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०४	०३	०१	
४२	प्रक्षेत्र मजूर/फिल्डमन	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	०१	००	०१	
४३	मजूर	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १३००	१३४२	७६७	५७५	
४४	नाईक	४४४०-७४४० ग्रे.वेतन १६००	०४	०१	०३	
एकूण गट - ड			२२७९	१३२६	९५३	
एकूण ब+क+ड			३९५७	२५०३	१४५६	

८. पायाभुत सुविधा निर्मिती

२०१७-१८ मध्ये पूर्ण झालेली कामे

अ. क्र.	कामाचे नांव	विभाग	अंदाजपत्रकीय (रक्कम रु.लक्ष)	अनुदान शिर्षक
१	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे कृषि अर्थशास्त्र विभागामध्ये ३.०० केव्हीए क्षमतेचे इन्व्हर्टर बसविणे.	धुळे	२.३४	महसुली उत्पन्न
२	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथे ग्रंथालय इमारतीमधील इन्व्हर्टरसाठी बॅटरी बदलणे.	धुळे	१.८६	महसुली उत्पन्न
३	कृषि संशोधन केंद्र, निफाड, जि. नाशिक येथील शेतकरी प्रशिक्षण मधील सेमिनार हॉलसाठी विद्युतीकरण करणे	धुळे	३.५३	महसुली उत्पन्न
४	कृषि संशोधन केंद्र, निफाड, जि. नाशिक येथील शेतकरी प्रशिक्षण मधील सेमिनार हॉलसाठी विद्युतीकरण करणे	धुळे	५.०७	महसुली उत्पन्न
५	कृषि महाविद्यालय, नंदुरबार येथील टिन शेड व करीता पायऱ्या तयार करणे व इतर कामे करणे	धुळे	२.८४	स्टेट प्लॅन
६	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील विद्यार्थी वसतीगृहांसाठी सायकल स्टॅण्डचे नुतनीकरण करणे.	धुळे	२.४९	देखभाल व दुरुस्ती
७	कृषि तंत्र विद्यालय, जळगांव येथील विद्यार्थी व विद्यार्थिनी वसतीगृहासाठी वॉटर कुलर बसविणे.	धुळे	२.१७	महसुली उत्पन्न
८	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील सहयोगी अधिष्ठाता कार्यालयातील महिला प्रसाधन गृहाचे बांधकाम करणे	धुळे	२.६०	देखभाल व दुरुस्ती
९	कृषि विज्ञान केंद्र, धुळे येथील अवजारगृह, खळे व उंदीर प्रतिबंधक गोदामास विद्युतीकरण करणे	धुळे	२.८७	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
१०	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील विद्यार्थी वसतीगृहातील फरशीचे नुतनीकरण करणे	धुळे	२.८५	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
११	कृषि तंत्र विद्यालय, बोरगांव, जि. सातारा येथील गट नं. ५३४ मधील विहीर क्र. ११ गाळ काढणे.	कोल्हापूर	२.९६	महसुली उत्पन्न
१२	कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथील मेस व जिमखान्याचे नुतनीकरण करणे	कोल्हापूर	२.९६	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
१३	कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथील पदव्युत्तर विद्यार्थी वसतीगृहाचे नुतनीकरण करणे	कोल्हापूर	२.८८	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
१४	कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथील पदव्युत्तर विद्यार्थिनी वसतीगृहाचे नुतनीकरण करणे	कोल्हापूर	३.००	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
१५	कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथील आर. सी. सी. पाण्याच्या टाकीचे बांधकाम करणे	कोल्हापूर	२.९९	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
१६	कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथील ग्रंथालय इमारतीमधील वाचनकक्षास आतील बाजूने रंगकाम व दुरुस्ती करणे	कोल्हापूर	२.९४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
१७	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील विशेष श्रेणी अतिथीगृहामधील रुम नं. जी - १,२,३,४ फरशीचे नुतनीकरणाचे काम करणे	पुणे	२.८६	महसुली उत्पन्न
१८	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील विशेष श्रेणी अतिथीगृहामधील रुम नं. जी - १,२,३,४ चे रंगकाम करणे	पुणे	२.६९	महसुली उत्पन्न

१९	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील विशेष श्रेणी अतिथीगृहामधील रुम नं. जी - १,२,३,४ मधील प्रसाधन गृहाचे नुतनीकरण करणे	पुणे	२.९८	महसुली उत्पन्न
२०	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील मुख्य प्रवेशद्वार ते मुलांच्या वसतीगृह पर्यंतच्या रस्त्याचे डांबरीकरण करणे.	पुणे	२.८५	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२१	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील आंबा प्रक्षेत्र व नर्सरी साठी चैनलिक तारेचे कुंपन करणे	पुणे	५.२१	फिरता निधी
२२	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील नर्सरी शेजरील रस्त्यांची सुधारणा करणे.	पुणे	१०.७१	फिरता निधी
२३	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील विद्यार्थीनी वसतीगृहाचे आतील बाजूने रंगकाम करणे	पुणे	२.३५	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२४	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील विद्यार्थीनी वसतीगृहातील प्रसाधन गृहाचे दुरुस्तीचे काम तसेच वसतीगृहास अॅल्युमिनीयम खिडक्या बसविणे	पुणे	२.८२	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२५	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील विद्यार्थीनी वसतीगृहाचे बाहेरील बाजूने रंगकाम करणे	पुणे	१.९४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२६	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील क टाईप विद्यार्थी वसतीगृहाचे मलनिस्सारण वाहिनीचे दुरुस्तीचे काम करणे.	पुणे	२.९५	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२७	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील ड टाईप विद्यार्थी वसतीगृहाचे मलनिस्सारण वाहिनीचे दुरुस्तीचे काम करणे.	पुणे	२.९६	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२८	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील उद्यानविद्या विभागातील क विद्यार्थी वसतीगृहास रंगकाम करणे	पुणे	२.६८	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२९	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील उद्यानविद्या महाविद्यालयातील फरशीचे दुरुस्तीचे काम करणे	पुणे	२.९०	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३०	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील आंतरराष्ट्रीय विद्यार्थी वसतीगृहास बाहेरील बाजूने रंग देणे	पुणे	२.४७	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३१	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील कडधान्य सुधार प्रकल्पाच्या गोदामाचे पत्रे बदलणे	राहुरी	२.९७	फिरता निधी
३२	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील गुलमोहोर वसाहत फेज-२ थी ट्रॅक अॅल्युमिनीयम खिडक्या बसविणे.	राहुरी	२.७५	महसुली उत्पन्न
३३	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील पदव्युत्तर महाविद्यालय इमारतीमधील लेखा परिक्षक यांच्या दालनाचे देखभाल व दुरुस्तीचे काम करणे.	राहुरी	२.४३	महसुली उत्पन्न
३४	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील गोदावरी वसतीगृहातील प्रसाधनगृहाचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	२.९८	देखभाल व दुरुस्ती
३५	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील उद्यानविद्या विभागातील भाजीपाला प्रकल्प येथे भांडारगृह बांधणे	राहुरी	१७.९४	फिरता निधी
३६	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे सप्टेबर २०१७ रोजी हेणाच्या किसान आधार सम्मेलनासाठी स्टेज, मंडप भाडेतत्तवावर घेणे	राहुरी	९.७७	महसुली उत्पन्न
३७	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे सप्टेबर २०१७ रोजी हेणाच्या किसान आधार सम्मेलनासाठी स्टॉल भाडेतत्तवावर घेणे	राहुरी	९.२३	महसुली उत्पन्न
३८	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील कृषि विज्ञान प्राध्यापक पतसंस्थेच्या कार्यालयाचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	२.६६	महसुली उत्पन्न
३९	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील ई वसतीगृहातील रुम नं. ११५ जवळील प्रसाधन गृहाचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	१.९८	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली

४०	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील विद्यार्थीनी वसतीगृहामधील भोजनकक्ष, वाचनालय येथे विद्युतीकरण करणे	राहुरी	२.९८	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
४१	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील कृषि व्यवस्थापन माहिती केंद्र कार्यालयास विद्युतीकरण करणे	राहुरी	१.४६	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
४२	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे बियाणे संशोधन विभागासाठी असणाऱ्या शेततळ्यासाठी ५०० मायक्रॉन प्लास्टीक फिल्म पुरविणे	राहुरी	४.७८	DUS Project
४३	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे कापूस सुधार प्रकल्पासाठी असणाऱ्या शेततळ्यासाठी ५०० मायक्रॉन प्लास्टीक फिल्म पुरविणे	राहुरी	१४.१८	Product Testing and DUS Project
४४	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील प्लॉट नं. ४१ साठी चैनलिक तारेचे कुंपन करणे	राहुरी	२.१०	महसुली उत्पन्न
४५	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील कापूस सुधार प्रकल्प येथील शेततळ्यास चैनलिक तारेचे कुंपन करणे	राहुरी	५.४३	प्रोडक्ट टेस्टिंग
४६	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील अधिष्ठाता यांचे सभागृहास फरशी बसविणे	राहुरी	१.४६	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
४७	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाच्या रुम नं. २० सभागृहाचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	२.५३	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
४८	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील वाचन कक्ष क्र. ६ चे नुतनीकरण करणे	राहुरी	२.०१	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
४९	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील प्रयोगशाळा क्र. ८ साठी कपाट तसेच आतील रंगकाम करणे	राहुरी	२.१३	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
५०	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय विद्यार्थीनी वसतीगृहासाठी खिडक्या व पेव्हिंग ब्लॉक बसविणे	राहुरी	२.६४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
५१	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील सहयोगी अधिष्ठाता यांच्या कार्यालयातील रुम नं. २२ आणि २३ चे नुतनीकरण करणे	राहुरी	१.६८	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
५२	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील वाचनकक्ष क्र. १७ चे नुतनीकरण करणे	राहुरी	२.१४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
५३	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील प्रयोगशाळा क्र. ८ चे नुतनीकरण करणे	राहुरी	२.२३	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
५४	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील साईल मेकॅनिक लॅब चे नुतनीकरण करणे	राहुरी	१.४४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
५५	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील विस्तार शिक्षण सभागृहाचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	२.१३	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
५६	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील दवाखान्याचे दुरुस्ती करणे	राहुरी	१.५३	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
५७	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे आंतरराष्ट्रीय वसतीगृह व शरद मुलांचे वसतीगृहाचे किरकोळ दुरुस्ती व रंगकाम करणे	राहुरी	२.०२	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
५८	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील हेमंत, शिशिर, वसंत विद्यार्थी वसतीगृहाचे दुरुस्ती व नुतनीकरण करणे	राहुरी	१.९९	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली

५९	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील विद्यार्थीनी वसतीगृहासाठी प्रसाधनगृहासाठी पाईप लाईन करणे	राहुरी	२.८४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
६०	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील वसंत / हेमंत विद्यार्थी वसतीगृहासाठी दरवाजे व खिडक्या बसविणे	राहुरी	२.२३	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
६१	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय विद्यार्थीनी वसतीगृहास पेव्हिंग ब्लॉक बसविणे	राहुरी	१.९९	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२०१७-१८ मध्ये प्रगतीपथावर असलेली कामे				
अ. क्र.	कामाचे नांव	विभाग	अंदाजपत्रकीय (रकम रु. लक्ष)	अनुदान शिर्षक
१	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील विद्यार्थीनी वसतीगृहासाठी विंधनविहीर करणे तसेच सबमर्सिबल पंप सेट बसविणे	धुळे	१.१७	महसुली उत्पन्न
२	कृषि महाविद्यालय, मुक्ताईनगर येथे इमारती तसेच साई सुविधांचे बांधकाम करणे	धुळे	२०९५.७२	स्टेट प्लॅन, मुक्ताईनगर
३	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील उद्यानविद्या विभागात नर्सरी शेड व नेट हाऊस साठी काटेरी तारेचे कुंपनाचे नुतनीकरण करणे दुसरी वेळ	धुळे	२.९७	फिरता निधी
४	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील उद्यानविद्या विभागातील व्याख्यान कक्षाच्या पहिल्या मजल्याचे पत्रे बदलणे	धुळे	२.८६	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
५	कृषि विज्ञान केंद्र, ममुराबाद, जि. जळगांव येथील खळे व उंदीर प्रतिबंधक गोदामास आतील व बाहेरील बाजूने विद्युतीकरण करणे	धुळे	१.५३	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
६	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील गोठा क्र. १ चे नुतनीकरण करणे	धुळे	२.९४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
७	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील उद्यानविद्या विभागातील पी. एच. टी प्रयोगशाळेसाठी फॉल्स सिलिंगचे तसेच फरशीचे नुतनीकरण करणे.	धुळे	२.९४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
८	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील उद्यानविद्या विभागातील पॅसेजसाठी फरशीचे नुतनीकरण करणे	धुळे	२.८५	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
९	मध्यवर्ती ऊस संशोधन केंद्र, पाडेगांव, जि. सातारा येथील कृषि विद्या शाखा व अतिथीगृहास गेट व संरक्षक भिंतीचे बांधकाम करणे	कोल्हापूर	१.९८	फिरता निधी
१०	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील विद्यार्थीनी वसतीगृहास काटेरी तारेचे कुंपन करणे	पुणे	१.७१	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
११	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील कृषि तंत्रज्ञान माहिती केंद्र येथे प्रसाधन गृहाचे बांधकाम करणे	राहुरी	१.२५	महसुली उत्पन्न
१२	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील कृषि माहिती व्यवस्थापन विभागासाठी खोल्यांचे बांधकाम करणे	राहुरी	१४.३३	महसुली उत्पन्न
१३	पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर शासकीय कृषि महाविद्यालय, मौजे हाळगांव, ता. जामखेड, जि. अहमदनगर येथे इमारती व सोई सुविधांचे बांधकाम करणे	राहुरी	२४२७.८९	स्टेट प्लॅन
१४	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डेअरी विभागाकरीता silo pit चे बांधकाम करणे	राहुरी	२.५५	महसुली उत्पन्न
१५	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे निवासस्थान क्र. जी-२१, २६, १०३ आणि फ-८५,९५ नुतनीकरण व दुरुस्ती करणे	राहुरी	२.१०	देखभाल व दुरुस्ती
१६	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील अधिष्ठाता यांच्या कार्यालयाचे विद्युतीकरण करणे	राहुरी	०.६९	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली

१७	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे राष्ट्रीय महामार्ग ते क विभागपर्यंत रस्त्याचे खडीकरण व डांबरीकरण करणे	राहुरी	२७.७९	महसुली उत्पन्न
१८	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील चार चाकी वाहनतळ क्र. २ साठी एम. एस. ट्रेस व छताचे काम करणे	राहुरी	२.२८	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
१९	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील दुचाकी वाहनतळ क्र. १ साठी एम. एस. ट्रेस व छताचे काम करणे	राहुरी	१.६३	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२०	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय विद्यार्थीनी वसतीगृह सायकल स्टॅंडसाठी एम. एस. ट्रेस व छताचे काम करणे	राहुरी	१.६०	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२१	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील मृद विज्ञान व कृषि रसायनशास्त्र विभागातील प्रयोगशाळा क्र. ३२८ चे नुतनीकरण करणे	राहुरी	२.९४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२२	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील पदव्युत्तर इमारतीमधील किटकशास्त्र विभागातील संग्रहालयाचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	२.८२	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२३	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील पदव्युत्तर इमारतीमधील जैविक खते प्रयोगशाळेचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	२.९७	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२४	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील पदव्युत्तर इमारतीमधील जैव रसायनशास्त्र विभागातील व्याख्यान कक्ष १४० ब चे नुतनीकरण करणे	राहुरी	२.८४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२५	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील पदव्युत्तर इमारतीमधील सांख्यिकी विभागातील व्याख्यानकक्षाचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	२.९४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२६	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील पदव्युत्तर इमारतीमधील जैव रसायनशास्त्र विभागातील व्याख्यान कक्ष १४० अ चे नुतनीकरण करणे	राहुरी	२.९८	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२७	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील चारचाकी वाहनतळ क्र. १ साठी एम. एस. ट्रेस व छताचे काम करणे	राहुरी	२.२८	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२८	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील दुचाकी वाहनतळ क्र. २ साठी एम. एस. ट्रेस व छताचे काम करणे	राहुरी	१.६३	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२९	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील सायकल स्टॅंड क्र. १ साठी एम. एस. ट्रेस व छताचे काम करणे	राहुरी	१.६०	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३०	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील सायकल स्टॅंड क्र. २ साठी एम. एस. ट्रेस व छताचे काम करणे	राहुरी	१.६०	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३१	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील पदव्युत्तर विद्यार्थीनी वसतीगृहासाठी पेव्हींग ब्लॉक बसविणे	राहुरी	२.८७	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३२	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालय येथील आ. डी. ई प्रयोगशाळेचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	२.२९	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३३	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील कापूस सुधार प्रकल्पाकरीता रस्त्याचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	२७.४८	उत्पादन चाचणी

प्रस्तावित कामे				
अ. क्र.	कामाचे नांव	विभाग	अंदाजपत्रकीय (रकम रु. लक्ष)	अनुदान शिर्षक
१	कृषि तंत्र विद्यालय, जळगांव येथील विद्यार्थीनी वसतीगृहाचे नुतनीकरण करणे	धुळे	१०.००	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
२	तेलबिया संशोधन केंद्र, जळगांव येथील जुन्या कर्मचारी निवासस्थानाचे नुतनीकरण करणे.	धुळे	२०.००	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
३	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील विद्यार्थीनी वसतीगृहाचे नुतनीकरण करणे	धुळे	४९.५४	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
४	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील शेतकरी वसतीगृहाचे नुतनीकरण करणे	धुळे	४९.१७	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
५	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील ब, क, ड आणि ई टाईप निवासस्थानाचे दुरुस्ती व नुतनीकरण करणे	धुळे	५८.५१	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
६	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील पाणीपुरवठा व मलनिस्सारण वाहिनीचे नुतनीकरण करणे	धुळे	७५.३७	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
७	कृषि तंत्र विद्यालय, धुळे येथील विद्यार्थीनी वसतीगृहाचे नुतनीकरण करणे	धुळे	१०.२२	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
८	कृषि महाविद्यालय, कोल्हापूर येथे विविध प्रयोगशाळा तसेच बियाणे प्रक्रिया केंद्रासाठी खिडक्या, छताचे दुरुस्तीचे काम करणे	कोल्हापूर	१२२.०३	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
९	कृषि तंत्र विद्यालय, क, बावडा येथे निवासस्थाने व प्रसाधनगृहाचे दुरुस्तीचे काम करणे	कोल्हापूर	६.९६	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
१०	राष्ट्रीय कृषि संशोधन प्रकल्प, शेंडापार्क, कोल्हापूर येथे कार्यालय इमारत व निवासस्थानांचे दुरुस्तीचे काम करणे	कोल्हापूर	२७.८२	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
११	गुळ व काकवी संशोधन केंद्र, शिरोली फार्म, जि. कोल्हापूर येथील प्रयोगशाळा तसेच अवजारगृहाचे नुतनीकरण करणे	कोल्हापूर	१९.९	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
१२	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथे मुख्य प्रवेशद्वाराजवळ बियाणे विक्री केंद्राचे बांधकाम करणे व पेव्हींग ब्लॉक बसविणे	पुणे	१९.९१	महसुली उत्पन्न
१३	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील डेअरी विभागामध्ये सर्व्हे नं. ६२ मध्ये मुळा रस्त्याच्या बाजूने संरक्षक भिंत बांधणे	पुणे	३९.१३	महसुली उत्पन्न
१४	कृषि तंत्र विद्यालय, मांजरी फार्म येथील व्याख्यान कक्षास छताचे काम, रंगकाम करणे	पुणे	८.७६	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
१५	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील खैरेवाडी ते मुख्य इमारत रस्त्याचे दुरुस्तीचे काम करणे	पुणे	१४.०५	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
१६	कृषि तंत्र विद्यालय, मांजरी फार्म येथील एन. एस. एस. / जिमखाना तसेच भांडारगृहाचे नुतनीकरण व दुरुस्तीचे काम करणे	पुणे	५.२४	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
१७	कृषि तंत्र विद्यालय, मांजरी फार्म येथील विद्यार्थीनी वसतीगृहाचे नुतनीकरण करणे	पुणे	४५.८८	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
१८	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील क आणि ड निवासस्थानांचे छताचे, प्रसाधनगृहाचे नुतनीकरण करणे	पुणे	६.७२	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी

१९	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील शिरनामे सभागृहाचे दुरुस्ती व नुतनीकरण करणे	पुणे	१५.२९	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
२०	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील रसवंती गृहाकरीता पत्रे बसविणे, फरशी बसविणे व जलनिस्सारण वाहिनीचे नुतनीकरण करणे	पुणे	९.४८	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
२१	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील कृषिविद्या विभागातील प्रसाधनगृहाचे दुरुस्ती व नुतनीकरण करणे	पुणे	६.९९	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
२२	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील पदव्युत्तर भोजनकक्षाचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	१४.८७	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
२३	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे पदव्युत्तर विभागाच्या गहु गुणवत्ता प्रयोगशाळेचे, विभाग प्रमुखांच्या दालनाचे व सभागृहाचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	११.१५	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
२४	मध्यवर्ती परिसर राहुरी येथे पदव्युत्तर विभागाच्या पाणी व्यवस्थापन प्रयोगशाळेचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	५.७७	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
२५	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे पदव्युत्तर विभागाच्या जैव रसायन प्रयोगशाळेचे रुम नं. १३८, सभागृह रुम नं. १४० व १३६ चे नुतनीकरण करणे	राहुरी	४.७४	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
२६	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे पदव्युत्तर विभागाच्या बियाणे तंत्रज्ञान प्रयोगशाळा, व्याख्यान कक्ष, सभागृह इ. नुतनीकरण करणे व जीवशास्त्र विभागाच्या Phytoron lab, Physiology lab साठी लोखंडी जाळी बसविणे	राहुरी	६.४५	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
२७	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाच्या Thermodynamics lab चे नुतनीकरण करणे	राहुरी	११.५९	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
२८	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाच्या कृषि पिक प्रक्रिया प्रयोगशाळेचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	११.५१	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
२९	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयाच्या Strength of Materials प्रयोगशाळेचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	६.४५	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
३०	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील निवासस्थानांना जलप्रतिबंधक योजन करणे, प्रसाधनगृहांचे नुतनीकरण करणे, जलनिस्सारण वाहिनी व जलवाहिनीचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	१९९.१५	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी
३१	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील प्लॉट नं. ४२ साठी चैनलिक तारेचे कुंपन करणे	राहुरी	५.४९	महसुली उत्पन्न
३२	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर पदवीदान केंद्राचे बांधकाम करणे	राहुरी	२७४०.६५	महाराष्ट्र शासन
३३	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथे भाजीपाला प्रकल्पासाठी चैनलिक तारेचे कुंपन करणे	राहुरी	७.२४	उद्यानविद्या विभागाचा फिरता निधी
३४	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील प्रशासकीय इमारतीस रंगकाम करणे	राहुरी	२०.३४	देखभाल व दुरुस्ती विशेष निधी

प्रस्तावित कामे

अ. क्र.	कामाचे नांव	विभाग	अंदाजपत्रकीय (रकम रु. लक्ष)	अनुदान शिर्षक
१	कृषि महाविद्यालय, नंदुरबार येथे मुख्य प्रवेशद्वाराशेजारी सुरक्षा कक्ष बांधणे.	धुळे	२.५८	स्टेट प्लॅन
२	कृषि महाविद्यालय, नंदुरबार येथील प्रशासकीय इमारतीसाठी फ्लॉवर बेड चे बांधकाम करणे.	धुळे	२.६७	स्टेट प्लॅन
३	कृषि महाविद्यालय, नंदुरबार येथे मुख्य प्रवेशद्वारासाठी कमानेचे बांधकाम करणे.	धुळे	२.५७	स्टेट प्लॅन
४	कृषि महाविद्यालय, नंदुरबार येथे मुख्य प्रवेशद्वारासाठी भित्त बांधणे.	धुळे	२.५५	स्टेट प्लॅन

५	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील प्रयोगशाळेच्या छताचे नुतनीकरण करणे.	धुळे	२.८५	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
६	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील शेतकरी निवाससाठी विद्युतीकरणाचे काम करणे.	धुळे	२.५५	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
७	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील विद्यार्थीनी वसतीगृहासाठी नुतनीकरणाचे काम तसेच विद्युतीकरणाचे काम करणे.	धुळे	२.०४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
८	कृषि वि-ान केंद्र, धुळे येथे ३.०० के. व्ही. ए क्षमतेचे इनव्हर्टर बसविणे.	धुळे	१.३०	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
९	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील महिला व पुरुष प्रसाधनगृहाचे नुतनीकरण करणे.	धुळे	२.८५	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
१०	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील विद्यार्थी वसतीगृहातील फरशीचे नुतनीकरणाचे काम करणे.	धुळे	२.८०	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
११	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील पदव्युत्तर प्रयोगशाळेसाठी फरशी व अॅल्युमिनीयम खिडक्यांचे नुतनीकरण करणे.	धुळे	२.८५	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
१२	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील विद्यार्थीनी वसतीगृह समोर पेव्हींग ब्लॉक बसविणे.	धुळे	२.८१	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
१३	कृषि महाविद्यालय, धुळे येथील शैक्षणिक विभाग येथील नुतनीकरणाचे काम तसेच अॅल्युमिनीयम पार्टीशन चे काम करणे.	धुळे	२.७४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
१४	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील कर्मचारी निवासस्थानांमधील प्रसाधनगृहांचे बांधकाम करणे.	पुणे	२.१६	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
१५	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील जुन्या मुख्य इमारतीस रंगकाम करणे.	पुणे	२.८५	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
१६	कृषि महाविद्यालय, पुणे येथील टी. व्ही. कक्ष, क आणि ड वसतीगृह भोजनालयास रंगकाम करणे.	पुणे	२.४६	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
१७	मध्यवर्ती परिसर राहुरी येथील अंतर्गत रस्त्यांसाठी गतिरोधक बसविणे.	राहुरी	१.८५	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
१८	मध्यवर्ती परिसर राहुरी येथील मृद विज्ञान व कृषि रसायनशास्त्र विभागातील प्रयोगशाळेचे दुरुस्ती व नुतनीकरणाचे काम करणे.	राहुरी	२.८७	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
१९	मध्यवर्ती परिसर राहुरी येथील पदव्युत्तर वसतीगृहाशेजारील सुरक्षा भिंतीचे दुरुस्तीचे काम करणे.	राहुरी	२.८४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
२०	मध्यवर्ती परिसर राहुरी येथील अधिष्ठाता यांच्या दालनामध्ये फर्निचर बसविणे व नुतनीकरण करणे.	राहुरी	२.७८	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
२१	मध्यवर्ती परिसर राहुरी येथील अधिष्ठाता यांच्या कार्यालयासाठी रंगकाम व जलप्रतिबंधक योजना राबविणे.	राहुरी	२.७०	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
२२	मध्यवर्ती परिसर राहुरी येथील ग्रंथालय इमारतीमधील प्रसाधनगृह व मलनिस्सारण वाहिनीचे दुरुस्ती व नुतनीकरणाचे काम करणे.	राहुरी	२.७८	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
२३	मध्यवर्ती परिसर राहुरी येथील पदव्युत्तर विभागाकरीता कुंपन व दगडी भिंतीचे नुतनीकरण करणे.	राहुरी	२.८४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.

२४	मध्यवर्ती परिसर राहुरी येथील पदव्युत्तर महाविद्यालय व शेतकरी निवास येथील जलनिस्सारण वाहिनीची दुरुस्ती करणे.	राहुरी	२.२५	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
२५	मध्यवर्ती परिसर राहुरी येथील मृद विज्ञान व कृषि रसायनशास्त्र विभागातील प्रयोगशाळेचे सभागृहा मध्ये रुपांतर करणे.	राहुरी	२.८६	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
२६	मध्यवर्ती परिसर राहुरी येथील मृद विज्ञान व कृषि रसायनशास्त्र विभागातील संग्रहालय व प्रयोगशाळेचे नुतनीकरण करणे.	राहुरी	२.९०	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली.
२७	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील हेमंत, शिशिर, वसंत, शरद पदव्युत्तर विद्यार्थी वसतीगृहासाठी जुन्या पाण्याच्या टाक्याचे स्टँड, टाक्या, नळ व बॉल कॉक इ. नुतनीकरण करणे	राहुरी	१.७२	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२८	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील ग्रंथालयामागील नवीन वाचनकक्षाकरीता जलप्रतिबंधक योजना करणे	राहुरी	२.७७	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
२९	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील पदव्युत्तर मुलींच्या वसतीगृहाकरीता फ्लावर बेड करीता मातीची भर टाकणे व कर्ब स्टोनचे नुतनीकरण करणे	राहुरी	१.७१	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३०	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील सभागृहासाठी जलप्रतिबंधक योजना राबविणे	राहुरी	२.३१	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३१	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील कुलसचिव यांच्या कार्यालयासाठी जलप्रतिबंधक योजना राबविणे	राहुरी	१.८६	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३२	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील परिक्षा कक्ष क्र. २९ चे नुतनीकरण करणे	राहुरी	१.६१	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३३	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील दवाखान्यास चेलिंक तारेचे कुंपन करणे	राहुरी	२.१०	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३४	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील निवासस्थान क्र. फ- ८०, ८१ येथे फरशी बसविणे तसेच जलप्रतिबंधक योजना राबविणे	राहुरी	१.०७	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३५	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील अ आणि ब विद्यार्थी वसतीगृहासाठी स्ट्रक्चरल ऑडिट करणे	राहुरी	२.९०	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३६	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील क आणि ड विद्यार्थी वसतीगृहासाठी स्ट्रक्चरल ऑडिट करणे	राहुरी	२.९०	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३७	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील तळमजला व पहिल्या मजल्याचे नुतनीकरण करणे व बळकटीकरण करणे	राहुरी	२.५४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३८	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील डॉ. अण्णासाहेब शिंदे कृषि अभियांत्रिकी महाविद्यालयातील दुसऱ्या मजल्याचे नुतनीकरण करणे व बळकटीकरण करणे	राहुरी	२.०२	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
३९	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील पदव्युत्तर महाविद्यालयातील तळ मजल्याचे नुतनीकरण करणे व बळकटीकरण करणे	राहुरी	२.२५	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
४०	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील पदव्युत्तर महाविद्यालयातील पहिल्या मजल्याचे नुतनीकरण करणे व बळकटीकरण करणे	राहुरी	२.५२	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली
४१	मध्यवर्ती परिसर, राहुरी येथील पदव्युत्तर महाविद्यालयातील दुसऱ्या मजल्याचे नुतनीकरण करणे व बळकटीकरण करणे	राहुरी	२.५४	भा. कृ. अ. प. नवी दिल्ली

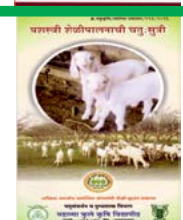
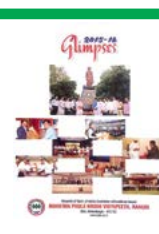
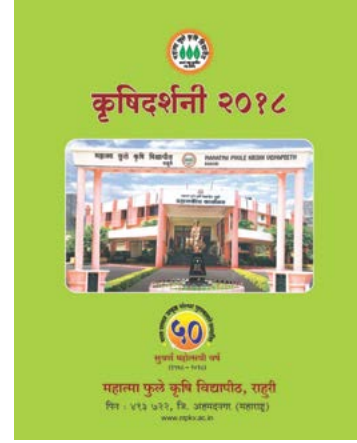
९. विद्यापीठाच्या आर्थिक बाबी

सन २०१७-२०१८ या वित्तीय वर्षामध्ये योजनेतर योजनांसाठी राज्य शासनाकडून रुपये २७२,०२,९८ हजार अनुदान प्राप्त झाले. त्यापैकी रुपये २६६,४८,४३ हजार खर्च झाला आहे. योजनांतर्गत योजनांसाठी राज्य शासनाकडून रुपये २५,२१,८७ हजार अनुदान प्राप्त झाले व त्यापैकी रुपये २१,००,७९ हजार खर्च झाला आहे. भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद, नवी दिल्ली व भारत सरकार व राज्य शासनाच्या वेगवेगळ्या विभागांकडून रुपये ५०,३५,४८ हजार अनुदान प्राप्त झाले, त्यापैकी रुपये ४६,०७,१४ हजार खर्च झाला आहे. सन २०१७-२०१८ या आर्थिक वर्षात प्राप्त अनुदान व झालेला खर्च याबाबतचा गोषवारा खालीलप्रमाणे आहे.

अ.नं.	लेखाशिर्ष / बाब तपशिल	मंजूर तरतूद/ प्राप्त अनुदान (रु. हजारात)	शासन अनुदानातून झालेला प्रत्यक्ष खर्च (रु. हजारात)
अ. ०१ - पीक संवर्धन (२४१५००२५)			
१.	(०४) निवृत्तीवेतन विषयक खर्च	११८,३०,१३	११७,२५,५७
२.	(३६) सहायक अनुदाने(वेतनेतर)	१५,०३,४०	१०,५३,४१
३.	(३१) सहायक अनुदाने(वेतन)	१३६,०६,७४	१३६,०६,७४
	एकुण	२६९,४०,२७	२६३,८५,७२
ब. ०३- पशुसंवर्धन (२४१५०१९७)			
१.	(३६) सहायक अनुदाने(वेतनेतर)	११,५५	११,५५
२.	(३१) सहायक अनुदाने(वेतन)	२,५१,१६	२,५१,१६
	एकुण	२,६२,७१	२,६२,७१
एकुण- योजनेतर योजना		२७२,०२,९८	२६६,४८,४३
क. ०१ - पीक संवर्धन (योजनांतर्गत योजना) (२४१५००७२)			
१.	भारतीय कृषि अनुसंधान परिषद अर्थसहाय्यीत योजनांकरीता राज्य शासनाचा हिस्सा. २५%	६,०८,००	७,९०,२१
२.	डाल्बि संशोधन केंद्र, लखमापूर (७ पदे मंजूर)	२२,००	२२,७५
३.	कृषि महाविद्यालय, कराड.(६५ पदे मंजूर)	६,६५,६०	९,४४,२४
४.	कृषि महाविद्यालय, मुक्ताईनगर	५,६३,२०	२,९१,३७
५.	कृषि महाविद्यालय, हाळगांव	५,४१,२०	५२,२२
६.	सेंट्रिय शेती संशोधन प्रशिक्षण	१,२१,८७	०
	एकुण	२५,२१,८७	२१,००,७९
ड	कृषि महाविद्यालय, नंदूरबार (२४१५८२९१)	१,९७,११	२,८२,४५
इ	आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक फी प्रतिपूर्तीसाठी सहायक अनुदान. (२४१५०९३८)	१९,८५,००	१९,८५,००
ई	परि.निवृत्तीवेतन अंशदान शासन हिस्सा (२४१५१०२१)	३,६२,७४	३,६२,७४
प	भा.कृ.अ.प.नवी दिल्ली/भारत सरकार इ. यांचे कडून प्राप्त अनुदान	५०,३५,४८	४६,०७,१४
फ	विद्यापीठ महसुली उत्पन्न : सन २०१७-२०१८ या आर्थिक वर्षात विद्यापीठ महसुली उत्पन्न रुपये २२,०६,०६ हजार जमा झाले तसेच विद्यापीठ महसुली उत्पन्नातून विविध योजनांकरिता आकस्मिक खर्चासाठी रु. २५,२१,१७ हजार वितरीत केले.		

विद्यापीठ प्रकाशने

हरभरा
(फुले विक्रान्त)

संकरित कपाशी
(फुले चेतना)

पपई
(फुले विजया)

केळी
(फुले प्राईड)

चेरी टोमॅटो
(फुले जयश्री)

ऊस
(व्हीएसआय. १२१२१)

फुले कैरी फोडणी यंत्र

महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ

राहुरी - ४१३ ७२२, जि. अहमदनगर (महाराष्ट्र)

www.mpkv.ac.in